AAGE HAUKEN

Judasevangeliet

KRIMINALROMAN

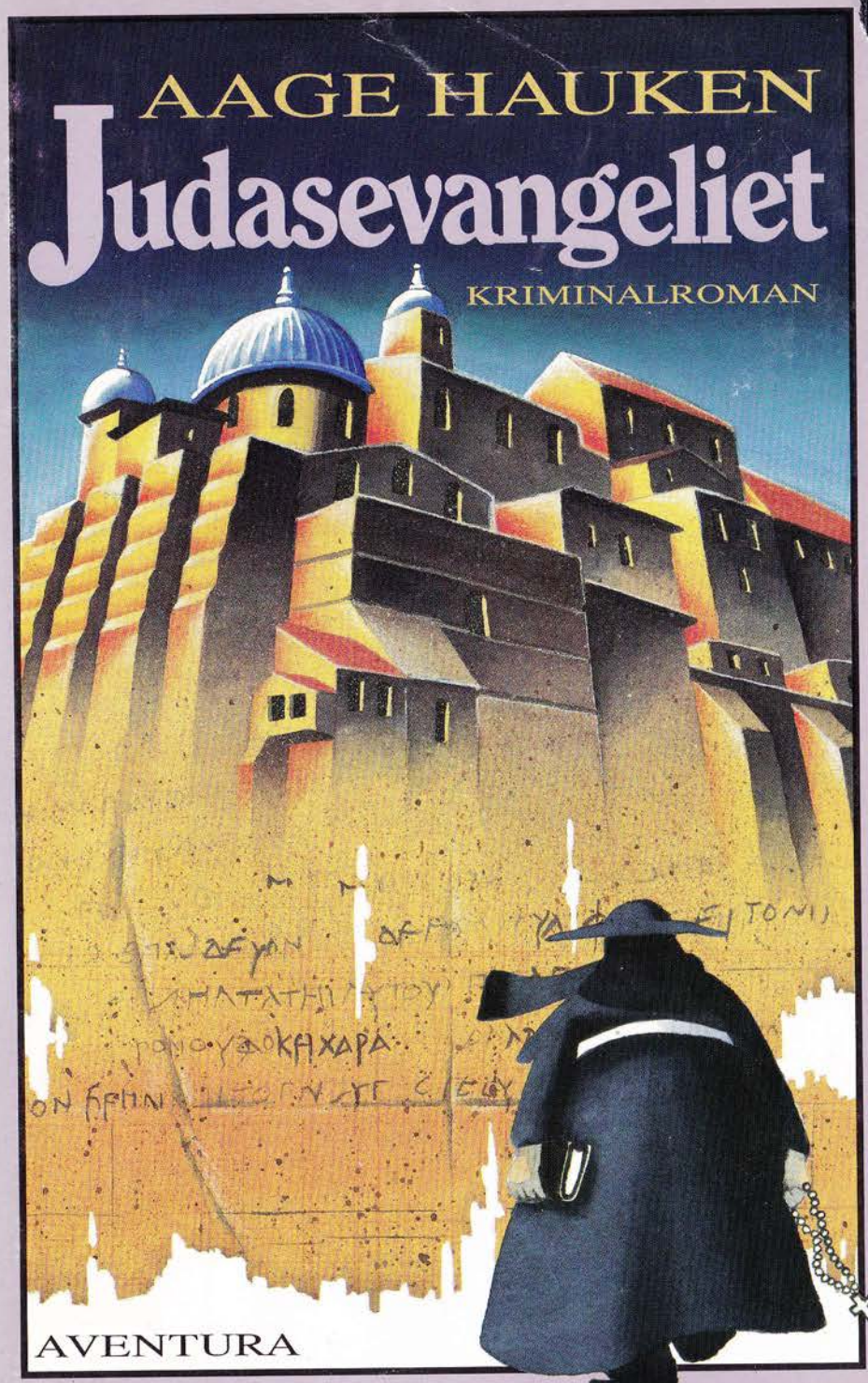

AVENTURA

I Haukens nye kriminalroman møter vi igjen pater Rafael og frater Andreas fra "Den dypfryste pateren". Denne gangen har de forlatt St. Øysteins kloster i Gamlebyen i Oslo og reist til Mar Saba-klosteret utenfor Jerusalem som Vatikanets hemmelige utsendinger.

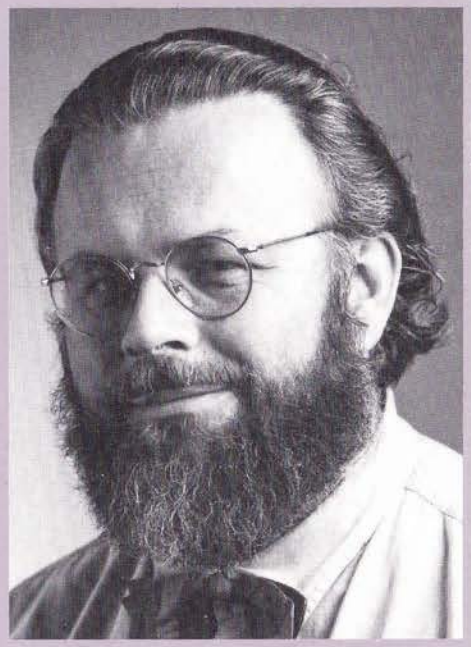

Her har det nemlig dukket opp et nytt evangelium. Kan det være ekte? Både jøder og kristne er rystet. Fra nær og fjern strømmer lærde til Jerusalem for å finne ut av problemet.

Våre venner Rafael og Andreas får snart mistanke om at ikke alt er som det skal være og sterke krefter settes i sving for å hindre dem i å forstå sannheten om det mystiske Judasevangeliet.

Aage Hauken (f. 1947) er dominikaterpater og professor i nytestamentlig teologi ved dominikanerordenens universitet i Roma, Angelicum. Han deler sin tid mellom Oslo og Roma. I tillegg til teologisk faglitteratur har han tidligere gitt ut kriminalnovelettene "De ti bud" (1986) og kriminalromanen "Den dypfryste pateren" (1987).

AVENTURA

ISBN 82-588-0575-4

De ti bud

"- den er først og fremst god - en kunne være fristet til å si spirituell underholdning"

Eiliv Eide, Bergens Tidende

"- Hauken er et frodig og ekte fortellertalent -"

Sissel Lange-Nielsen, Aftenposten

"- Den er foruten å være en drivende god krim-bok også en samling livsvisdom av stor filosofisk verdi."

Tormod Uleberg, Fædrelandsvennen

Den dypfryste pateren

"- Med "Den dypfryste pateren" bekrefter Aage Hauken inntrykket av at han er et ekte forfattertalent"

Sissel Lange -Nielsen

"- den er som en oppdagelsesreise inn i en verden en vet lite om, og at Hauken, den luringen, er ute i mer enn ett ærend . . ."

Nils Nordberg, Dagbladet

"- Jeg kan bare fastslå at Aage Hauken er en mester til å skrive krim"

Tormod Uleberg, Fædrelandsvennen

"- Humoren er av og til av gudelig karakter og ville neppe ha blitt godtatt i alle bedehus her vestpå . . . Men fortsett, pater!"

Willy Dahl, Bergens Tidende

"Men denne natten var det opptil flere som ikke fikk sove. Og det av én og samme grunn - et manuskriptfunn som førte tankene tilbake til utgangspunktet for så mange av Jerusalems tradisjoner. De var ikke mange i tallet, de som kjente til hemmeligheten. Men til gjengjeld hadde de fått mer å grunne over enn resten av Jerusalem til sammen.

Lærde hoder gransket febrilsk i de fjerneste avkroker av sin kunnskap. Lavmælte samtaler ble ført bak lukkede dører. Ringene under øynene ble mørkere og rynkene i pannen dypere.

Hele fem patriarker ble holdt utenfor. Dette var et anliggende teologene imellom, så lenge dét lot seg gjøre. Her gjaldt det å ile langsomt - for hva ville skje dersom nyheten lekket ut før mysteriet var oppklart?"

9 788258 805752

Judasevangeliet

AAGE HAUKEN

Judasevangeliet

KRIMINALROMAN

AVENTURA FORLAG

Copyright © 1989 Aventura Forlag, Oslo

Omslag: Niels Hartmann

Produsert av T-O Grafisk, Spydeberg

Boken er satt med 11/12 p. Ny Garamond

og trykt på 120 g Crest Book

Sats og trykk ved Gjøvik Trykkeri A.s

Innbinding ved Gjøvik Bokbinderi A.s

ISBN 82-588-0575-4

Til Pytte

Innhold

KAPITTEL 1

St. Øysteins kloster i Gamlebyen. I biblioteket får ikke Andreas arbeidsro. Han blir kjent med gamle håndskrifter og blir innviet i bibelvitenskapens mysterier. Andreas blir invitert med til Roma. Der sitter Hadrian VII på Peters gamle stol. I Jerusalem er de lærde søvnløse.

– 11 –

KAPITTEL 2

Andreas får vite at de ikke er på ferie likevel. Det bærer gjennom Alpeverdenen i selskap med dr. von Fritz. De ankommer Roma og nyter gjensynet med den evige stad. I Jerusalem øker aktiviteten blant de lærde.

– 28 –

KAPITTEL 3

Andreas og Victor spiser lunch sammen. I Biblicum møter Rafael og Andreas pater Emiliano – og får høre om Judasevangeliet for første gang. Til Jerusalem kommer flere lærde.

– 41 –

KAPITTEL 4

Andreas og Rafael mottas i Vatikanet og får en privat omvisning i biblioteket. Nede i hvelvet får de se Codex Vaticanus – og blir fortalt mer om Judasevangeliet. Dr. Rosati vender tilbake til Jerusalem.

– 53 –

KAPITTTEL 5

Andreas og Rafael diskuterer Judasevangeliet nærmere. Rafael forklarer om keiserens rolle i historien. – I Jerusalem holder de lærde sitt første plenumsmøte. Reaksjonene er sterke.

– 61 –

KAPITTEL 6

Rafael og Andreas ankommer Tel Aviv. Pater Bernardino introduserer seg selv. De avlegger visitt hos dominikanerne – hvor de diskuterer ikoner og evangelier.

– 73 –

KAPITTEL 7

Reisen til Mar Saba – hvor ikonjakten begynner. Rafael blir syk og får besøk av dr. von Fritz. I Jerusalem får de høre om Hadrian VIIs siste brev til verdenskirken. – Andreas serverer Rafael en liten overraskelse.

– 86 –

KAPITTEL 8

Morgen i St. Saviour's. En notis i Jerusalem Post forandrer dagen. De spiser middag i studium Biblicum hvor dr. Rosati forteller om funnet. I bazaren kjøper Andreas souvenirer. De treffer dr. Smyth og Anthonios. De besøker gravkirken.

– 106 –

KAPITTEL 9

I cellen hos Bernardino gjengir Rafael det de har opplevd i Mar Saba tidligere på dagen, og pateren forteller utførlig fra forskernes annet plenumsmøte. De får høre om apostelbrevet for første gang.

– 126 –

KAPITTEL 10

I Mar Saba holder de høytid, og besøkende kommer forgjeves. Dr. Levi holder pressekonferanse i Jerusalem – og von Fritz er på vandring i ørkenen.

– 140 –

KAPITTEL 11

Rafael og Andreas finner von Fritz. De tar ham med til Mar Saba hvor munkene henter hjelp fra Betlehem. I Jerusalem slår Andreas av en prat med drosjesjåførene.

– 151 –

KAPITTEL 12

Sankta Katarina på Sinai. De får besøke ikonmuseet. Der møter de Janni, og han forteller mer om Judasevangeliet. De rådslår natten igjennom.

– 161 –

KAPITTEL 13

De lærde samles for å studere Judasevangeliet – som er forsvunnet på ny. I biblioteket oppstår stor forvirring. Judasevangeliet dukker uventet opp igjen. Andreas presenterer sin siste lille overraskelse. I Gamlebyen har de mottatt livstegn fra Romafarerne.

– 180 –

St. Øysteins kloster i Gamlebyen. I biblioteket får ikke Andreas arbeidsro. Han blir kjent med gamle håndskrifter og blir innviet i bibelvitenskapens mysterier. Andreas blir invitert med til Roma. Der sitter Hadrian VII på Peters gamle stol. I Jerusalem er de lærde søvnløse.

Det var like over påske.

I St. Øysteins kloster i Gamlebyen befant frater Andreas seg i biblioteket og ikke i kjøkkenet, for en gangs skyld.

Han hadde plantet seg i en av de dype lenestolene like ved vinduene og var helt fortapt i sin lektyre. Aftensolen skinte på et stort og tykt bind han holdt i fanget og støttet mot knærne. Selv om vinduet sto på gløtt og våren bruste like inn, var det ingenting av dette som fikk frateren til å heve blikket og løsrive seg fra studiene.

Kirkeklokkene slo sine seks slag. Men også disse falt for døve ører. Selv da det gikk i døren til biblioteket forble Andreas uforstyrret i sin egen verden. – Han var tydeligvis engasjert i noe dødsens alvorlig.

Biblioteket i St. Øysteins kloster besto av et langt og høyt værelse med gallerier løpende rundt veggene og med vinduer i hver ende. I to etasjer befant det seg kilometervis av lærdom, visdom fra over tredve århundrer, titusener av livsverk, avleiret i bøker på mange sprog. Her møttes fortid og nåtid. I denne sammenheng ble livet kort og den enkeltes kunnskap liten. Bøkene sto fra gulv til tak. Her var

eksempler på de første skrevne dokumenter og bøker ned til vår egen tid. Midt i værelset sto en lav, frittstående vegg med oppslagsverk og kataloger. Der var også lesepultene for dem som hadde biblioteket som sitt arbeidssted. Det luktet av bøker og støv – den lukten som gir alle biblioteker deres særpreg og som ikke minner om noen annen lukt. Og her var det alltid stille, som av respekt for lærdommen; måtte noen si noe, ble det hvisket. Men atmosfæren ble aldri trykkende her inne.

Biblioteket var klosterets stolthet. For selv om det ikke var stort, var samlingen både kresen og allsidig, sett fra en teologisk synsvinkel. Og mange var de utgaver som ikke fantes i noen annen samling i Norge. Slik var Gamlebyen en oase også hva lærdom angikk.

Her var det at Andreas hadde søkt ro denne aftenstunden – men forgjeves, for nå var han ikke alene lenger.

Det var pater Adriano som var kommet for å konsultere et eller annet oppslagsverk. Men akkurat som han skulle ta fatt, ble han var Andreas borte ved vinduene. Han stusset litt, la boken fra seg og så bort på frateren. Men Andreas var fortsatt fordypet i sin egen verden.

Dette gjorde pateren interessert. Hva var det Andreas satt og var så hemmelighetsfullt oppslukt av? Han ville nødig røpe sin nysgjerrighet, derfor lot han som han gikk bort for å lukke vinduet. Andreas fortsatte med sitt.

Pater Adriano sto nå like overfor frateren. Han kremtet noen ganger, først forsiktig, så sterkere – men med like lite resultat.

– Det trekker fra vinduet, Andreas, forsøkte han omsider.

Da så frateren opp. Blikket var fjernt og undrende. Det tok noen sekunder før han konstaterte at han hadde fått selskap.

Pater Adriano lukket stille vinduet og stengte den ytre verden ute. Nå var det straks vanskeligere for Andreas å overse forstyrrelsen.

Pateren kastet et blikk på bindet som frateren hadde på fanget.

Det var tykt og tungt.

– Hva er det du sitter og leser i?

– Et gresk leksikon . . .

Svaret lot ikke til å overbevise pateren større. Derfor kastet han et skarpt blikk på boken. Sannelig – var det ikke Liddell & Scott Andreas satt der og hygget seg med?!

– Leter du etter oppskrifter? prøvde han spydig. Hans nysgjerrighet var ikke lenger til å stanse.

– Kanskje det, kom det sursøtt fra frateren.

Adriano tok dette som et tegn på at forstyrrelser var uønsket og skulle nettopp vende tilbake til sitt eget gjøremål, da det gikk i døren på ny.

Denne gangen var det pater Rafael som dukket opp. Han gikk raskt mot oppslagsverkene og begynte å lete etter det han trengte – for så å finne at bindet manglet.

– Har noen fjernet Liddell & Scott? sa han høyt for seg selv.

– Noen har nok det, repliserte Adriano med det samme, – og her finner du ham.

Nå hadde Andreas fått selskap på alvor. To par skarpe, sydlandske øyne gransket ham der han satt. Ett par så på *ham,* et annet på bokpermen: Liddell & Scott, verdens største ettbinds greskleksikon.

– Jeg visste ikke at du leste gresk, Andreas, forsøkte Rafael seg forsiktig.

– Jeg fikk plutselig behov for å slå opp noen kulinariske faguttrykk . . .

Denne gangen så patrene på hverandre. Ikke nok med at husets kokk befant seg på deres enemerker – her satt han dessuten med deres største greskleksikon i fanget.

Det var Rafael som brøt tausheten:

– Skal du bruke den svært lenge, Andreas?

– I noen timer til, regner jeg med. – Andreas forsøkte forgjeves å konsentrere seg om sin lesning.

– Man leser ikke et leksikon, forsøkte Adriano forsiktig, – et leksikon er noe man konsulterer . . .

– Og jeg skulle gjerne ha kikket i den et aldri så lite øyeblikk, forsøkte Rafael igjen.

– Kom tilbake etter vesper, da . . .

– Nei, hør nå her, Andreas!

– Ja, få høre . . .

Endelig hevet frateren blikket fra boken og så på disse to representantene for det lærde liv. Tålmodighet var tydeligvis ikke deres sterkeste side. Han bestemte seg for å vende oppmerksomheten deres bort fra seg og sitt, derfor spurte han like godt:

– Hva var det du skulle se etter?

– Den hedenske bruken av ordet *evanggelion,* det har mange betydninger, vet du.

Det visste frateren aldeles ikke, men han lot seg villig belære. Fremfor alt gjaldt det å avlede oppmerksomheten fra ordboken. Han fortsatte derfor:

– Finnes det hedenske evangelier da?

– Ikke i vår betydning av ordet – evangelieboken later til å være en kristen nyskapning.

– Når ble de skrevet? Andreas lot som han var engasjert i spørsmålet.

– I siste halvdel av det første århundret.

– På gresk?

– På gresk.

– Av hvem?

– Av navngitte, men ellers lite kjente personer.

– Hvor?

– Hør, Andreas: Vi vet lite eller ingenting om evangelienes «hvem», «hvor» eller «når»; det vi kjenner er evangelistenes tro og tenkning. – Tekstene besvarer ikke våre mange historiske spørsmål.

Nå var rollebyttet et faktum. Det var han som spurte og patrene som kappedes om å svare. For dem var dette ABC, men for ham var det en ny og spennende verden.

– Og originalmanuskriptene?

– Er gått tapt for lengst. Det vi har er gode kopier fra det fjerde århundret av.

– Vi kan altså stole på at tekstene er ekte?

– Ganske sikkert.

– Er det egentlig så sikkert? – Denne gangen var det pater Adriano som spurte Rafael.

– Variasjonene er såvidt ubetydelige at vi regner med å ha noe som kan regnes for å være nær originalene, presiserte han.

Nå vendte de seg mot Andreas igjen – han hadde nemlig tatt et nytt initiativ:

– Hvordan ser et nytestamentlig håndskrift egentlig ut? – Dette var tydeligvis trygg grunn for videre dialog mellom de to lærde.

– Vil du se?

Det ville han.

– Vi har selvsagt ikke verdifulle håndskrifer her i huset, men vi har fotokopier – faksimiler – av de aller viktigste.

Rafael befant seg allerede borte ved langveggen og fisket ned et par gulbrune bind fra bokhyllene.

– Se, her står de på rekke og rad, moderne fotokopier av de store manuskriptene, antikk kalligrafi, tydelig å lese som om de var skrevet i går.

Nå befant de tre seg borte ved en av lesepultene midt i biblioteket hvor Rafael ivrig bladde i de vakre kopiene. – Andreas var svært fornøyd med sin lille avledningsmanøver.

– Dette er Codex Sinaiticus, det eldste håndskriftet vi har . . . fra før år 350 . . . stjålet av Tischendorf fra Sankta Katarinaklosteret på Sinai . . . senere gitt til tsaren av Russland . . . og solgt av bolsjevikene til British Museum i London i 1933. – Det har sannelig fått flytte på seg gjennom tidene . . . opprinnelig kom det kanskje fra Caesarea i Palestina.

De sto i stillhet og beundret kunstverket. Så begynte pater Adriano med ett å lese høyt:

– Kata Mattaion. Biblios geneseos Jesu Christu, ijos David, ijos Aabraam . . .

Det klang fjernt og vakkert. Andreas ba om å få se flere håndskrifter.

Frem kom en faksimile av Codex Vaticanus.

– Det største og derfor viktigste håndskriftet, forklarte

pater Rafael, skrevet i samme vakre majuskler . . .

– Hva kalte du det?

– Store bokstaver, «trykte» sier vi i dag.

– Hvor lang tid brukte man på en slik kopi, tro?

– Sikkert mange år . . .

– Hva slags materiale er de skrevet på?

– Pergament, kom det i kor fra de to.

– Hva er det for noe?

– Tørket skinn.

– Hud . . .

– Meget kostbart i de dager . . . dette håndskriftet må ha kostet en formue. Her gikk det sikkert med en flokk på 3–400 dyr. Kodeksen forteller tydelig hvilken posisjon kirken hadde fått i tiden etter keiser Konstantin. – Dette er forresten skinn fra antiloper . . .

– Hva brukte de vanligvis?

– Papir . . .

– Papyrus, presiserte Rafael. – Men det er meget skjørere, og vi har kun få fragmenter tilbake av de tidligste kopiene.

– Men de er til gjengjeld atskillig eldre enn disse, supplerte Adriano.

Frem kom kopier av de viktigste papyrusfragmentene til Det nye testamente.

– Enkelte av dem går kanskje tilbake til begynnelsen av det annet århundre – det vil praktisk talt si til grunnteksten selv.

– Eller til en tidlig variant . . .

– OK, pater Adriano, du kan tydeligvis alt om dette!

– Papyrus lages av papyrusplanten. Stengelen skjæres opp i fine strimler som legges lagvis på hverandre og blir til det fineste papir. Det var mange varianter og forskjeller i kvaliteten, akkurat som med pergament – Plinius nevner hele ni slag.

– Disse skriver seg alle fra Egypts tørre ørkensand, som har bevart dem fra å gå i oppløsning. Det er funnet mange slike i nyere tid.

– Hender det at man også finner nye skrifter?

– Hva slags da?

– Evangelier, for eksempel?

– Ikke så gamle, bare senere etterligninger, såkalte apokryfer.

– Det er da ikke mer enn 150 år siden de fant «Didaké», og det er nesten like gammelt som Det nye testamentes bøker. – Adriano var igjen på pletten. Men Rafael var ikke interessert i å svare. Samtalen forstummet, og de tre sto der og beundret de gamle skrivernes skjønnskrift.

– Hva slags verden tilhørte disse menneskene? undret Andreas seg.

– Helt ulik vår egen, begynte Rafael.

– Javisst: med kriger og nød, fattige og rike, mektige og svake . . .

Adriano var der på ny. – Kunne de ikke holde fred?

– Og tydningen av disse manuskriptene har så å si krevd mange livsverk?

– Tusenvis. – Forskere fra mange land har i flere hundre år søkt å fastlegge originaltekstene ved hjelp av de store manuskriptene kombinert med alle fragmentene. Bak den teksten vi har i dag skal du vite at det ligger mange lærde livsløp.

Andreas var blitt fascinert av sine to medbrødre, så ulike ham selv. Biblioteket var for dem en slags himmel på jorden hvor de kunne utvikle seg i det uendelige, så langt kreftene strakk til. Ingen ytre makter syntes å kunne ødelegge dem. De hadde sagt verden farvel i mer enn én forstand, og verden syntes å ha minimal bruk for dem. – Unntaket var selvsagt kirken. Her var de uunnværlige, for kirken kunne ikke leve uten slike.

Alt dette hadde han for så vidt visst lenge. Men hans egne plikter hadde forhindret ham i å trenge inn i denne helligdommen. Derfor var det også sjelden han befant seg her inne.

Mens Rafael søkte etter flere kopier, tok Andreas på måfå ned et bind fra en av bokhyllene, åpnet det og leste av forordet:

«Denne boken planla jeg i mine unge år,
påbegynte jeg på middagshøyden av mitt liv,
og fullførte den endelig i mine gamle år.
Den har vært et konstant selskap i snart
et halvt århundre, vekselvis mitt håp og
min fortvilelse . . .»

Slik var altså sannheten om den lærde verden . . . Her gjaldt ikke kortsiktige mål, gevinst- eller forbrukermentalitet. Her rådet tålmodighet, målbevissthet og utholdenhet. Han husket at Adriano engang hadde omtalt Rafael som «en ung lærd» – til tross for at han var 40 år! Her gjaldt andre normer enn i livet forøvrig. Kunnskap var visst som vinen – jo eldre desto bedre. Bare tiden besørget modningen.

Rafael og Adriano fortsatte å diskutere manuskripter mens de flittig forklarte for frateren.

Boken var en nykommer, den så dagens lys i form av kodeksene de nettopp hadde beundret. Før kodeksen – eller «boken» – var det bokrullen som hadde formidlet kunnskap, tanker og følelser. Og før den igjen var det monumenter i sten.

Boken – kodeksen – var et direkte resultat av kristendommen, fortsatte Rafael. Bibelen var faktisk verdens første bok, trolig på grunn av det nye behovet for å kunne slå opp i et skrift uten å måtte rulle seg gjennom flere meter av papyrus. Behovet for referanser hadde nødvendiggjort en ny bokform. Kodeksen viste seg straks å være bokrullen overlegen på det praktiske plan. Og det var den unge kirke og dens behov som avstedkom dette viktige fremskrittet, som raskt bredte seg til all litteratur.

Mens Rafael lette videre etter nye bind, løftet Andreas blikket og så seg om på ny. Han skjønte at studier kunne bli en livsform, eller en slags lidenskap.

Her sto han, en kokk, med to teologer, representanter for det lærde liv. Deres verden lot til å være helt internasjonal, et begrenset antall mennesker fra alle land og verdensdeler som frivillig ga livet for å studere gamle dokumenter på

sprog som forlengst var døde. Deres evner ville sikkert ha ført dem til topps i mang en annen sammenheng. Men det var altså dette de foretrakk å leve for.

– Kunne du tenke deg å vie livet til tekstforskning, Rafael? Spørsmålet kom uskyldig og lett henslengt.

– Det er jo det jeg gjør, Andreas, hele tiden, år ut og år inn.

Pateren så oppgitt ut. Visste ikke Andreas hva han drev med?

– Tekstkritikk er meget viktig, Andreas, kom Adriano pateren til unnsetning, – og meget vanskelig. Slikt arbeide krever mange års forberedende studier, så endelig begynner arbeidet med tekstene selv.

Nå var de straks på parti, disse ellers så rivaliserende lærde. Mer skulle ikke til: litt uvitenhet eller forbauselse – og de været en felles fiende. Nå sto de der skulder ved skulder og iakttok frateren. – Og så oppsto et nytt rollebytte:

– Du er begynt å lære gresk, er det så å forstå? Det lå en tone av spydighet i røsten til pater Rafael.

Nå var gode råd dyre. Studerte han gresk? Han satt jo bare og leste i en bok, i fred og ro, før disse ugagnskråkene dukket opp. Dette kunne lett bli ubehagelig. Andreas forsøkte å se bort. Men den gikk ikke – de fulgte ham med blikket.

Så skjedde noe dramatisk.

Plutselig flerret et hjerteskjærende skrik luften i biblioteket.

De tre så på hverandre. Så styrtet de bort til vinduet. Skriket kom like utenfra. Og nå fulgte flere av samme slag.

Men forskrekkelsen ga seg fort. Det var bare Magnificat – klosterkatten – som holdt et oppgjør med en eller annen herreløs hund ute i haven. Hun var vel blitt overrasket under fuglejakten. Nå måtte hun pent la fuglene i fred så lenge og i stedet redde sitt eget skinn.

Andreas, som et øyeblikk hadde trodd at dette var forsynet som kom ham til unnsetning, i en situasjon som lett kunne bli pinlig, fikk snart tro om igjen. Rafael hadde plutselig

bemektiget seg Liddell & Scott – og fikk seg en overraskelse. Ut av det store bindet falt en langt mindre bok, som landet på gulvet med et svakt stønn.

Frateren var for sent ute – Adriano hadde alt sikret seg fangsten.

«Mordet på Nilen», sto det, av Agatha Christie.

Så var dét mysteriet oppklart. Andreas var blitt tatt på fersk gjerning i forsøket på å kamuflere sine lidenskaper med lærdom . . .

Han skulle akkurat til å koke opp en forklaring da de høyere makter fant det for godt å intervenere på ny, og på en måte som for ham var langt mer effektiv enn sist – klokkene ringte til vesper. Alle tre fikk annet å tenke på og ga seg i vei til koret med Andreas i teten.

Herren er min tilflukt * hvordan kan dere
si til meg: «Fly opp i fjellet som en fugl».
Se, de gudløse spenner buen * og legger
sin pil på strengen.
I mørket vil de skyte * på de oppriktige
av hjertet.
Når grunnvollen er brutt ned * hva makter
da den rettferdige?
Herren er i sin hellige bolig * i himmelen
har han sin trone.
Hans øyne skuer ut over verden * hans blikk
gransker menneskenes barn.
Han ransaker rettferdig og gudløs * han hater
dem som elsker vold.
De gudløse skal få sin straff * Herrens
vredes kalk blir dem til del.
For Herren er rettvis og elsker fred *
de oppriktige av hjertet skal få se hans
åsyn.

Under aftensmåltidet ble klosterets fred avbrutt av telefo-

nen, denne infernalske oppfinnelsen som passet så dårlig inn i brødrenes livsform. Rafael sto for høytlesningen under måltidet, og telefonen var selvsagt til ham. Han mumlet noe om at de visstnok var blitt enige om ikke å ta telefoner under måltidene, men fikk til svar at dette var viktig. Motvillig reiste han seg og forlot refektoriet.

Andreas traff ham igjen på kjøkkenet litt senere, da han var i ferd med å vaske opp etter brødrene.

Pateren måtte finne seg i å spise rester, men som han sa: «Smuler er jo også brød». Dessuten var det tydelig at han var opptatt av andre ting enn mat i øyeblikket. – Han hadde fått den dype rynken mellom øyenbrynene som var tegn på at han tenkte alvorlig på et eller annet.

Da han hadde spist en stund i stillhet, overrumplet han Andreas med et uventet spørsmål.

– Hva sier du til en liten avstikker fra Gamlebyen?

– Skal du ut og reise?

– Mmmm . . . kom det fra pateren.

Andreas var først interessert i å vite hvor avstikkeren skulle gå.

– Til Roma . . .

Var dette paterens alvor?

Det var det, for telefonbeskjeden hadde meldt at hans nærvær var ønsket i den evige stad – i profesjonelt øyemed, han la stor vekt på ordene. Prioren hadde allerede gitt sitt samtykke, og hadde gått med på at han tok Andreas med seg dersom han sa seg villig.

– Tør du ikke reise alene . . .?

– Tenkte du kanskje ville like å få utvidet horisonten . . . Dessuten er det mulig at jeg kan få bruk for din assistanse under arbeidet der nede.

Frateren så forbauset over bordet mot Rafael. – Her lå det noe under . . . og det hadde neppe noe med kokekunst å gjøre.

De to hadde samarbeidet før. Andreas tenkte et øyeblikk på mysteriet omkring den dypfryste pateren, og blikket streifet klosterhaven der ute, med statuen av St. Hallvard.

Han mintes noen redselsfulle øyeblikk nede i vinkjelleren rett under dem.

– Profesjonelt øyemed, sa du – kunne du utdype det nærmere?

– Telefonen var fra rektoren ved Biblicum i Roma, en venn fra studiedagene. Det er oppstått en ny og uventet situasjon av tekstkritisk art – som han ønsket å diskutere.

Frateren reiste seg. Han hengte forkleet fra seg, for å vinne litt betenkningstid. Så kom svaret: Selvsagt ville han bli med til Roma, uansett gjøremål; frater Benno kunne sikkert overta kjøkkenet så lenge. – Hvor lenge kom turen til å vare?

Det var heller usikkert, men noen uker gikk vel med.

Noen uker! Dette lot til å bli mer ferie enn arbeide.

Rafael reiste seg for å gå. Han hadde et par ting han måtte diskutere med pater Adriano.

Men først måtte Andreas få vite når de skulle reise.

Hurtigst mulig, helst allerede dagen etter.

Det betød at han måtte kjøpe billetter tidlig neste morgen, og være startklar om ettermiddagen . . . Dette skjedde lovlig fort alt sammen.

*

Senere samme aften satt Andreas i sin celle og så over hva han måtte ta med seg: ordensdrakt, breviar, lette og sivile sommerklær – det siste var noe Rafael hadde insistert på. De skulle bo hos sine ordensbrødre i Roma, og det passet ham utmerket, for da fikk han anledning til å treffe Victor igjen, husets prestekandidat som studerte der nede.

Han var nysgjerrig over hva oppdraget innebar. Rafael hadde ikke sagt stort i denne omgangen. Det dreide seg selvsagt om noe som var viktig for arbeidet hans. I tillegg ønsket han vel å vise Andreas litt oppmerksomhet . . .

Et par uker i Roma betød en tidlig vår, samt en kjærkommen avkobling fra det vante mas i Gamlebyen. Det var sant å si altfor lenge siden han hadde vært i Italia. Tanken på Roma fylte ham med forventninger.

Det banket på døren.

Den bankingen kjente han godt, det var pater Jon, husets prior. Han kom for å bekrefte at avtalen med Rafael var i orden, og for å ønske god reise. Dessuten var det et par brev han ville be Andreas ta med seg til Victor.

Prioren var knapt forsvunnet igjen før Rafael dukket opp. Denne gangen så han litt mer avslappet ut enn da de var på kjøkkenet. Han ville at de skulle reise med toget til Hamburg og dra videre til München. Der skulle de tilbringe en natt før de tok alpeekspressen til Italia.

Hvorfor ikke heller ta fly? Da sparte de både tid og penger.

Rafael hadde nettopp gjort en viktig avtale i München, derfor.

– Vet du mer om hva arbeidet ditt går ut på? Andreas ville gjerne være litt mer imøtekommende overfor paterens interesser enn han hadde vært i biblioteket tidligere på ettermiddagen.

– Ikke særlig . . . det later til at et fragment av et nytt håndskrift av Det nye testamente er dukket opp.

– Et papyrusfunn?

– Noe slikt, ja.

– Og du skal være med å tyde det?

– Riktig.

– Da må det være noe viktig siden de kontakter deg helt her oppe?

– Den lærde verden er ikke så stor, vet du.

– Du trenger da ikke min hjelp med dette arbeidet? – Han klarte ikke å skjule nysgjerrigheten likevel.

– Det kan oppstå praktiske problemer, vet du. Dessuten er jeg blitt mer glad i selskap med årene . . . jeg setter stor pris på at du blir med.

Frateren forsikret at gleden var på hans side. Og dermed gikk pateren.

Kofferten var ferdig pakket. Nå gjensto bare å skrive en huskelapp for alle morgendagens gjøremål. Han hadde ikke

tid til å overse noe, alt skjedde så improvisert denne gangen.

Da frateren endelig kunne trekke seg tilbake, var alle lysene slukket i vinduene over klostergangen ute – med ett unntak. Hos pater Rafael var det fortsatt tegn til liv da Andreas ga seg søvnen i vold. – På samme tid neste dag ville de befinne seg midt mellom Gamlebyen og Roma.

*

Petersplassen lå badet i lyset fra en ny måne. Roma var forlengst falt til ro. Den eneste lyden som nådde tilfeldig forbipasserende var rislingen fra Berninis store fontener. Obelisken midt på plassen kastet en svak skygge i retning av Via della Conciliazione. Før hadde den stått i Caligulas og Neros sirkus og vært vitne til kristenforfølgelsenes verste scener.

Pavepalasset lå også i mørke, bortsett fra de to vinduene øverst mot øst, hvor Hadrian VII hadde sitt arbeidsværelse. Over hodene på dem alle fortsatte han utrettelig sin gjerning på Peters gamle stol, langt inn i de små timer, hver kveld. Dette var noe alle visste, og de som la veien over Petersplassen ved nattetider unnlot sjelden å kaste et blikk i retning av lyset der oppe. – Det var noe riktig ved dette, at kirken våket mens verden sov.

Men hvem av alle disse menneskene visste at oldingen i pavepalasset var et av de mest ensomme mennesker i Roma? Hadrian VII var den første engelske pave siden hans navnebror og landsmann Hadrian IV, som før hadde vært kardinal Nicholas Breakspeare. Hadrian VII var blitt valgt så sent som i sitt 75. år, dengang han var avgående kardinal av Westminster. I en alder da andre mennesker trekker seg tilbake, trapper ned livets gjøremål og beskikker sitt hus i en eller annen forstand, inntok han Peters stol, som den 270. pave i rekken.

I livets aften ble han motvillig pålagt sitt livs største utfordring. Men det var gått med ham som med så mange av hans forgjengere: Den pavelige tiara hadde forynget ham

over all forventning og gitt hans liv en ny vårløsning. – Oldingen på Peters stol var den mest vitale og ungdommelige i hele det vatikanske maskineriet.

Verdens øyne var vendt mot denne skikkelsen i måneder etter konklavet. Så avtok all oppmerksomheten – fordi han ikke gjorde noe som helst for å gjengjelde den. Han ble snart glemt av media, og vanligvis refererte de til ham som «den nye fangen i Vatikanet». I den grad han var fange, var han det frivillig. Han hadde ganske enkelt valgt livet i Vatikanet fremfor reiser, audienser og pressekonferanser.

Av mange ble hans pontifikat derimot betegnet som «en stille revolusjon», men de fleste tolket det heller som en form for «retrett», og det i mer enn én forstand. – Hadrian VII minnet mer om en orientalsk patriark enn en vestlig pave, mente andre.

Selv om verden helst ville late som den hadde glemt ham, lyktes det ikke helt. Ingen pave hittil var blitt omgitt av så mange rykter, så mye snakk og så tallrike spekulasjoner. Vatikanet hadde aldri forholdt seg så taust i hele sin historiske rolle.

Den tause oldingen på Peters stol hadde valgt en annen form for tale enn den verden var vant til. Og derved hadde han – uten å ville eller å vite det – sikret seg en stor lytterskare.

Alle som kjente ham eller møtte ham fikk umiddelbart den aller største respekt og beundring for dette gamle og elskelige mennesket. Han var nemlig – og det var hevet over enhver tvil – en av kirkens lærdeste teologer. Han skrev alle sine rundskriv selv, ned til minste detalj. Hans forkynnelse minnet om kirkefedrenes, og ryktene hevdet bestemt at det var Athanasius eller Leo den store han satt der oppe og studerte. Hans bøker var teologiske bestselgere og påbudt lesning ved alle katolske universiteter og seminarer. Hans produksjon kunne snart sammenlignes med en Augustins i omfang.

Denne kvelden gikk lysene i pavens arbeidsværelse ut senere enn vanlig. – Grunnen til dette var det bare to

personer i Roma som kjente til foruten hans hellighet selv.

De hadde sittet og rådslått om et anliggende som verden ville ha viet den største oppmerksomhet dersom den hadde kjent til det.

*

Natten hadde forlengst senket seg over Jerusalem, en dyp, mørk og samtidig strålende natt, dette siste på grunn av alle stjernene. Byen utgjør et helt spesielt skjæringspunkt mellom øst og vest, syd og nord. Jerusalem er en slags utpost på kartet, en siste skanse før ørken og hete gjør livet risikofylt og utelukker det vi vanligvis forstår med ordet «sivilisasjon».

Byen faller tidlig til ro. Jerusalem er en hellig by, på en måte Roma aldri har vært det eller kan bli det.

Jerusalems historie går for det første lenger tilbake. Dette er noe av det som gir byen dens særpreg, men i seg selv er ikke dette nok. Det er historien selv som er forskjellig fra Romas. For det er her menneskehetens viktigste religiøse hendelser utspant seg. – Og deri ligger hele forskjellen mellom den «evige» og den «hellige» stad.

Utallige munker og nonner hadde forlengst sunget både vesper og kompletorium. Kirkeklokkene hadde sagt den forgangne dag farvel og tok en liten hvil de òg, før de skulle til å ringe inn den nye. At Guds miskunn er ny hver morgen, gjelder ikke bare jøder og kristne, men også muslimene. Og de er de første til å hilse den velkommen. Alt før daggry begynner sangen fra minaretene. Bønneropene runger over byen, og kirkeklokkene slutter seg begeistret til senere.

Men denne natten var det opptil flere som ikke fikk sove. Og det av én og samme grunn – et manuskriptfunn som førte tankene tilbake til utgangspunktet for så mange av Jerusalems tradisjoner. De var ikke mange i tallet, de som kjente til hemmeligheten. Men til gjengjeld hadde de fått mer å grunne over enn resten av Jerusalem til sammen.

Lærde hoder gransket febrilsk i de fjerneste avkroker av sin kunnskap. Lavmælte samtaler ble ført bak lukkede dører.

Ringene under øynene ble mørkere for hver natt som gikk, og rynkene i pannene dypere.

Hele fem patriarker ble holdt utenfor. Dette var et anliggende teologene imellom, så lenge dét lot seg gjøre. Her gjaldt det å ile langsomt – for hva ville skje dersom nyheten lekket ut før mysteriet var oppklart?

KAPITTEL 2

Andreas får vite at de ikke er på ferie likevel. Det bærer gjennom Alpeverdenen i selskap med dr. von Fritz. De ankommer Roma og nyter gjensynet med den evige stad. I Jerusalem øker aktiviteten blant de lærde.

Noen timer etter at toget hadde forlatt Oslo var Rafael og Andreas vel installert i en spisevogn som praktisk talt var folketom. Dette var den ideelle årstiden for å reise, lot det til. Mens toget rullet sydover mot Göteborg, hadde de rikelig tid til å snakke sammen. Formiddagen hadde vært travel og avreisen fra Gamlebyen en smule hektisk, fordi alt skulle ordnes på korteste varsel.

Tiden var kommet til å slappe av med en meny og et aldri så lite vinkart. Den viktigste vognen på et tog var jo ikke sovevognen, men spisevognen. Været var redselsfullt, og det var liten eller ingen utsikt å glede seg over. Rafael betrodde Andreas, lett doserende, at gleden ved å reise ikke var å komme frem, men reisen selv. Derfor var det helt avgjørende å kunne innrette seg underveis.

Andreas var for opptatt av denne improviserte «utflukten», som Rafael kalte den, til å kunne konsentrere seg om livets kulinariske sider. Som den matkunstner han var, fant han det ikke alltid lett å engasjere seg i andres mat. Dette lot han imidlertid ikke skinne igjennom, men studerte spisekartet sammen med pateren.

Mat og drikke virket likevel avslappende, og snart fant frateren å kunne nevne det som for ham var det viktigste spørsmålet:

– Hva er det egentlig de har oppdaget, sa du; et nytt håndskrift, et fragment, eller hva?

– Jeg vet ikke stort mer enn du, Andreas, men det later til at det dreier seg om noe utenom det vanlige denne gangen.

– Et større fragment kanskje?

– Noe slikt, ja.

– Men hvor er dette funnet gjort, sa de ikke det?

– Et eller annet sted i Midt-Østen.

– Fikk du ikke skikkelig beskjed over telefonen? De innkaller vel ikke folk fra utlandet for noe de ikke tør si hva er?

– Det var tydelig at detaljene ikke egnet seg til betroelse over telefonen . . . men bløff er det ikke.

– Hvorfor Roma dersom det dreier seg om Midt-Østen?

– Fordi funnet var av spesiell kirkelig interesse . . .

– Kanskje befinner det seg i Vatikanet, det forklarer jo alt?

– Jeg forsto det ikke slik . . .

– Da må det dreie seg om noe sensasjonelt?

– Det gjør visst det, Andreas, for en gangs skyld.

– Men hva da – vet du ingenting?

– Det nærmeste jeg kom sannheten om funnet er at det muligens dreier seg om et fragment av et hittil ukjent evangelium fra det første århundret.

– Fra det første århundret?

– Nemlig . . .

– Kan det være ekte da . . . etter alt dere sa i går?

– Jeg har mine tvil – dette er for godt til å være sant. Men ektheten er altså det som skal prøves.

– Og det er her vi – rettere sagt: du – kommer inn i bildet?

– Du kan trygt si *vi*. Vår første oppgave blir visst å skulle oppspore dokumentet – du skjønner, det er forsvunnet!

– Forsvunnet fra hvor da?

– Fra et eller annet kloster i Midt-Østen . . .

– Var det derfor det var så om å gjøre å ha meg med?

Rafael nikket kort til svar.

– Vi kan da umulig klare dette alene?

– Kjenner jeg dem rett har de nok flere folk på sporet . . .

– Hvem var det du snakket med i går?

– Rektoren ved Biblicum, det viktigste instituttet for bibelvitenskap i kirken.

– Og innholdet – sa han ingenting om det?

– Ikke et ord, de har det ikke med å forsnakke seg i Roma!

– Mener du at vi skal videre til Midt-Østen – Israel, Libanon, eller Syria . . . kanskje Egypt?!

– Sannsynligvis . . .

Rafael ønsket ikke å si for meget, samtidig lot det til at han hadde sagt praktisk talt alt han visste.

– Et nytt evangelium . . . Andreas tygget på ordene. – Mener du at vi kanskje sitter inne med fem evangelier og ikke fire lenger?

– Du har nettopp formulert spørsmålet i et nøtteskall.

– Men du sa jo i går at slikt ikke skjer?

– Det later til at jeg har trukket litt for raske slutninger . . .

Andreas fortsatte å ta for seg av bordets gleder mens pateren forklarte.

– Dersom funnet er ekte, skriver det seg fra et evangelium som kirken aldri har kjent – med «ekte» forstår jeg «fra det første århundret». Hverken manuskripter eller kirkefedre synes å ha kjent til andre enn de fire vi bruker. Skulle et slikt ha dukket opp, står vi overfor en helt ny situasjon i kristendommens historie. Dette kan selvsagt ikke utelukkes, men det lyder ganske utrolig. – Er det ekte, vil det bli århundrets største vitenskapelige sensasjon.

– Hvor mange som kjenner til funnet er umulig å si. De forsøker å begrense det til færrest mulig – selvsagt. Vi er pålagt den aller største taushet. Selv har jeg ingen oversikt over hvor saken står. Kanskje er det ingen som har det. Jeg vet som sagt ikke stort mer enn du . . .

– Noe vet du altså . . .?

Det var tydeligvis ting Rafael ikke ville ut med i denne omgangen. Og Andreas ville nødig forsere tempoet i denne

oppdagelsesferden – tiden ville vise. Men han kunne ikke unngå å legge merke til en undertone av bekymring i paterens stemme.

Rafael forklarte videre at forskningen omkring den historiske Jesus var full av spørsmål og store hull i informasjonen: Evangeliene var ikke biografier, men teologiske dokumenter; det de ga av historisk informasjon omkring galileeren var høyst mangelfullt; derfor hadde bibelvitenskapen alltid vært full av spekulasjoner omkring Jesu person. – Med andre ord: Et nytt evangelium ville kunne revolusjonere mangt og meget i synet på jøden Jesus.

– Er manuskriptet – eller hva det nå er – blitt datert? Andreas så opp fra tallerkenen.

– Den som fant det, mener det er hevet over tvil at vi her står overfor et dokument fra det første århundre . . . Nå skjønner du kanskje?

– Er vi virkelig på sporet av noe stort, denne gangen?

– Alt er mulig, later det til . . . Jeg vil se det slik at funnet er en forfalskning så lenge det motsatte ikke er bevist; bevisbyrden må ligge hos dem som hevder at det er ekte . . . Det er nå min mening.

– Men du sa nettopp at dokumentet var blitt datert?

– Materialet det er skrevet på, ja. – Uansett, Andreas: Dette evangeliet har ikke hatt noen utbredelse i antikken, ikke et ord om det har overlevd.

– Er du så sikker på det? Frateren så skarpt på Rafael.

– Hvordan da? – Nå var det paterens tur til å se opp.

– Lukas sier at «mange» hadde satt seg fore å skrive beretninger om det som var skjedd . . . og vi kjenner bare til fire?

– Og bare to av dem er skrevet før Lukas . . . Markus og Matteus . . . tenkte Rafael høyt.

Andreas hadde under hele samtalen sittet og iakttatt sin venn pateren. For en gangs skyld var han i sivile klær, uten kutte, sandaler og den lille brune kalotten som normalt dekket den bare issen. Nå var han i mørkegrønn tweeddress, rutet skjorte, et stort og burgunderfarvet slips som sto til de

dypt røde lærskoene. Dette var Rafaels sivile «jeg», som Andreas ikke ofte hadde opplevd. – Det var fagmannen Rafael som satt overfor ham, mer enn ordensbroren han kjente fra det daglige liv i Gamlebyen.

Situasjonen var for så vidt litt fremmed for dem begge. For Andreas var iført en rødbrun genser, brune cordfløyelsbukser og en ildrød fløyelsskjorte med den bredeste kraven som hadde vært å oppdrive – han kledde seg alltid en tanke bevisst. Et heller stort hode med glatte ansiktstrekk og mye brunt hår kronet en slank og spenstig kropp, vant til praktiske gjøremål. Ansiktet var uttrykksfullt, ofte også vakkert, man oppdaget det straks man fikk ham i tale. Øynene var brune og åpne, munnen bestemt uten å være for smal, og haken markant.

– Men et totusenårig forsvinningsnummer er godt gjort for noe så sensasjonelt som et evangeliefragment, mente pateren, han nippet fraværende til vinglasset.

– Og dersom det ikke er ekte? spørsmålet lød en tanke hult.

– Da er det en forfalskning, Andreas, et forsøk på å utgi noe for å være apostolisk.

– Fra hvilket århundre?

– Fra hvilket som helst... sannsynligvis det annet eller tredje.

– Hvorfor da?

– Jeg går ut fra at dette handler om en antikk forfalskning, et såkalt «apokryft» skrift – i likhet med andre vi har bevart.

– Ville ikke det motsatte være like sannsynlig – at vi begynner med å gå ut fra at det er ekte?

– Det er nok dem som vil tenke slik. – Kanskje det er en av grunnene til at dette skal hemmeligholdes inntil videre...

Frateren hadde fisket frem en sigarett og bød Rafael. De tillot seg ikke å røke hjemme. Men de var jo på ferie, i hvert fall offisielt. Andreas elsket denne lille røkepausen mellom hovedretten og desserten. Dette var stikk i strid med alle kulinariske og estetiske regler, det visste han vel, men som

kokk følte han seg hevet over slike hensyn og fri til å gjøre som han selv ville.

Samtalen beveget seg frem og tilbake om samme tema. – Lenger kom de ikke i denne omgangen.

*

Distansen Hamburg – München var kjedelig. Været var fortsatt grått og trist. Kupeen var så full av folk at det ikke ble anledning til å diskutere videre om det hemmelige funnet. Toget manglet spisevogn, og de var henvist til en sporadisk vognservice.

Vel fremme ved 18-tiden tok de inn på et hotell i nærheten av Hauptbahnhof. Rafael gikk for å treffe en av patrene ved Theatinerkirken mens Andreas var henvist til seg selv i noen timer.

Han bega seg til Marienplatz hvor rådhusklokkene kimte lystig med bayersk folkemusikk. Snart fikk de følge av malmtunge klokker fra kirken like ved, Liebfrauendom, og frateren bestemte seg for å avlegge domkirken en visitt. Det føltes godt å sitte på et sete som ikke var i bevegelse, etter et helt døgn på toget – dessuten var sangen og spillet en velkommen avveksling fra den monotone musikken fra vognhjulene.

Han var dumpet midt opp i aftenmessen, og ble straks slått av den ro og orden som hersket. Sydtyskerne var alle pent antrukket. En og annen hatt med bayersk fjær var sogar å se. Dessuten kunne de synge!

Som han satt slik slo det ham hvilket underlig fenomen kristendommen var. Hadde han forstått noe av det hele, så var deres tro ikke bygget på ideer, tanker eller filosofiske verdier. Den var sprunget ut av et historisk individ som hadde levd for over to tusen år siden. Han levde fortsatt i de kristnes bevissthet – og samtidig var de iherdig på jakt etter hans historiske identitet...

Her i München domkirke var han vitne til en tro og en praksis som gikk tilbake til antikken, og som hadde utviklet

seg jevnt og sikkert ned til hans egen tid. Så solid og forankret virket det hele at han vanskelig kunne forstå hvordan et manuskriptfunn kunne ha større betydning i en slik sammenheng. Evangelieteksten var nettopp blitt sunget av en diakon, den var hentet fra Johannesevangeliet. – Skulle han en dag få oppleve at det ble sunget eller lest fra et evangelium som verden ennå ikke kjente til?

De møttes utenfor Rathauskeller som avtalt. Pateren hadde avlagt en kort visitt hos en lærd kollega i dominikanerkirken ved Feldherrenhalle, og hadde lite nytt å fortelle. Nyheten om funnet lot ikke til å ha nådd opp hit – de hadde nok en form for hemmelig oppdrag likevel.

*

I hver togkupé er det i grunnen bare én skikkelig sitteplass – den ved vinduet i kjøreretningen. Alle de andre er annenklasses i sammenligning. Det er denne ene vindusplassen alle helst vil ha og som forårsaker at det alltid blir litt hastverk og leven før toget går.

De slapp å strides om hvem som skulle sitte hvor, for plassen begge hadde sett seg ut var allerede opptatt. Værgudene var visst i godt lune denne morgenen, for himmelen var skyfri. Søvnige og en smule morgengretne fant de frem noe å lese i. Andreas hadde tatt med seg «Mordet på Nilen». Rafael hadde utstyrt seg med litt mer elevert lektyre, han satt og bladde i et eller annet lærd tidsskrift. Fordypet i hver sin verden la de München bak seg. Gjennom vinduet fikk de av og til et gløtt av Alpene, de lå der som en mur mot horisonten.

Frateren kunne ikke unngå å legge merke til mannen like overfor dem, i hjørnet ved vinduet. Han hadde visst også lagt merke til dem, for han skulte diskret i retning av Rafaels lektyre, flere ganger.

Det dreide seg om en herre på godt over de seksti. «Herre» var visst ordet, for han var påfallende i sin eleganse. Dressen var av fineste bayerske bomullsstoff, sort og plettfri.

Bagasjen hans besto av en stor og en mindre koffert, begge i eleganteste laget for en lengre reise med tog. – Derfor skulle han vel ikke så langt som dem. Skoene var av beste lær og uten snøringer. Men det mest talende ved ham var hodet: Han hadde en liten grå mustasje, håret var gredd sirlig mot venstre, øynene var mørke og intense og ansiktet smalt.

Det var tydelig at han hadde tatt med seg arbeide på reisen – i likhet med Rafael og i motsetning til Andreas – for han gjorde flittig notater mens han konsulterte et eller annet bind på bordet foran seg. Han var for opptatt av dette til å bry seg om utsikten, til tross for at han hadde den beste plassen. Når han av og til løftet blikket fra papirene, var det for å se ut i luften, som for å søke etter svar på sine spørsmål. Disse lot ikke vente lenge på seg, såvidt Andreas kunne skjønne, for etter hver kort tenkepause skrev han flittig videre. Bare én gang tok han en lengre, og sikkert ufrivillig, pause – det var da han fikk øye på Agatha Christie.

Toget hadde passert Kufstein, og de befant seg midt inne i fjellverdenen. Nå var det som om et større sceneskifte fant sted foran øynene på dem. Fra «snoreloftet» der oppe kom det kulisser som var enestående. Fjellene formelig strebet etter å nå opp til himmelen – og lot til å lykkes.

Men herren i hjørnet vis à vis arbeidet målbevisst videre uten å la seg distrahere av noe som helst. For Andreas ble nærværet en slags utfordring. Han hadde flere ganger, hjulpet av Dame Agathas metoder, forsøkt å gjette seg frem til hva slags person dette kunne være. Med ett kom Rafael ham uventet til unnsetning. For idet herren forlot kupeen i noe som sikkert var et naturlig ærend, sa pateren:

– Han du ser der, Andreas, er en kjent vitenskapsmann, dr. von Fritz, en autoritet på antikke mynter... en av de store.

Dette forklarte ett og annet, og opplysningen overrasket ham ikke særlig.

– Jeg husker ham godt fra en kongress i Oxford. Han kan umulig huske meg. Han er en slags inkarnasjon av tysk viten

og grundighet. – Du verden hvor godt han holder seg, han er langt oppe i årene nå. – Hans indre er nok like ryddig som hans ytre. Har du lagt merke til den hatten . . .?

Det hadde Andreas. På bagasjebrettet lå en stor, sort hatt av fineste filt, med et bredt silkebånd – sober, stilren og fri for bayersk stas.

– Han har vært professor i München i alle år. Nå er han vel gått av, skulle jeg tro.

Blant disse opplysninger fra Rafael festet frateren seg særlig ved én:

– Er mynter viktige for studiet av antikken?

– Uhyre viktige, Andreas. De gamle hadde ikke våre former for media. Desto viktigere ble arkitektur, innskrifter, kunst – og mynter. De fungerte som offisielle dokumenter, slik at den menige mann fikk kontakt med herskere og historiske begivenheter. Studiet av mynter er som å bla i et statsarkiv. Dessuten er de antikke myntene de vakreste historien har kjent. Jeg kan vise deg noen når vi kommer til Roma.

I det samme kom dr. von Fritz tilbake, og de samlet oppmerksomheten om alperiket utenfor.

Som en slange ålet toget seg langsomt frem mellom daler og pass, over broer og langs dype juv, under tinder som bokstavelig talt var skyhøye. Tunnelene var få, takk og pris.

Dr. von Fritz stjal plutselig oppmerksomheten, men på en diskret måte. For frem fra lommen fisket han en mynt som han omhyggelig gransket ved hjelp av en liten lupe. Nå la han mynten bort og hentet frem en til. Også denne ble studert, samtidig som han gjorde sine notater og stadig konsulterte bindet foran seg på bordet.

Alpene eksisterte ikke mer hva frateren angikk, han var helt oppslukt av professoren fra München. Andreas visste at han burde fortsette med «Mordet på Nilen» eller se ut av vinduet før stirringen hans begynte å bli generende. Men øynene ville ikke lystre. Dr. von Fritz måtte ha iakttatt mer enn sine mynter, for plutselig så han bort på Andreas og spurte med et smil:

– Interesserer De Dem for numismatikk?

Frateren var målbundet. – Ikke forsto han seg på mynter og ikke snakket han tysk. Rafael været faren og kom straks til unnsetning. Slik ble de tre sittende i en gemyttlig samtale. Von Fritz talte et sirlig og elegant engelsk, som tyskere kan det, men med en litt for markant diksjon.

Professoren forlot kupeen etter en stund, han aktet å avlegge spisevognen et besøk, før de kom til Italia, som han uttrykte det. De to bestemte seg for å vente.

– Tror du han skal til Roma?

– Kanskje det . . . Vatikanet har anselige samlinger antikke mynter, vet du.

Det visste han heller ikke, men nikket villig til svar.

– Kanskje treffer vi ham igjen der nede . . .

*

Straks de var kommet ut på Po-sletten fikk toget en helt ny identitet. – Den stolte alpeekspressen ble forvandlet til et italiensk lokaltog. For det første stanset det langt hyppigere – her lå byene som perler på en snor. For det annet ble det nærmest folketomme toget nesten overfylt. Folk strømmet til fra alle kanter.

– C'è posto?

Kupeen var snart full som et egg, og den lille trioen ved vinduet fant at atmosfæren ikke lenger inviterte til samtaler om lærde emner. Dr. von Fritz tok derfor en liten middagshvil. Rafael ba om å få låne Agatha Christie, og frateren lot tankene flakke som de ville.

Ekskursjonen inn i myntenes verden hadde fått Andreas til å tenke på det antikke mysteriet de skulle prøve å løse. De skulle reise langt i tid denne gangen, hele 2000 år tilbake. – Men det gjorde man uvegerlig når man beveget seg fra Oslo til Roma.

Han var fullstendig klar over at Rafael visste mer enn han ville ut med. På hele strekningen mellom Bolzano og Verona hadde han gjentatte ganger prøvd å få samtalen

tilbake på rett spor igjen, det eneste spor som var vesentlig i denne utflukten, det som i øyeblikket førte dem stadig nærmere Roma. Om bare fire timer ville de være fremme, og han var ikke kommet stort videre i sine forsøk på å spørre ut pateren.

Vennskapet med Rafael hadde alltid betydd meget for Andreas, og han ville nødig gå ut over sin rolle i det hele. Samtidig visste han ikke nøyaktig hva denne rollen besto i. – Hvorfor trengte Rafael selskap på denne turen? Hvor ville ferden til syvende og sist føre dem? Midt-Østen var blitt nevnt flere ganger de siste dagene. – Forhåpentlig lå hele mysteriet og ventet på dem i Roma, han hadde sant å si heller lyst til å være der.

*

Dr. von Fritz gjorde ved ankomsten tegn til at de kunne gå av først, han trengte litt tid på seg. Men dersom pateren og frateren ikke hadde hatt slikt hastverk med å forlate perrongen, ville de lagt merke til at to klerikalt antrukne herrer ventet ham ved ankomsten. Begge var i sort og hadde langt skjegg – de var ortodokse geistlige, sannsynligvis munker.

De tok hånd om professorens bagasje og geleidet ham inn i en drosje som ventet ved sideinngangen. Så ble de borte i trafikken.

*

Stazione Termini er alltid et uheldig første møte med den evige stad. I det hektiske jaget etter å skaffe seg drosje glemmer de besøkende oftest å legge merke til Servius Tullius' mur, såvel som Diokletians termer, som ved Michelangelos hjelp ble forvandlet fra å være et minne om en av kristendommens største fiender til å bli et monument over martyrenes seier.

Det går sjelden bedre underveis til bestemmelsesstedet. Fungerer taksameteret, eller blir man nødt til å prute og

krangle allerede ved ankomsten? Da er de reisende vanligvis så utmattet og likeglade at de villig går med på hva det skal være, noe romerne vet å utnytte.

Rafael kjente denne leken og ordnet det slik at de fikk seg en liten rundtur med det samme: Først til Quirinalet for å få et gløtt av byen fra en av dens mange høyder, dernest til Piazza Venezia, så langs Via dei Fori Imperiali rundt Colosseum, videre langs Circus Maximus, til Forum Boarium, over Tiberen, langs Trastevere, for så endelig å havne ved Vatikanet. De skulle bo like ved.

Aftenen var ennå varm – solen sto stor og rød over Monte Mario.

*

Samtidig sto dr. Levi på Ben Gurion Airport i Tel Aviv og ventet på ruteflyet fra New York.

Hun var liten av vekst, tettbygget, med grått hår og tykke brilleglass. Hun konverserte en dominikaner i sort og hvitt. Han var ute i et lignende ærend og ventet på flyet fra Roma. De to representerte helt forskjellige verdener: han den berømte École Biblique – hun Det hebraiske universitet, begge i Jerusalem.

Flyet fra Statene var allerede landet, mens Alitalia nettopp gjorde sin innflyvning.

Samtalen mellom de to ble derfor stadig avbrutt av at dr. Levi forsøkte å få øye på rette vedkommende blant alle passasjerene som strømmet gjennom passkontrollen. Siden hun var uvanlig nærsynt, måtte hun gjentatte ganger forlate dominikaneren og gå bort til de forbipasserende for å kunne se bedre. Men hver gang de stakk hodene sammen på ny, lot det til at de hadde mye å snakke om.

– Dr. Smyth – der har vi ham!

En høy og slank amerikansk professor gikk bort og hilste på pater Hyacinthe. De hadde møttes før og kjente hverandre både av navn og utseende.

Da dr. Levi og hennes gjest hadde forlatt ankomsthallen,

sto pateren tilbake og så på klokken. Flyet fra Roma var landet, ble det opplyst, passasjerene kunne ventes hvert øyeblikk. Han fikk fort øye på sin mann: en liten og mager herre i geistlig antrekk som gikk dårlig og brukte stokk. Pateren skyndte seg å ta hånd om bagasjen hans. Så ble de borte i folkehavet.

KAPITTEL 3

Andreas og Victor spiser lunch sammen. I Biblicum møter Rafael og Andreas pater Emiliano – og får høre om Judasevangeliet for første gang. Til Jerusalem kommer flere lærde.

Nær Campo dei Fiori – på Piazza Paradiso – hadde Andreas og Victor satt hverandre stevne for pranzo denne første dagen i Roma. Rafael hadde en viktig avtale, som han kalte det, og ble ikke å treffe før utpå ettermiddagen.

St. Øysteins kloster hadde bare denne ene prestestudenten – Victor – og siden hans interesser var kirkehistorie hadde de like godt sendt ham til Roma. Han skulle ikke mangle inspirasjon på den måten.

I en ekte romersk taverna utvekslet de nyheter fra hver sin kant: Gamlebyen og pavens Roma.

– Det later til å være lite blest om Hadrian VII, begynte Andreas.

– Tvert imot, her nede snakker de knapt om andre . . .

– Men alle sier at han er den tauseste pave historien har kjent?

– Langt ifra! Han har bare valgt å uttrykke seg på andre måter enn sine forgjengere.

– Hvilke da?

– Han ser seg først og fremst som biskop av Roma og er meget tradisjonsbevisst. – Han minner ikke så rent lite om en renessansepave, mener mange.

– Hvordan da?

– Hadrian VII elsker Roma, han gjør alt han kan for byen... Har du ikke merket hvor lite trafikk det er i sentrum? Hele bykjernen er stengt for privatbiler, kun busser, drosjer og den slags får kjøre. Roma består snart bare av gågater. Byen er et sant paradis sammenlignet med det inferno vi måtte leve i tidligere. – Italienerne hadde lenge villet det slik, men det var Hadrian VII som på en eller annen måte fikk dem til å gjennomføre planen... Her er fullt av turister, ikke bare i påsken og om sommeren, men året rundt. Dette elsker romerne. Han uttaler seg ellers aldri om italiensk politikk – og det liker de enda bedre...

Alt dette var nytt for frateren. Han husket godt at han under sitt første besøk formelig hadde gått rundt med livet i hendene, på grunn av all bilismen.

– Som resultat av at trafikken er blitt redusert er selvsagt luften blitt mye renere. Nå står ikke lenger monumentene i fare for å bli ødelagt av forurensning... de var nær ved å smuldre bort. Alt er blitt annerledes. – Onde tunger vil ha det til at Roma er blitt pavestat på ny...

– Og hvem har imot disse forandringene, dette må jo være ting som alle kan glede seg over?

– Det har alle de som mener at pavens rolle er å være biskop for hele verden. De sammenligner Hadrian med en orientalsk patriark! Ta for eksempel Peterskirkens liturgi, den var et eneste rot i alle år. Paven feirer nå selv høymessen der på alle helligdager. Den vatikanske basilika er stappfull året rundt. På hverdagene feirer han messen i det sixtinske kapell. Og La Capella Sistina – pavens kor – er igjen anerkjent som et av verdens ypperste. De har nådd høyder som ikke har vært kjent siden salig maestro Perosis dager, sier de som vet noe om det. – Alt er i stadig forandring under Hadrian VII, langsomt men sikkert. Peterskirken har en titulærorganist som er en av verdens fremste, noe den ikke har hatt siden Fernando Germani, for å ta nok et eksempel. Men på ett punkt er Hadrian helt moderne: Engelsk er blitt offisielt sprog i kirken, men ikke til liturgisk

bruk, der hersker latinen. Hadrian sier selv at engelsk i dag har samme funksjon som gresk hadde i antikken. – Dette er det mange som ikke kan svelge. Men han har også styrket gresken som liturgisk sprog: lesningene fra Det nye testamente synges gjerne på gresk her nede! – Har intet av alt dette nådd dere der oppe i Ultima Thule?

– Bare så vidt det er. – Roma er langt borte, vet du. Dette er jo lokale endringer alt sammen...

– Riktig nok, men flere og flere vil få føling med dem.

Andreas var for oppslukt av samtalen og maten til å legge større merke til lokalitetene rundt dem. Men Victor kunne ikke dy seg for å belære sin medbror når han først hadde anledning til det.

– Vet du forresten hvor vi befinner oss i øyeblikket?

Igjen måtte Andreas melde pass.

– I restene av Pompeius' teater. – Her hvor vi sitter ble Caesar myrdet av Cassius og Brutus...

Slik hadde man fortiden helt innpå livet i Roma, hele tiden, selv i en typisk taverna. – Kanskje var det ikke så rart at Hadrian tenkte som han gjorde?

Victor var forøvrig svært interessert i å få høre hva som hadde bragt hans to medbrødre fra Gamlebyen til den evige stad. Andreas forklarte at det dreide seg om et faglig ærend for Rafaels vedkommende og en aldri så liten ferie for ham selv. Siden temaet tangerte bibelvitenskapen, benyttet Victor anledningen til å informere frateren om at det sirkulerte rykter i byen om et sensasjonelt manuskriptfunn fra antikken:

– De sier det dreier seg om et nytt håndskrift, noe lignende Codex Vaticanus eller Alexandrinus eller Sinaiticus... men her nede vet man aldri hva man skal tro, byen har en rykteflom som intet annet sted på jorden. Men dersom dette er sant, vil det jo sette fart i den vitenskapsgrenen igjen, de kan saktens trenge litt nytt materiale å forske i etter hvert...

Andreas var fristet til å si at det dreide seg om noe langt mer enn en ny avskrift. Etter hva han hadde forstått var det

intet mindre enn et nytt *skrift* det var tale om . . . Med en viss lettelse kunne han konstatere at ryktene ennå ikke hadde nådd målet. – Han unngikk å kommentere opplysningen.

*

I siestatiden, mens Roma lå og sov og gatene var folketomme, vandret de to rundt på måfå. De havnet snart på Campidoglio. Ved foten av trappene var de to ulvene på plass igjen i buret, et levende minne om Romas sagatid. – Kunne dette også være et resultat av det nye pontifikatet? – Victor var ikke et øyeblikk i tvil. Slik var tradisjonsbevisstheten blitt styrket, og på utallige andre måter.

Der de sto under hvelvingene i det gamle statsarkivet – tabulariet – og hadde utsikt over hele Forum Romanum, forklarte Victor nok et lite under som var skjedd. De historiske monumentene var alle blitt utstyrt med forklarende opplysninger, plaketter med rekonstruksjoner, tekster på flere sprog til bruk for besøkende. – Slik hadde det aldri vært før, da ante man ikke hva det var man sto og iakttok restene av, med mindre man var utstyrt med lærd litteratur om emnet – noe de færreste var.

– Og så lite som det er tilbake av fordums herligheter, kan det sannelig trenges, mente Victor. Likevel, det antikke Roma var fortsatt å finne rundt om i byen. De gamle monumentene var i over tusen år blitt brukt som stenbrudd for byggevirksomhet i middelalder, renessanse og barokk.

– Det står her fortsatt, alt sammen, bare på nye steder og i andre sammenhenger. – Dette var den egentlige forklaringen på at Roma ble kalt «den evige stad», her sto tiden aldri stille, byen forandret seg i ett sett – som for eksempel nå, under Hadrian VII.

De var nådd frem til Lateranet, og samtalen streifet igjen den engelske paven.

Ryktene ville ha det til at han skulle forlate Vatikanet og flytte til Lateranet, hvor pavene hadde holdt til i gammel tid. Tanken meldte egentlig seg selv, enten ryktene var sanne

eller falske, siden Hadrian var en stor brobygger tilbake til fortiden. – Tid ble unektelig et relativt begrep i omgivelser som disse, og ting som virket utenkelige på andre steder, kunne godt la seg realisere her nede.

– Hadrian minner mest om en av kirkefedrene, fortsatte Victor. Han underviser selv katekumenene her i Lateranet gjennom hele fasten, og døper dem påskenatt. – Oldkirken er i ferd med å bli levende igjen. Det sies at man på alvor diskuterer å fjerne all barokk stas og fjas fra de store basilikaer og la dem gjenoppstå i fordums prakt, slik de gjorde med Santa Sabina ved begynnelsen av det 20. århundre.

En ting som allerede hadde slått Andreas var at souvenirbutikkene mest lignet på bokhandlere, og at pavens egne bøker var å se overalt i vinduene. Det var tydelig at en teolog satt på Peters stol mer enn en kirkefyrste eller politiker.

De la nå veien om Colosseum. Også der var det forandringer å spore. På en stor plakett ved inngangen sto det oppslått utdrag fra noen brev fra en av de tidligste martyrene, Ignatius, biskop av Antiokia, som ifølge tradisjonen ble kastet for ville dyr her inne, til folkets forlystelse. – Tekstene var på gresk, italiensk og engelsk.

De gikk ned Via dei Fori Imperiali, tok til høyre ved Tor de'Conti, fortsatte opp Salito del Grillo, og befant seg på Largo Angelicum, ved inngangen til dominikanernes universitet, hvor Victor fulgte noen av kursene.

– Dominikanerordenen er også begynt å tenke historisk, forklarte han. Divus Thomas har måttet finne seg i å dele plassen med profeter, evangelister og kirkefedre . . .

Idet de krysset Via Nazionale, ble Andreas gjort oppmerksom på enda et av Hadrians mirakler, i hvert fall noe som nærmest måtte betegnes som mirakuløst, og som derfor ble tilskrevet Hadrian – skopussere . . . Roma var endelig blitt utstyrt med det som alltid hadde vært Napolis kjennetegn og som Roma trengte like sårt til.

De stanset utenfor Quirinalet, for å se vaktskiftet. Klokken var blitt 15.30, og siestaen var over for denne gang. Etter en

kort visitt ved Trevifontenen gikk de bort til Gregoriana, jesuittenes universitet. Der skulle de møte Rafael. Det vil si, her måtte deres veier skilles, for Victor hadde forelesninger. Rafael og Andreas hadde ettermiddagen for seg selv.

Og det kom som bestilt, for pateren hadde viktige ting å snakke med frateren om. Det var nemlig gode grunner til at de hadde avtalt å møtes nettopp her.

– I bygningen like foran deg, Andreas, ser du et av verdens beste teologiske biblioteker – Biblicum. Her studerte jeg i mange Herrens år. Kom, så går vi og hilser på rektor, han venter oss.

Da de gikk inn, kom von Fritz ut. De kolliderte nesten i døren. Møtet ble svært kort, for professoren hadde hastverk. De rakk akkurat å gjengjelde hans bayerske «Grüss Gott» før han forsvant rundt hjørnet.

*

På pater Emilianos kontor fikk de endelig anledning til å høre nærmere om hva som var inntruffet i den vitenskapelige verden. Rektoren gikk rett på sak etter å ha budt gjestene en kopp kullsvart espresso med sukker.

Det hadde seg slik at en anerkjent autoritet på gamle håndskrifter hadde gjort et sensasjonelt manuskriptfunn i Mar Saba-klosteret i Kedrondalen, mellom Jerusalem og Dødehavet. I klosterets bibliotek drev han og studerte et manuskript fra bysantinsk middelalder da han nokså tilfeldig ble oppmerksom på et papyrusfragment som lå bakerst i bindet han arbeidet med, og som bar overskriften «kata Ioudan» – «ifølge Judas». Etter alt å dømme dreide det seg om et ukjent evangelium. Funnet besto av ett eneste ark, og overskriften «ifølge Judas» tydet på at bare dette ene fragmentet hadde overlevd. Det var lett å lese, blekket var fortsatt friskt og klart, og han kunne tyde skriften uten vanskeligheter.

Teksten minnet ham om et kjent avsnitt fra de kanoniske evangeliene, samtidig som den avvek fra disse på vesentlige

punkter. – Hvordan fragmentet var havnet i hans bysantinske kodeks, var umulig å si. Det lå løst mellom siste ark og den tykke permen.

Han ba om å få ta med seg kodeksen til Jerusalem – for å studere fragmentet nærmere. Men han fikk avslag både fra bibliotekaren og fra abbeden som han senere henvendte seg til. Klosteret hadde vært utsatt for en del tap – kanskje også tyverier – gjennom tidene, så utlån kom aldri på tale, selv om de ikke hadde grunn til å tvile på paterens integritet. I stedet for å fortelle om funnet – hvilket han selvsagt skulle ha gjort, noe han siden har bekjent og dypt beklaget både overfor abbeden og bibliotekaren – la han manuskriptet tilbake i kodeksen uten å nevne det for noen og vendte hjem.

Noen uker senere var han på plass igjen i Mar Saba, men da var kodeksen vekk. Bibliotekaren kunne bare opplyse at intet bind var blitt fjernet fra biblioteket, og at det derfor måtte befinne seg på feil plass i hyllen. Kodeksen det dreide seg om inneholdt verkene av Dionysios av Areopagos, en berømt kirkefader fra det sjette århundre, som avvek fra standardteksten på flere punkter og derfor var viktig for paterens forsøk på å skape en ny tekstkritisk syntese av Dionysios' verk.

For å gjenta: Arket som bar overskriften «Kata Ioudan» var lagt løst inn bakerst i bindet, like etter innholdsfortegnelsen, som var av moderne dato. Og slik var han kommet over det, ved en ren tilfeldighet.

Denne forskeren var ingen ringere enn pater Hyacinthe, en av de franske patrene ved École Biblique i Jerusalem, og var en fast gjest i biblioteket på grunn av sitt arbeide med gamle håndskrifter. Han var en autoritet på den greske bibelteksten.

Nå var ikke pateren en som lett ga opp i sine forsett. Derfor gikk han nøye gjennom samlingen, som ikke var så svært stor. Det meste av biblioteket ble flyttet til patriarkatet i Jerusalem for lange tider siden. Omsider fant han kodeksen sin igjen, men det var først ved et senere besøk i Mar

Saba. Da var bindet tilbake på plass – men uten utdraget fra det ukjente «Judasevangeliet».

Dette fant han såpass påfallende at han straks kontaktet bibliotekaren, som denne gang ble meget forbauset. Hieromunk Kristodul, som han heter, var naturligvis fra det greske patriarkatet, en lærd mann som likte dårlig at besøkende forsynte seg av samlingen hans. Inntil videre ble følgelig biblioteket stengt mens de to sammen forsøkte å finne ut hvem som hadde vært der siden den dagen pateren så fragmentet for første gang. Visittboken i biblioteket skulle inneholde dato og navnetrekk for alle besøkende.

Dette skjedde alt sammen sist høst.

I løpet av ukene mellom de to funnene hadde klosteret hatt besøk av atskillige forskere, fra flere land og fra Jerusalem selv. Så meget var lett å konstatere. Men å få kontaktet dem det gjaldt, se det var en annen sak. De lot derfor saken i bero så lenge, og avfant seg med å håpe og vente.

Så skjedde noe uventet – manuskriptet dukket opp i en helt annen sammenheng. Det var i Jerusalem, i det greske patriarkatet, og den som fant det der var arkimandritt Theofil, patriarkatets bibliotekar. I hvilken sammenheng fragmentet ble funnet vet vi ikke, for ikke å si hvordan det var havnet der. Denne del av historien tilhører grekerne i Jerusalem og er foreløpig et ukjent kapittel – hendelsen har gjort dem mistenksomme overfor utenforstående.

Etter jul dukket så Judasevangeliet opp igjen på sitt gamle gjemmested i biblioteket i Kedrondalen! Den som fant det var Kristodul selv, som nå hadde hatt nok av denne leken. Hans mistenksomhet var minst like stor som Theofils, og han svarte med å stenge biblioteket på ny. I mellomtiden overlot han undersøkelsene til Theofil.

– Men nyheten har dessverre lekket ut, avsluttet pater Emiliano sin fremstilling, og det er i dag flere som kjenner til funnet enn de jeg her har nevnt, både blant jøder, katolikker og protestanter. Slik situasjonen står er ryktene om et nytt evangelium så sterke at vi simpelthen blir nødt til

å utforske saken nærmere – eller hjelpe våre kontakter i Jerusalem, om dere vil.

Pater Emiliano var liten av vekst, mørk og tettbygget. Under hele denne fremstillingen hadde han uttrykt seg lavmælt og saklig, uten å røpe større sinnsbevegelse. – Selvsagt var de pålagt den strengeste taushetsplikt under oppdraget. Det var helt avgjørende at så få som mulig ble innblandet.

Som utenforstående skulle Rafael og Andreas forsøke å oppspore fragmentet – Judasevangeliet – og underkaste det en nøyaktig gransking. De var uoffisielle etterforskere. Vatikanet, såvel som det latinske patriarkatet, hadde sine egne menn på sporet. Men pater Emiliano så helst at det var en slags sikkerhetsventil i hele operasjonen. Han følte seg aldri trygg på forholdene i Jerusalem. Rafael var dessuten dyktig nok til å kunne undersøke fragmentet og fastslå dets historiske verdi. De skulle holde jevnlig kontakt med ham, Emiliano, for eventuelle opplysninger og beskjeder. Oppdraget var delikat, fikk de vite – manuskriptet tilhørte grekerne, og deres mistanke var allerede vakt, det gjaldt å trå varsomt. Dessuten var det sider ved det hele som hadde antydet for alle parter at det var viktig å få saken under kontroll jo før jo heller.

Hvorfor ikke la grekerne ordne det hele seg imellom? Spørsmålet kom fra Andreas.

Av flere grunner, lød svaret. For det første var et eventuelt evangeliefragment noe som angikk dem alle. For det annet var nyheten allerede lekket ut i lærde kretser, og var derfor ikke lenger grekernes eiendom. For det tredje hadde de kontakter ved patriarkatet i Jerusalem som var svært interessert i å samarbeide. Med andre ord kunne deres visitt til det hellige land tolkes som svar på en oppfordring fra krefter innenfor patriarkatet om å få bistand under oppklaringen, under forutsetning av at alt skjedde så diskret som mulig. Forholdet til de jødiske myndighetene tilsa dessuten at et slikt samarbeide var klokt. Altså dreide dette seg om noe annet enn kirkepolitikk – her var hele kristenheten innblandet på en eller annen måte.

Jesus var jøde, fortsatte pater Emiliano, og slo ut med hånden. Alt som har med hans historiske identitet å gjøre har den aller største interesse for moderne jøder. Selv om de ikke anerkjenner vår tolkning av hans historiske rolle, regner de ham likevel som en av sine. De er levende opptatt av alle gamle vitnesbyrd om hans eksistens.

Rafael fikk nå anledning til å orientere pater Emiliano om fraterens rolle i oppdraget. Den var av praktisk, men avgjørende art. De to hadde samarbeidet godt ved tidligere anledninger, uten at han følte det nødvendig å fortelle rektoren om deres tidligere eskapader i Gamlebyen kloster.

Neste dag skulle alt planlegges i større detalj. Da ville de to møte i Vatikanbiblioteket for nærmere konsulteringer med bibliotekaren der.

Fra Biblicum ruslet de på måfå gjennom byen.

*

Herren er konge, fryd deg du jord * de talløse øer juble.
Rettferd og rett * er hans trones grunnvoll.
Himlene kunngjør hans rettferd * folkeslagene skuer hans herlighet.
Tilbe Herren, alle guder * for du, Herre, er den høyeste,
over hele jorden * høyt hevet over alle guder.

Fransiskanerne sang vesper i De tolv apostlers kirke. Sangen lød samstemt og presis, ikke som hjemme i Gamlebyen. Litt fjernt kom lyden fra koret i den svære kirken. Barokke engler, keruber og serafer, lyttet begeistret, etter kirkekunsten å dømme, de svingte seg og danset fra gesimser og kapiteler, friser og baldakiner – de deltok sikkert i sangen de òg. Over inngangen i vestibylen hang et enormt bilde av Hadrian VII, han smilte mildt og faderlig til dem som kom og gikk.

De fortsatte til Pantheon, et av arkitekturens mesterverk,

tegnet av en ganske annen Hadrian, keiseren av samme navn, som var litt av et universalgeni. Denne keiseren var også en viktig skikkelse i Jerusalems historie, fordi han etter den annen jødiske frihetskrig hadde omgjort byen til en romersk koloni og en hedensk by, hvor jøder ikke hadde adgang. Underlig nok var Pantheon selv blitt gjenstand for en motsatt skjebne – den var blitt til allehelgenskirke, og under gulvet lå det utallige martyrben fra katakombene. Paven hadde også her satt spor etter seg, for ved inngangen var det slått opp martyrakter fra det annet århundre. – Slik var den evige stad, og på grunn av helgenbenene var dette praktverket av et bygg blitt reddet for ettertiden, fordi det var blitt omgjort til kirke.

De stanset opp på Piazza Navona, og Andreas ville spørre nærmere om historien de nettopp hadde hørt i Biblicum. – Var det slik å forstå at dette fragmentet muligens skrev seg fra en av apostlene?

– Overskriften kan jo tyde på det – «ifølge Judas». Men ikke Iskariot, selvsagt.

– Hvem da?

– Den andre Judas, vi har en til. Det nye testamente nevner en annen ved samme navn, «Judas, ikke Iskariot». Fragmentet er sikkert ment å skulle peke mot ham . . .

– Men de kanoniske evangeliene skriver seg neppe fra apostlene, tilføyde Rafael, så en slik overskrift beviser lite eller ingenting. Det som teller er hvorvidt manuskriptet kommer fra det første århundre. Papyrus peker alltid i retning av en tidlig dato . . .

Det var tydelig at pateren ikke festet større lit til hele Judasevangeliet. Et eller annet var nok blitt funnet der nede, men det skulle mer enn som så til før den vitenskapelige verden lot seg overbevise om at det var av apostolisk opprinnelse.

– Men hvis dere alle tenker slik, hvorfor er det da så om å gjøre å sette flere folk på sporet?

– Det er noe ved innholdet de ikke liker, Andreas, og som vi to ennå ikke vet hva er. – Kanskje får vi vite mer i morgen.

Jeg har dessuten en følelse av at de har mer hastverk enn som så. De likte ikke særlig godt at vi stanset i München . . .

Altså gjaldt det å se nærmere på den evige stad denne kvelden. Den kunne være så evig den ville – hva hjalp det når de ble ekspedert videre på denne måten?

Roma var nok mer preget av Hadrian VII enn de hittil hadde innsett. Italias hovedstad hadde fått en mer klerikal profil enn på lange tider. Geistlige antrekk i alle farver og fasonger preget bybildet denne kvelden. Sammenligningen med pavestaten var selvsagt overdrevet, men tanken lå likevel og lurte i bakhodet.

*

På Ben Gurion Airport i Tel Aviv sto samme kveld en ortodoks geistlig og ventet på flyet fra Roma. Han var munk, det var lett å se av skjegget og den store hodepryden. Verdig og taus ventet han på sin gjest, mens en og annen forbipasserende nikket i hans retning. Skikkelsen utgjorde på sett og vis en kristen avløsning av de antikke statuene av guder og mennesker. – Han var den antikke filosof og vismann i kristen drakt.

Denne tidløse skikkelsen på flyplassen ble til en slags historisk parentes idet stemmen over høyttaleren annonserte at flyet var landet og passasjerene var på vei inn. Han fant raskt den han lette etter, en liten herre med stort hode, sirlig antrukket og med to kofferter som var i eleganteste laget for flytransport. Han tok hånd om den ene av dem, og sammen forlot de stedet for å reise opp til Jerusalem.

KAPITTEL 4

Andreas og Rafael mottas i Vatikanet og får en privat omvisning i biblioteket. Nede i hvelvet får de se Codex Vaticanus – og blir fortalt mer om Judasevangeliet. Dr. Rosati vender tilbake til Jerusalem.

Vatikanmuséet var en av de viktigste milepeler i den lærde verden. Her hadde kunnskapen hopet seg opp gjennom uminnelige tider. Resultatet kunne få selv samlingene i London og Paris til å virke provinsielle. Vatikanbiblioteket var unikt i middelhavsverdenen og hadde aldri kjent noen konkurrent. Her var hovedkilden til vår kunnskap om antikken, enten det gjaldt kunst, manuskripter, innskrifter eller mynter.

Pater Camillo småpratet om disse banale fakta da han mottok Andreas og Rafael i Il Cortile del Belvedere og viste dem inn. En rundtur i biblioteket var nok til å bekrefte at hans ord ikke var tomme. Omvisningen var mest til ære for Andreas som aldri hadde vært her før.

Målet for ekspedisjonen var likevel ikke samlingen som sådan. De to var blitt kalt over for å treffe pater Camillo, sjefsbibliotekaren, og de visste dette hadde med Judasevangeliet å gjøre. Pater Emiliano hadde uttrykkelig sagt at deres oppdragsgiver ikke var Biblicum, hans rolle var bare å formidle kontakt siden det var han som hadde anbefalt pater Rafael – initiativet til det hele kom altså fra Vatikanbiblioteket.

Men pater Camillo aktet tydeligvis ikke å gå rett på sak. Han begynte isteden med å foreslå at de skulle få se Codex Vaticanus – *B* som den kalles – i fall de ikke hadde sett dette klenodiet før. Inn i heisen bar det og de ned i dypet, til den del av de vatikanske skatter som publikum aldri får se. Hvelvet var av tykkeste betong og lå bak noen svære dører av metall. Her inne befant de største kostbarhetene seg.

Men *B* var ikke kodex lenger. Man kunne ikke fortsatt bla i det som hadde vært en av verdens første bøker. I sine enkelte faktorer lå den der, ark for ark, hvert enkelt av dem beskyttet av glassplater. *B* – bibliotekets stolthet fremfor noe annet – viste seg å være skuffende å se til: lite av format, men desto tydeligere skrevet.

Andeas ba om å få kjenne på et av arkene. Det dreide seg om en meget fin form for pergament. «De luxe», opplyste pater Camillo, sikkert fra antiloper, i alt 3–400 dyr – den hadde kostet en formue. Noe slikt var utenkelig i kirkens første dager. Det de i øyeblikket sto og iakttok var et av de tydeligste beviser på kristendommens gjennombrudd i den antikke verden – og på bokeventyrets begynnelse.

– Jeg går ut fra at pater Emiliano har orientert dere om den nye situasjonen som er oppstått, begynte han omsider, mens han tok et av arkene og holdt det opp mot lyset så det ble ganske gjennomsiktig.

– Noe vet vi, svarte Rafael forsiktig.

– Jeg skal forklare dere resten. – Pateren så stadig på *B* som lå der i sine enkelte faktorer på bordet foran dem.

– Dersom funnet er ekte, står vi overfor en helt ny situasjon i evangelieforskningen: Ifølge finneren inneholder fragmentet opplysninger som ikke først og fremst supplerer vår viten om Jesus fra de kanoniske evangeliene, men som direkte motsier dem. – Her oppsto en liten kunstpause mens de fikk tid til å fordøye informasjonen. Pater Camillo så fortsatt bare på *B*.

– De divergenser som tradisjonelt foreligger mellom våre fire evangelier, lar seg forklare på forskjellig vis, som dere

godt vet. Men opplysningene fra Judasevangeliet lar seg ikke forene med opplysningene fra de andre fire.

Rafael så hele tiden utålmodig på Camillo – hvor lenge skulle han holde dem på pinebenken?

– Divergensen går i all korthet ut på – fortsatte Camillo kjapt, stadig med blikket mot *B* – at Jesus avviste skatten til Roma, det vil si at han hadde revolusjonære tilbøyeligheter, at han ikke anerkjente keiseren. Jesus og Jesusbevegelsen kommer i et helt annet historisk lys dersom dette viser seg å være et apostolisk vitnesbyrd.

Skulle Jesu forståelse av gudsriket sammenfalle med selotenes – frihetskjempernes? Rafael var blitt ganske overrumplet av denne opplysningen. Ikke i sine villeste drømmer hadde han kunnet forestille seg at saken lå slik an.

– Vi må få oppklart dette før innholdet lekker ut, og verdenspressen er over oss. For tiden er manuskriptet på vidvanke, later det til. Ingen vet nøyaktig hvor det befinner seg. Sannsynligvis er det i Jerusalem et eller annet sted. – Faren for at det kan falle i gale hender er reell.

Jesus antiromersk . . . opprører . . . revolusjonær . . . Rafael tygget på ordene. – Dette forandret perspektivet på mangt og meget.

– Ifølge Judasevangeliet avviste Jesus skatten til Roma, og derved glir han pent inn i rekken av galileiske opprørere i det første århundret.Han blir med ett langt mer konvensjonell . . . Altså blir hans forkynnelse politisk utopi – og han selv en temmelig typisk palestinsk jøde, med andre ord: helt ubrukelig i vår sammenheng – men desto mer anvendbar for andre interesser.

– Som for eksempel? – Andreas så sitt snitt til å bryte inn i monologen, han følte at han trengte en og annen forklaring.

– Moderne israelere på den ene siden og politiserte kristne på den andre, kom det øyeblikkelig fra Camillo.

Ett eneste ark av dette ukjente dokumentet lot til å utgjøre en trussel mot hele *B* som lå foran dem i all sin antikke majestet. *B* talte på vegne av den etablerte kirke – Judasevangeliet på vegne av hittil ukjente kristne, kanskje

Men pater Camillo aktet tydeligvis ikke å gå rett på sak. Han begynte isteden med å foreslå at de skulle få se Codex Vaticanus – *B* som den kalles – i fall de ikke hadde sett dette klenodiet før. Inn i heisen bar det og de ned i dypet, til den del av de vatikanske skatter som publikum aldri får se. Hvelvet var av tykkeste betong og lå bak noen svære dører av metall. Her inne befant de største kostbarhetene seg.

Men *B* var ikke kodex lenger. Man kunne ikke fortsatt bla i det som hadde vært en av verdens første bøker. I sine enkelte faktorer lå den der, ark for ark, hvert enkelt av dem beskyttet av glassplater. *B* – bibliotekets stolthet fremfor noe annet – viste seg å være skuffende å se til: lite av format, men desto tydeligere skrevet.

Andeas ba om å få kjenne på et av arkene. Det dreide seg om en meget fin form for pergament. «De luxe», opplyste pater Camillo, sikkert fra antiloper, i alt 3–400 dyr – den hadde kostet en formue. Noe slikt var utenkelig i kirkens første dager. Det de i øyeblikket sto og iakttok var et av de tydeligste beviser på kristendommens gjennombrudd i den antikke verden – og på bokeventyrets begynnelse.

– Jeg går ut fra at pater Emiliano har orientert dere om den nye situasjonen som er oppstått, begynte han omsider, mens han tok et av arkene og holdt det opp mot lyset så det ble ganske gjennomsiktig.

– Noe vet vi, svarte Rafael forsiktig.

– Jeg skal forklare dere resten. – Pateren så stadig på *B* som lå der i sine enkelte faktorer på bordet foran dem.

– Dersom funnet er ekte, står vi overfor en helt ny situasjon i evangelieforskningen: Ifølge finneren inneholder fragmentet opplysninger som ikke først og fremst supplerer vår viten om Jesus fra de kanoniske evangeliene, men som direkte motsier dem. – Her oppsto en liten kunstpause mens de fikk tid til å fordøye informasjonen. Pater Camillo så fortsatt bare på *B*.

– De divergenser som tradisjonelt foreligger mellom våre fire evangelier, lar seg forklare på forskjellig vis, som dere

godt vet. Men opplysningene fra Judasevangeliet lar seg ikke forene med opplysningene fra de andre fire.

Rafael så hele tiden utålmodig på Camillo – hvor lenge skulle han holde dem på pinebenken?

– Divergensen går i all korthet ut på – fortsatte Camillo kjapt, stadig med blikket mot *B* – at Jesus avviste skatten til Roma, det vil si at han hadde revolusjonære tilbøyeligheter, at han ikke anerkjente keiseren. Jesus og Jesusbevegelsen kommer i et helt annet historisk lys dersom dette viser seg å være et apostolisk vitnesbyrd.

Skulle Jesu forståelse av gudsriket sammenfalle med selotenes – frihetskjempernes? Rafael var blitt ganske overrumplet av denne opplysningen. Ikke i sine villeste drømmer hadde han kunnet forestille seg at saken lå slik an.

– Vi må få oppklart dette før innholdet lekker ut, og verdenspressen er over oss. For tiden er manuskriptet på vidvanke, later det til. Ingen vet nøyaktig hvor det befinner seg. Sannsynligvis er det i Jerusalem et eller annet sted. – Faren for at det kan falle i gale hender er reell.

Jesus antiromersk . . . opprører . . . revolusjonær . . . Rafael tygget på ordene. – Dette forandret perspektivet på mangt og meget.

– Ifølge Judasevangeliet avviste Jesus skatten til Roma, og derved glir han pent inn i rekken av galileiske opprørere i det første århundret.Han blir med ett langt mer konvensjonell . . . Altså blir hans forkynnelse politisk utopi – og han selv en temmelig typisk palestinsk jøde, med andre ord: helt ubrukelig i vår sammenheng – men desto mer anvendbar for andre interesser.

– Som for eksempel? – Andreas så sitt snitt til å bryte inn i monologen, han følte at han trengte en og annen forklaring.

– Moderne israelere på den ene siden og politiserte kristne på den andre, kom det øyeblikkelig fra Camillo.

Ett eneste ark av dette ukjente dokumentet lot til å utgjøre en trussel mot hele *B* som lå foran dem i all sin antikke majestet. *B* talte på vegne av den etablerte kirke – Judasevangeliet på vegne av hittil ukjente kristne, kanskje

fra Jesu egen tid? – Kunne en slik maur velte et helt lass?

– Situasjonen er nokså eksplosiv. Først må vi få selve manuskriptet under kontroll, dernest datere materialet – så får vi se . . .

Atmosfæren i hvelvet var blitt ganske intens etter disse betroelsene. At noen gamle håndskrifter kunne ha slik historisk vekt virket ikke lenger så usannsynlig på Andreas, selv her i Vatikanets innerste indre – han sto bokstavelig talt med fortiden i hendene.

– Og nå kommer jeg endelig til hvorfor dere er her, fortsatte Camillo. Blikket beveget seg lynraskt fra *B* til Rafael.

– Må vi diskutere dette her nede? – Det var Rafael som tydeligvis var blitt trett av å stå. Hvelvet kunne ikke by på noen form for komfort.

– Vi må nok det, om dere unnskylder. – Dette er det eneste stedet hvor vi ikke kan bli hørt. Veggene har ører her i huset . . .

– Deres oppgave, fortsatte han, er å finne Judasevangeliet for meg, og om mulig bringe det hit. Dette er det beste stedet for et slikt klenodium. I Jerusalem er det alt annet enn trygt, for ikke å tale om tilfeldige klostre ute i ørkenen. Det er her det hører hjemme – dessuten havner det i godt selskap her nede . . .

Det var tydelig at pater Camillo var en mann som visste hva han ville, og som sikkert var vant til å lykkes i sine forsett. Han stirret ikke lenger på *B* mens han talte. Nå så han rett på dem mens han foldet ut sin plan:

– Offisielt er dere på ikonjakt . . . Dere skal til Mar Saba, om nødvendig også til Sinai.

– Vi skal vel aldri stjele Judasevangeliet? – Rafael lød en tanke bestyrtet.

– «Stjele» er et uheldig uttrykk, pater. Det er for så vidt stjålet i øyeblikket, og har sikkert vært stjålet hele sitt liv – et slikt dokument tilhører ingen. Vi er bare interessert i å låne det så lenge . . . Selvfølgelig vil det bli returnert senere, når vi vet hvem de rettmessige eierne er. Vi har manuskripter

nok, som dere ser. Det er andre ting som står på spill denne gangen . . . Dersom dere ikke klarer å bemektige dere dokumentet, er det avgjørende at dere får studert det så nøye som mulig, kopiere det, osv.

– Dere er med andre ord ute for å se på ikoner, særlig fra tiden før ikonoklasmen, et kunsthistorisk og teologisk ærend av privat art. Dere er i ferd med å skrive en bok om de eldste ikonene i Mar Saba og Sankta Katarina på Sinai. Jeg har ordnet med adgangsbevis fra det greske patriarkatet. Vår kontaktmann i Jerusalem er pater Bernardino, som dere kan konferere med når dette måtte kreves. Han representerer våre offisielle interesser, noe alle de impliserte kjenner til.

– Skal vi være en slags muldvarper?

– Om du ønsker å formulere det slik . . . Dere kan når som helst kontakte meg eller pater Emiliano på disse telefonnumrene.

Her ga han dem noen visittkort, som han mente det var best at ingen andre fikk se.

– Vet Bernardino allerede om vårt ærend?

– Han vet at vi har andre på sporet enn ham selv, han vet bare ikke hvem. Det er opp til dere å ta kontakt med ham i Jerusalem. Stikkordet er *B* – da vet han straks hvem dere er.

– Og når, tør jeg spørre, begynner så jakten? Rafael virket som han endelig var med på notene.

– I morgen tidlig! Dere tar første fly til Tel Aviv – billettene venter ovenpå.

Andreas lot i forfjamselsen hånden gli gjennom den brune hårmanken. Rafael tok opplysningen med større fatning og fortsatte å spørre:

– Hvor lang tid har vi til rådighet?

– Så lenge dere måtte ønske. Men situasjonen er i øyeblikket slik at den neppe kan vare lenge. Dr. Rosati fra Romas universitet kom derfra i går og mente å vite at det foregår en febrilsk aktivitet bak kulissene. – Dere vil stifte bekjentskap med ham senere. Han er kustodiets – det vil si fransiskanernes – mann, de er jo italienere alle sammen. Han reiser tilbake allerede i dag.

Rafael ville gjerne vite hvorfor nettopp han var blitt kontaktet. – Det ville ikke skade å få opplysningene fra Emiliano bekreftet av Camillo.

Som svar fikk han vite at han på den ene siden var tilstrekkelig av en outsider til å kunne fungere i denne rollen – og på den andre siden kjente han stedet og personene godt nok til å kunne utføre oppgaven.

– Du kjenner fransiskanerne, dominikanerne og en god del av de andre impliserte. Som fagmann har du nettopp de beste forutsetninger for å kunne vurdere manuskriptet selv. Du skal vite at Biblicum hadde regnet med deg med tanke på en større stilling. Selv om du har gjemt deg bort oppe i det høye nord betyr ikke det at vi har glemt deg her nede . . .

Rafael unnlot å kommentere denne fremstillingen av hans persons betydning. I stedet fortsatte han:

– Har jeg også adgang til biblioteket i Mar Saba?

– Det har grekerne lovet å ta seg av. Men her kan det oppstå komplikasjoner, siden grekerne antar at de har vært utsatt for tyveri fra besøkende. Men med en anbefaling fra patriarkatet skulle det vel la seg ordne. Husk, ikoner og bøker er to forskjellige ting. Det ene medfører ikke det andre . . .

– Tror du grekerne er såpass samarbeidsvillige?

– Er de det ikke, blir de det nok snart, skulle jeg tro. De har fått et problem på hånden som de neppe klarer å løse ved egen hjelp. Alt tyder på at Judasevangeliet allerede er i ferd med å bli et internasjonalt anliggende.

– Hvilke andre vil vi møte i Jerusalem?

– Dr. Rosati fra La Sapienza her i Roma, som allerede nevnt. Han er meget dyktig, en tanke antiklerikal, men vel verd å ta alvorlig. Du kjenner sikkert navnet fra tidsskrifter. – Dernest har vi dr. Levi fra det hebraiske universitetet. Hun er å betrakte som den offisielle jødiske etterforskeren, og er en kapasitet på jødedommens historie i det første århundre, samtidig som hun er en nøkkelperson i Jerusalem. – Pater Hyacinthe kjenner du allerede, så vidt jeg skjønner. Blant

fransiskanerne vet vi ennå ikke hvem som kjenner til funnet. Grekerne har jeg allerede nevnt. Om det armenske patriarkatet er innblandet, vet vi ennå ikke. Fra protestantisk hold dukker det sikkert opp en ekspert før eller senere. – Men alt dette er det helt opp til dere å finne ut, sa Camillo og slo tankefullt ut med hendene.

– De er innforstått med at frateren er med som mer enn rent reisefølge? Rafael nikket mot Andreas.

– Selvsagt – dere bør helst være to om dette.

– Og vi har bare anledning til å diskutere fakta med Bernardino? Jeg tror ikke jeg kjenner ham.

– Han er en betydelig kapasitet som har sin daglige gang i Gregoriana. Når du ikke kjenner ham, er det sikkert fordi han har gitt hele sitt liv til å undervise heller enn å publisere, derfor er han mindre kjent enn de andre – det kan kanskje være en fordel under omstendighetene. Han er en sterk sjel i et skrøpelig legeme, og dette siste fører lett til at man overser ham. Men han vet alt og må for all del ikke undervurderes. Han dro til Jerusalem tidligere i uken og er allerede i full gang med undersøkelsene. Så vidt jeg forsto på hans siste telefon til Emiliano står tingene i stampe der nede. Han er altså ikke kommet så fryktelig langt ennå. – Pater Bernardino er lik kvernen som maler langsomt, men uhyre fint . . . Han er jesuitt.

– Og hvor skal vi bo?

– I custodiets hovedresidens – St. Saviour's, midt i Gamlebyen.

– Det vil si hos fransiskanerne, forklarte Rafael.

– Er pater Custos innviet? Han er en av de viktigste personene i den kirkelige sammenhengen.

– Ikke ennå, men alt forandrer seg fra dag til dag.

Rafael hadde fortsatt et problem som burde nevnes, selv om det kunne synes trivielt:

– Jeg må innrømme at jeg ikke vet noen verdens ting om ikoner, aller minst om deres eldste historie – kan ikke dette lett bli gjennomskuelig?

Andreas la hånden på paterens arm og forsikret at dette

hadde han faktisk interessert seg for, sikkert nok til at det kunne fungere som kamuflasje i begynnelsen.

– Ecco! sa Camillo fornøyd, og det dere ikke vet kan dere saktens lære underveis... Oppdraget skulle gi dere det engelskmennene kaller «a fresh approach»...!

Andreas hadde også et spørsmål han gjerne ville ha svar på før de skiltes. Kjente den hellige far til dette funnet? Hadrian VII var bare noen etasjer over hodene på dem, og hadde stadig vært i fraterens tanker.

Ja, fikk han vite, de hadde funnet det nødvendig å informere ham. Dette hadde bidratt til å bekymre hans hellighet, og han manglet ikke akkurat problemer som det var.

*

Audiensen i Vatikanet var over. De svingte ut Porta Santa Anna med billetter, anbefalingsbrev og den slags i lommen. Fra nå av var de ikonjegere. På samme tid neste dag ville de allerede befinne seg i Jerusalem og jakten være i full gang.

*

På Ben Gurion Airport i Tel Aviv ankom i samme øyeblikk professoren fra La Sapienza i Roma, dr. Rosati. Selv om han bare hadde vært borte fra Jerusalem i litt over et døgn, ble han likevel møtt av kirkens menn, i dette tilfelle fransiskanere. En ruvende skikkelse med brun kalott på hodet, mye sølvhvitt hår under og en tynn brun kappe om de kraftige skuldrene, tok imot ham ved utgangen. De stakk straks hodene sammen og lot til ha mye å snakke om allerede før de kom seg inn i drosjen som skulle føre dem opp i fjellene.

KAPITTEL 5

Andreas og Rafael diskuterer Judasevangeliet nærmere. Rafael forklarer om keiserens rolle i historien. – I Jerusalem holder de lærde sitt første plenumsmøte. Reaksjonene er sterke.

– Tror du fortsatt ikke på hele historien? Andreas lød nesten litt skuffet. – Det siste døgnets opplevelser hadde gitt ham følelsen av å være dumpet opp i en verdenshistorisk begivenhet, en han ikke så lett ville gi slipp på.

– Jeg har vanskelig for å tro på at det såkalte Judasevangeliet er ekte, hvis det er det du mener.

– Tror du det er en forfalskning?

– Så lenge det motsatte ikke er bevist – ja.

– Men likevel fra antikken?

– Sannsynligvis. Det annet og tredje århundres mange apokryfe evangelier og apostelgjerninger forfekter ofte en litt alternativ forståelse av kristendommen enn den vi er vant med.

– Men hvordan vil du bevise dette?

– Ved å undersøke manuskriptet nærmere: skrivematerialet, skrifttypen, sproget, blekket ikke minst, osv. Er vi heldige klarer vi å få manuskriptet datert ved tekniske metoder. Hvis ikke, vil det bli gjenstand for atskillig spekulasjon i årene fremover...

De feiret sin siste aften i Roma ute i Frascati. Kvelden var kjølig og klar her oppe, som vinen også var det. Alt var skjedd så fort at de hadde behov for å reise ut av byen og se tingene litt fra avstand.

Judasevangeliet tvang dem til å sette kursen sydover – Roma fikk vente. Der nede kunne de tydelig skimte kuppelen på Peterskirken. Den lå som et landemerke midt på sletten og var synlig fra fjern og nær. I øyeblikket førte den tankene mot Hadrian VII og hans uvanlige pontifikat – en Jesus med politiske utopier kunne neppe ha passet dårligere inn i hele kirkens historie.

– Dersom materialet er antikt, er sikkert dokumentet i sin helhet fra det tredje århundret, tenkte Rafael videre.

– Og dersom det er et originalmanuskript vi står overfor . . .?

– Da vil det forklare hvorfor vi ikke har hørt om det før – at det har vært forsvunnet, altså bortgjemt, hele denne tiden! Men det lyder enda mer fantastisk. Husk at historien har fabrikert atskillige falske dokumenter fra antikken. Ta for eksempel brevvekslingen mellom Pilatus og Tiberius, mellom Seneca og Pilatus – eller den såkalte korrespondansen mellom Jesus selv og Abgar, fyrsten i Abilene. Disse er alle fabrikert på et langt senere tidspunkt. – Det nærmeste er likevel å gå til de apokryfe evangeliene.

– Men dersom det er så mange eksempler på slike forfalskninger, hvorfor sender de oss helt ned til Jerusalem på grunn av dette Judasevangeliet? Andreas fant det fortsatt vanskelig å gi slipp på muligheten av dets ekthet.

– På grunn av innholdet. Det vil skape stor røre dersom pressen får tak i funnet før det er blitt skikkelig datert.

Rafael måtte ha gjettet hva som foregikk inne i frateren, for han begynte straks på en lengre forklaring.

– For jøden Jesus er Gud den endelige og egentlige konge, konge i absolutt forstand – gudsriket kan bare komme fra ham. Jesus avsetter på sett og vis keiseren, siden Gud en dag vil etablere et direkte herredømme blant menneskene. Men så lenge den gamle orden be-

står, må vi fortsatt gi keiseren det som keiserens er.

Avsnittet om skatten til Roma er altså en avgjørende tekst. Å avvise keiserens rolle i historien – uansett hvor foreløpig denne måtte være – er det samme som å avvise den ordning som Gud har lagt ned i sitt skaperverk. Å gi keiseren hva keiserens er, betyr med andre ord at Jesus ikke primært vil omstyrte samfunnsordenen eller reformere samfunnet – deres tid er likevel snart forbi.

Å gi Gud hva Guds er, betyr for Jesus at en ny verdensorden en dag vil avløse den vi kjenner, en virkelighet som vil bli den endelige. Men inntil gudsriket opprinner, vil keiseren fortsatt være et redskap for Guds vilje med historien, hans måte å ordne tingene på i et foreløpig perspektiv. Jesus plasserer seg altså i sluttstadiet – endetiden – det som er konklusjonen på hele skaperverket. Og den kjenner ingen keiser eller konge, for da hersker Gud direkte, uten mellommenn. Men vi kan aldri provosere frem gudsriket ved bare å avskaffe de jordiske herskerne. De følger oss inntil Guds herredømme er blitt virkelighet.

Jesus hevder altså å ha sett denne nye virkeligheten. Derfor vet han med sikkerhet at den er vår felles fremtid. Og først da kan keiseren få fri. Du kan med andre ord skille mellom Guds foreløpige og Guds endelige vilje med skaperverket. – Å avsette keiseren er å ville ta saken i sine egne hender, hvilket er overflødig, siden Gud selv vil avsette ham når tiden er inne.

– Poenget med skatten til Roma blir derfor at menneskene ikke kan tvinge frem gudsriket?

– Det var dette de jødiske opprørerne forsøkte i krigen mot romerne i årene 66–70. Men det var etter Jesu tid, han slapp å være vitne til katastrofen som fulgte.

– Og hva besto den i?

– Romerne invaderte Judea og ødela Jerusalem.

Frateren tygget litt på denne dramatiske konklusjonen før han spurte:

– Keiserens rolle i historien fortsetter altså?

– Til denne dag, Andreas. Til tross for utallige forsøk på å

rokke ved verdensordenen fra menneskenes side, tyder alt på at Gud fortsatt lar den gamle orden bestå – men ikke fullt så trygt som før. Jesus viste oss at dens dager er talte, i teologisk om ikke ennå i historisk forstand. I så henseende er han tidenes største revolusjonære. Keiserens rolle er nemlig ikke endelig. Bare Gud er endelig. Følgelig er det bare han som står tilbake som konge når alt kommer til alt.

Etter en kort pause fortsatte Rafael:

– Vi lever fortsatt med keiseren, i påvente av bedre dager. Denne Guds foreløpige vilje er noe vi må respektere, ellers er det vi som rokker ved verdensordenen.

Andreas hadde sittet og tenkt videre mens blikket stadig streifet Roma der nede på sletten, byen hvor keiseren i evangeliet hadde holdt til, nå Hadrian VII's by.

Var tiden en kontrollerbar faktor? Var verden blitt skapt baklengs?

– Jesus anerkjente altså keiserens rolle?

– Fordi han så den som foreløpig... Og det er hele poenget med ledd nummer to: Gi Gud hva Guds er. Gjør du det, kan du saktens betale skatten til Roma. Den forskyver likevel ikke balansen i vektskålene. Den bidrar bare til å bekrefte troen på begge verdensordener.

– Men dersom keiseren stritter imot den nye verdensordenen, vil Gud selv ødelegge ham. Det var dette Jesus mente da han sa at han så Satan falle som et lyn fra himmelen.

– Og Judasevangeliet?

– Gjør det stikk motsatte: Her later det til at Jesus er fremstilt som en politisk utopist, opprører, revolusjonær, hva du vil – selot, med et gammelt ord. Judasevangeliet legger en helt annen visjon i Jesu munn enn den vi bekjenner oss til. Judasevangeliet hevder at vi selv kan gjennomføre Guds endelige vilje med historien – at Jesus trodde han kunne gjøre det... Det nytter ikke å avskaffe keiseren før det nye Jerusalem er gjort rede, det er å ville storme himmelen.

– Og jødene trodde at det var dette Jesus ville, og utleverte ham til Pilatus?

– Derfor korsfestet romerne ham, i keiserens navn.

– Alt sammen en misforståelse?

– Historiens største... Men ikke forgjeves. For slik ble keiserens rolle avslørt for det den er – foreløpig, ikke endelig. Keiseren avskaffet med andre ord seg selv den gang han kvittet seg med mannen fra Nasaret. For Gud ga straks nasareeren rett. Keiseren står for det gamle – Jesus for det nye.

Judasevangeliet var altså sprengstoff...

*

Fra Frascati tok de veien til fots til Rocca di Papa. De nådde frem akkurat i tide til å se solen synke i havet. Himmelen glødet med et blodrødt, tilsynelatende apokalyptisk skjær. Det historiske sus som preget disse egnene lot til å ha fått nye dimensjoner denne kvelden.

*

I Jerusalem hadde noen av verdens mest lærde hoder satt hverandre stevne. Dette var første gang de skulle samtale om det som opptok dem aller mest og som de omga med den største hemmelighet. Møtet var helt uformelt, men stemningen var høytidelig og formene stive, som om det gjaldt et konsistorium eller et konklav.

Dr. Levi, som hadde tatt initiativet til møtet og for så vidt var kveldens vertinne, gikk rett på sak i sine velkomstord:

– Som dere alle vet forsvant Judasevangeliet fra Mar Saba for en tid siden, for å dukke opp her i Jerusalem. Arkimandritt Theofil – hun nikket ærbødig i retning av representanten for det greske patriarkatet – forsikrer at han så manuskriptet i deres bibliotek. Han var selvsagt ikke klar over hva det var han så, og det ble følgelig ikke til at han studerte funnet nærmere. Det han fant var et papyrusfragment som lå løst bakerst i en gammel bysantisk kodeks på det tidspunktet. Hvem som hadde plassert de der, vet ingen. I alle fall, da han skulle se nærmere på funnet, var fragmentet

vekk. Senere viste det seg at dette var det samme papyrusfragmentet som ble savnet i Mar Saba.

– Arkimandritt Theofil er altså den andre av oss som har sett manuskriptet. Den første som så det er pater Hyacinthe – hun nikket mot dominikaneren – som senere vil gi oss en utredning om funnet. Han vet heller ikke hvor Judasevangeliet er blitt av, men forsikrer at det ikke er havnet på svartebørsen her i byen, da ville de ha kjent til det i École Biblique.

– Pater Bernardino fra Gregoriana forsikrer at det ikke er nådd til Roma – hun nikket mot Vatikanets mann. Et par skarpe små øyne bak skitne brilleglass gjengjeldte hilsenen.

– Pater Malatesta fra custodiet – min gode venn forøvrig – har hverken sett fragmentet eller hørt om dets nåværende beskaffenhet. Hun hilste den kraftige fransiskaneren.

– Dr. Smyth og dr. Rosati er kommet fra henholdsvis USA og Italia for å være oss behjelpelige med undersøkelsene. Dr. Smyth er invitert av Det hebraiske Universitet, og dr. Rosati av custodiet. Dr. von Fritz er tilkalt av det greske patriarkatet.

Her tok dr. Levi en kort pause før hun fortsatte:

– Det er mitt ønske at vi må samarbeide i denne saken, i åpenhet og tillit til hverandre, selv om vi representerer ulike tradisjoner og har forskjellig bakgrunn. I stedet for at vi skal drive etterforskning hver for oss, har jeg altså tatt initiativet til dette møtet, for at vi skal løse oppgaven i fellesskap. Den er dessuten såpass krevende at vi kan trenge hverandres hjelp, skulle jeg tro. Jeg får kanskje lov til å uttrykke ønsket om at religiøse interesser ikke må få overskygge de rent faglige. Vi er her som vitenskapsmenn alle sammen, ikke som representanter for de forskjellige tros- eller kirkesamfunn.

Det ble endel kremting rundt bordet da hun sa dette siste, men ikke mer enn at hun kunne fortsette:

– Én ting til: jeg går ut fra at vi er enige om å holde for oss selv de funn vi eventuelt måtte gjøre, det vil si at ingen av oss kontakter andre om saken uten at alle er blitt informert.

En samstemmig taushet rundt bordet syntes å bifalle forslaget.

Utspillet fra dr. Levi var kommet overraskende på flere av dem. De hadde ikke tenkt seg dette som et gruppearbeide, men hvorfor ikke? Det var en langt mer rasjonell måte å arbeide på, selv om det nok ville binde enkelte av medlemmene i gruppen mer enn de hadde tenkt seg.

Dr. Levi foreslo dernest at de skulle møtes til samtaler hver gang det dukket opp noe nytt i saken. Dette kunne de andre gå med på uten større betenkeligheter.

Så ga hun ordet til pater Hyacinthe, den eneste av dem alle som hadde lest Judasevangeliet. Han redegjorde kort for omstendighetene rundt funnet i Mar Saba sist høst, om hvordan manuskriptet var blitt borte, hadde dukket opp igjen, og om bibliotekarens reaksjoner.

– Selve fragmentet består av et papyrusark fra en bokrull vi altså ikke kjenner til fra før. Arket bærer overskriften KATA IOUDAN og er trolig tilføyet av den som fant fragmentet eller en som visste hvor det skrev seg fra. – Resten av evangeliet er tapt. Kanskje ligger det flere slike fragmenter rundt om i Jerusalem?

– Jeg merket meg også at materialet var blitt brukt før – eller på et senere tidspunkt: det var nemlig beskrevet på begge sider, noe som ikke er uvanlig med papyrus. Det lot til å dreie seg om et privatbrev, som jeg ikke viet større oppmerksomhet. Brevet var ført i en helt annen håndskrift.

Judasevangeliet, fortsatte pateren med sin lave og litt hese røst, er elegant skrevet og lett å lese, blekket skarpt og tydelig som om det var skrevet i går, noe som ikke er utypisk for papyrusfunn. De hadde nok bedre blekk enn det vi arbeider med... Hvorvidt det dreier seg om et skrift til privat eller offentlig bruk er umulig å avgjøre. Det kan ha sirkulert i en mindre gruppe, slik tilfellet sikkert var med de andre evangeliene.

Her avbrøt dr. Smyth fremstillingen med et kort spørsmål:

– De anser det som sannsynlig at det skriver seg fra et fullstendig evangelium?

Pateren nølte litt før han svarte:

– Slik manuskriptet ser ut, er det en mulig antagelse. Arket består av en kort sammenhengende tekst som beskriver en enkelt episode vi kjenner godt fra de synoptiske evangeliene: skatten til keiseren.

– Og når vil De datere manuskriptet til?

– Til det annet eller tredje århundret.

– Hva forhindrer Dem i å tro at det stammer fra det første?

Pater Hyacinthe nølte litt før han svarte. Dette var det vanskeligste spørsmålet å ta stilling til, det visste alle.

– Innholdet mer enn formen, skulle jeg tro . . .

– Merci, mon père! Dr. Smyth var tydeligvis tilfreds med svaret.

Dr. Levi så gjerne at pateren fikk gi en oversikt over funnet før spørsmål og diskusjon overtok. Det som hadde størst interesse i denne omgangen var innholdet, Judasevangeliets gjengivelse av episoden med mynten og keiseren.

– Jeg merket meg straks, fortsatte han, to sterkt avvikende trekk: for det første poenget med hele historien – dernest myntens legende, eller innskrift. Jesus avviser skatten til Roma i klare ordelag. Jeg har forsøkt å rekonstruere teksten etter hukommelsen, og etter én gangs gjennomlesning. Den lyder noenlunde som følger:

> «Og de kom til ham med en mynt. Den bar
> keiserens bilde og hadde innskriften
> Roma Felix. De spurte ham: Er det riktig
> å betale skatt til keiseren? Han svarte:
> «Gi ikke keiseren det som keiserens ikke er.
> Gi bare Gud det som Guds er».

Nå ble det røre i forsamlingen. – Så var det altså sant det som ryktet hadde kunnet fortelle:

– En frihetskjemper?

– En selot . . .

– En galileisk fanatiker?

– En disippel av Judas galileeren!

– En martyr for jødenes nasjonale sak . . .?

– Ufattelig.

– Politisk utopi . . .

– Umulig!

– Jesus som revolusjonær?

– Vrøvl . . .

– Panagia!

– Endelig til saken!

– Vås . . .

– Dette må aldri få lekke ut – ikke et ord til pressen!

– Dette har nok ikke De noe imot, dr. Levi?

– Stille! . . . stille! – Vær så snill!

Da uroen hadde lagt seg, lot det til at alle skammet seg over å ha latt reaksjonen få fritt løp. En pinlig pause inntrådte. Stemningen var spent rundt det grønne bordet på Det hebraiske universitet. – Den første som brøt tausheten var dr. Levi:

– Det var som jeg fryktet – dette er sprengstoff . . . for oss alle sammen.

Kommentarene fortsatte å hagle ned på de forskjelligste sprog og avspeilet den forvirring som hun hadde forutsett. Arkimandritten fikk det travelt med å stryke sitt lange, kullsorte skjegg. Pater Malatesta forsynte seg av en stor pris snus som dr. von Fritz bød ham. Dr. Rosati og dr. Smyth så megetsigende på hverandre, mens pater Hyacinthe og pater Bernardino stakk hodene sammen et øyeblikk. Dr. Levi selv satt og så ned på notatblokken foran seg.

Malatesta var en kraftig rusk av en italiener, med et elegant lite fippskjegg som sammen med den hvite hårmanken utgjorde en vakker kontrast til den mørkebrune ordensdrakten. I øyeblikket reagerte han med å tenke høyt:

– Kan umulig være apostolisk . . . Dersom Jesus var en disippel av Judas galileeren, ville vi ha visst det fra annet hold . . .

– Og de kristne ville ha gått i selotenes tjeneste i opprøret mot Roma, hvilket ikke stemmer med det vi vet om de kristnes videre historie i Palestina . . .

Denne siste refleksjonen kom fra von Fritz.

Arkimandritten ville på sin side gjerne vite hva slags gresk Judasevangeliet var skrevet på.

– Helt ordinær koine, opplyste pater Hyacinthe, men med tydelige semittiske trekk. Forfatteren står i gjeld til bibelsk gresk, om man vil. Sproget står i skarpeste kontrast til teksten av Dionysios hvor manuskriptet ble funnet.

Dr. Levi var den av dem alle som virket mest fattet. Bak sine tykke brilleglass var det antydning til et smil i øyenkrokene da hun fortsatte:

– Fra et jødisk synspunkt blir ikke galileeren mindre troverdig etter dette . . . Ordene falt stillferdig, men bestemt.

Det var de andre fullt på det rene med. Men da gjensto det ikke ringe problemet å forklare kristendommens tilblivelse, for ikke å snakke om dens fenomenale vekst i antikken, mente pater Hyacinthe selv.

Pater Bernardino antydet at de nå var på full fart ut i et uføre hvor følelser spilte like stor rolle som viten eller fornuft, og foreslo at pateren skulle få fortsette sin gjennomgåelse av fakta.

Hyacinthe mente å huske at mynten var viet større plass i teksten enn det han nettopp hadde gjengitt. Legenden på obversen – siden med keiserens bilde – var også gjengitt, så vidt han husket, den bar alle keiserens offisielle titler: Tiberius Caesar, Divi Augusti Filius Augustus. Men dette turde han ikke sitere med nøyaktighet, her slapp hukommelsen opp for detaljer. Men at reversen – myntens bakside – bar titelen Roma Felix kunne han ikke unngå å legge merke til.

– Det passer godt, bemerket von Fritz. – *Divi filius* heter på gresk «ijos theou», betyr «Guds sønn» og er en gammel kongetitel som grekerne brukte på den romerske keiser. Det nye testamente anvender titelen utelukkende om Jesus. Her er vi altså ved sakens kjerne, spørsmålet om keiserens guddommelige status.

– Men Tiberius gjorde ikke krav på guddommelighet, innvendte Bernardino.

– Nei, men det brydde ikke grekerne og fororientalerne seg om. For dem var keiseren gud, uansett hva han selv mente om saken.

Det oppsto en tenkepause mens alle lette etter det riktige å si. Her gjaldt det å trå forsiktig og ikke la fantasien eller følelsene løpe av med seg.

Men nå begynte spørsmålene å hope seg opp for alvor. – De måtte se på de praktiske problemer som en slik etterforskning medførte. Hvor var manuskriptet i øyeblikket?

Det var tilbake på plass i Mar Saba, opplyste arkimandritten. –Endelig! . . . Så fikk de vite det.

Og når kunne de få adgang dit?

Det var selve problemet i et nøtteskall, for patriarkatet hadde nektet å gi tillatelse til at forskerne som gruppe fikk studere teksten. – De måtte altså ordne seg individuelt med øvrigheten på stedet, det vil si bibliotekaren eller abbeden.

For et rot! – hvordan skulle de da kunne organisere arbeidet?

De behøvde ikke bekymre seg, fikk de høre, for patriarkatet hadde invitert en stor autoritet til å ta seg av undersøkelsene – arkimandritten nikket i retning av dr. von Fritz. Judasevangeliet var altså i de beste hender. Hans resultater ville de snart få anledning til å diskutere. Kanskje ville de til og med få tillatelse til å studere funnet i fellesskap her i Jerusalem når de foreløpige undersøkelsene var foretatt. Von Fritz ville begynne arbeidet i dagene som fulgte, og det skulle ikke vare så lenge før de kunne møtes igjen.

Disse opplysningene ble møtt med flere protester fra de tilstedeværende. – Hvorfor gikk det ikke an å reise sammen til klosteret i Kedrondalen og gjøre dette til et gruppearbeide fra først til sist? – Fordi klosteret ikke ville det slik. – Hjalp det ikke å legge press på abbeden? – Det ville bare patriarken selv kunne gjøre, og han var ennå ikke informert om funnet. – Var det ikke klokest at så ble gjort? – I sin tid, mente arkimandritten. Gjort var gjort, de kunne ikke forandre opplegget på det nåværende tidspunkt.

Alle så i retning av von Fritz. Han satt der og så beskjeden

og ubetydelig ut, så langt det lot seg gjøre. Han forsikret at de ville bli kontaktet alle sammen så snart han hadde nytt å fortelle. Selv var han patriarkatets gjest, og ville prøve å gjengjelde den tillit de viste ham etter beste evne.

Det var altså opp til ham å sammenkalle til neste plenumsesjon. – De andre håpet det ikke ville bli så lenge til.

Så hevet dr. Levi møtet og takket for interessen og samarbeidsviljen: Arrivederla, à bientot, auf Wiederschauen, see you ... kalinikta, shalom ... avskjedshilsnene lød på de forskjelligste tungemål.

KAPITTEL 6

Rafael og Andreas ankommer Tel Aviv. Pater Bernardino introduserer seg selv. De avlegger visitt hos dominikanerne – hvor de diskuterer ikoner og evangelier.

Nede til venstre lå Kypros. Rett frem kunne de skimte noe som måtte være kysten av Israel.

Reisen hadde de benyttet til å gå igjennom det lille de visste om ikoner. Det var fort gjort. Andreas hadde interessert seg for denne edle kunstarten i tidligere år, og mente å huske at de få eksemplarene som hadde overlevd ikonoklasmen – ødeleggelsen av billedkunsten – befant seg på Sinai, i Sankta Katarina-klosteret, mens det muligens fantes noen også i det hellige land. Desto større hensikt hadde det å gå grundig til verks i Mar Saba. Grunnen til at det fantes gamle ikoner på Sinai var selvsagt stedets avsides beliggenhet. Selv den bysantiske keiserens lange arm hadde vanskelig for å rekke så langt. Og på 700-tallet var den uvanlig lang hva kirkekunst angikk, på grunn av billedforbudet som disse keiserne sto for. En billedløs kunst var det de ønsket. Men tradisjonen vant denne drakampen. – Festen for de hellige ikoner ble i østkirken kalt ortodoksiens triumf, og altså med god grunn.

Alitalias espresso var upåklagelig. De unte seg sogar en sigarett etter frokosten. – Nå var ferien slutt og ikonjakten begynt.

Hvor lenge ville det gå før noen gjennomskuet dem? Rafael hadde ikke større tillit til den kamuflasjen de var blitt utstyrt med.

– Hvis vi bare unngår altfor detaljerte spørsmål og holder oss «på høydene», skulle det vel la seg gjøre. Dessuten lærer vi underveis. – Dersom du er engstelig, kan du bare overlate svarene til meg... Andreas sendte noen røkringer opp i luften. Han lurte på sin side på om det ikke snart var på tide å sende en liten hilsen hjem. – Det var jo ingen i Gamlebyen som visste hvor de befant seg?

Oppdraget var hemmelig, mente Rafael, hilsener fikk vente. Dessuten kunne de ikke godt skrive at de plutselig hadde bestemt seg for å dra på ikonjakt i Jerusalem fremfor å studere manuskripter i Roma. Hva ville brødrene tro?

De fikk ikke tid til å bekymre seg lenge over dette, for nå begynte flyet å kaste og riste på seg idet det beveget seg inn i den varme luften fra fastlandet. – RAI's værkart hadde vist 30 °C i Tel Aviv.

Fasten seatbelts... No smoking!

Morgenflyet fra Roma landet grasiøst og italiensk på Ben Gurion Airport.

– Velkommen til det hellige land, Andreas – og måtte alle gode makter stå oss bi!

*

Ingen møtte dem ved utgangen. – For hvem ville vel reise helt ned til kysten bare for å hente noen karmelitter som var kommet for å se på ikoner? Oppe i Jerusalem hadde de fått alvorligere ting å tenke på, humret Rafael med seg selv. Men fransiskanerne ventet dem, hadde de fått vite dagen i forveien, og to værelser sto til deres disposisjon i custodiets hovedresidens, St. Saviour's.

Like innenfor New Gate slapp en rund, nesten firkantet fransiskaner dem inn og konverserte livlig på italiensk mens han anropte gjestepateren på telefonen.

De var kommet akkurat i tide for middag – *pranzo* – og

rakk såvidt å sette fra seg bagasjen og kle seg om før de ble hentet. I korridorene myldret det av brunkledde tiggermunker i alle aldre og utgaver. Matlukten nådde helt opp til gjestefløyen.

De fikk plass øverst i refektoriet, like ved pater Custos' bord, hvor skikken var å benke gjestene.

> «Benedic, Domine, dona haec
> quae de tua largitate sumus sumpturi,
> per Christum Dominum nostrum.»

– Amen, gjenlød svaret fra sultne struper.

De var sikkert hundre i tallet, og det store rommet var fylt til trengsel.

Det første møtet med det hellige land ble nærmest nok et møte med Italia, for kjøkkenet var italiensk, som også de fleste av brødrene var det. Men atmosfæren var annerledes. Andreas merket seg straks de store maleriene som hang rundt veggene og tydeligvis fremstilte tiggerbrødrenes historie på stedet. Den hadde hatt sine dramatiske aspekter, lot det til, for flere av scenene viste martyrier.

Rafael hadde under reisen opp til Jerusalem forklart at fransiskanerne tradisjonelt hadde hatt oppgaven å vokte de hellige stedene. Deres åndelige far – pater Custos – hadde vært katolikkenes overhode helt til Pave Pius X hadde opprettet et latinsk patriarkat i Jerusalem, som derved hadde fått sin femte patriark. Men Custos hadde fortsatt rang av biskop og bar ring på høyre hånd. – Opprinnelig hadde visstnok paven bedt dominikanerne om å påta seg dette ansvaret. Men de hadde vridd seg unna etter et par år. – Igjen gikk blikket mot martyrene på veggen.

Ved siden av pater Custos spiste en eldre prest i sort antrekk, litt lutet og med gullbriller. Det måtte være en viktigere gjest enn dem selv. Forøvrig var det en temmelig broget forsamling av noviser, studenter, professorer – europeere og fororientalere.

Høytlesningen som hadde ledsaget måltidet tok med ett slutt. Pater Custos hadde slått på en liten klokke på bordet foran seg og uttalt et kort *grazie!* Lektoren la boken fra seg og ble sittende ved lesepulten og vente på at han omsider skulle få middag selv. Imens brøt bulderet løs, hundre stemmer fylte refektoriet og blandet seg til den villeste kakofoni.

Andreas måtte nesten rope til Rafael for å bli hørt:

– Jeg tror jeg vet hvem gjesten er, han tilsvarer pater Camillos beskrivelse av Bernardino!

Pater Rafael kastet et nytt blikk mot bordet øverst under det store krusifikset.

– Sannelig tror jeg du har rett . . . han er en god del eldre enn jeg hadde trodd. – Vi treffer ham nok under rekreasjonen.

Så ble det stille. Pater Custos hadde reist seg:

«Gratias agimus tibi Domine
pro omnibus beneficiis tuis,
qui vivis et regnas,
per omnia saecula saeculorum»

– Amen, tordnet svaret fra mette munner.

Under det pandemonium som fulgte, kom gjestepateren bort til dem og ba om å få presentere dem for Custos. De ble følgelig stående igjen mens brødrene støyende forlot spisesalen. Custos var en vennlig middelaldrende mann som interessert spurte om deres ærend og forsikret at de kunne bli så lenge de ønsket. Samtidig spurte han om hvordan pater Camillo befant seg.

Under kaffepausen fikk de rikelig anledning til å anvende det de måtte ha av sprogkunnskaper. Forsamlingen var forbløffende internasjonal. Karmelittenes drakter skilte seg heller ikke så svært ut fra fransiskanernes – de gikk nesten i ett med den store forsamlingen av brunkledde.

På den ene tverrveggen hang et stort bilde av Hadrian VII.

Midt i all trengselen for å få seg en kaffekopp var det at noen nappet Andreas i ermet.

– Mitt navn er pater Bernardino, sa gjesten fra refektoriet, med lav og vennlig stemme. – Jeg kunne ikke unngå å høre at dere er ute for å se på ikoner, det har alltid interessert meg.

Nå var gode råd dyre . . .

– Nei, ta denne er du snill – pateren rakte koppen sin til Andreas. – Jeg får ikke sove av kaffe. Men her er jo alle så elskverdige og hjelpsomme at jeg ikke har hjerte til å si nei takk. – Vanligvis finner jeg en eller annen å gi den til . . . Øynene smilte bak gullbrillene.

Rafael kom frateren til unnsetning:

– Vi er her for å gjøre noen første og forberedende studier til en bok om ikoner – fra de eldste tider og til i dag. Vi mente at det var like godt å begynne med begynnelsen.

– Da er dere kommet feil, smilte pateren.

Rafael var allerede på tynn is. – Andreas tilføyde straks:

– Herfra er det jo kort vei til Sankta Katarina.

– Det stemmer, men da må dere først til Kairo. Det er ingen direkte forbindelse herfra.

– Vi har god tid, svarte Rafael og forklarte omstendelig at Jerusalem egentlig egnet seg best som utgangspunkt – dessuten var de også på ferie.

Pater Bernardino håpet at de ville få god anledning til å snakke nærmere om emnet.

– Og hva bringer Dem til det hellige land? ville Andreas gjerne vite. – Angrep var nå engang det beste forsvar.

– Arbeide, min sønn . . .

– Hva slags da?

– Jeg er professor i bibelteologi ved Gregoriana, og da fører veien hit med jevne mellomrom. – Bibelen kan best studeres i det hellige land, la han til.

Var det spesielle problemer som opptok ham? Andreas hadde ikke tenkt å gi seg så lett denne gangen.

– For så vidt . . . Jeg er kommet for å konsultere noen gamle håndskrifter som vi ikke har i Roma. Dessuten har jeg

ingen undervisningsplikt dette semesteret. Kanskje er jeg mest på ferie jeg òg. – Men denne er begynt å bli doven – han slo lett med stokken på venstre ben, mens han lo – så jeg kommer meg ikke så raskt rundt som dere.

Hadde de hørt om de siste utgravningene i Caesarea Maritima? Ikke det – kanskje de kunne ta turen ned sammen en dag, det var visst bryet verd.

Gjestepateren dukket opp igjen i følge med prominente patres fra custodiet. De måtte hilse på stadig flere av brødrene. – Da dette var vel overstått, var Bernardino forsvunnet.

*

– De er underlige i Vatikanet . . . På den ene siden tenker de i århundrer eller årtusener – på den andre later de alltid til å ha hastverk . . . Disse søvnige refleksjonene kom fra Rafael.

Etter siestaen var tiden endelig kommet til å begi seg ut i byen.

Fra New Gate ruslet de langs murene i retning av Damaskusporten. Det var ennå en time til de skulle møte pater Hyacinthe i Nablus Road. Fra tårnet over Damaskusporten hadde de ypperlig utsikt over det meste av Gamlebyen. Fra gatene under steg det opp en eksotisk lukt av orientalsk krydder. Overalt myldret det av liv, som i en maurtue. Varmen var mindre generende her oppe i fjellene enn nede ved havet, og fransiskanerne hadde forsikret Andreas at natten alltid var kjølig og ingen hadde problemer med søvnen i Jerusalem.

Rafael gjenkjente og pekte ut de viktigste stedene. Her hadde han studert i to lykkelige år og fått bibelkunnskapen inn med luften de pustet i. Andreas mente at de burde passe seg bedre for pater Bernardino heretter. Selv om han var den av alle i St. Saviour's de helst ønsket å få kontakt med, var dette forbundet med en risiko – ikke å bli tatt alvorlig som ikonjegere. Det kunne være en dårlig start for videre kontakt. De ønsket ikke å røpe sitt egentlige ærend riktig ennå.

De avla en kort visitt i stenbruddene under byen før de tok veien opp Nablus Road. Der nede hadde de siste og voldsomste scener fra frihetskrigen utspilt seg. Romerne hadde røkt selotene ut av de store hulene – og kappet hodene av dem ettersom de dukket frem. – Det var altså i en slik sammenheng Judasevangeliet plasserte Jesus og hans første tilhengere . . . Vakten ved billettluken hadde forsikret dem om at det var uklokt å begi seg ned i dypet for dem som led av klaustrofobi.

*

Inne på pater Hyacinthes kontor fikk Andreas følelsen av å befinne seg i et større privat-bibliotek. Skolen var bygget så langt tilbake som på 1890-tallet og var en av dominikanerordenens mest kjente fakulteter. Kirken var reist over restene av den bysantinske basilika som markerte stedet for Stefanus' stening – protomartyren. Skolen hadde hatt en avgjørende rolle både i arkeologi og tekstforskning, ikke minst i forbindelse med de såkalte Dødehavsrullene, biblioteket fra klosteret ved Qumran, som ble funnet i midten av forrige århundre.

Noen sekunder tok det før franskmannen gjenkjente Rafael som tidligere student.

– Dengang var du jo ikke skallet . . . Pateren lo med sin hese stemme. – Og hva bringer deg til slike gamle trakter? Paterens engelsk hadde en sterk fransk aksent.

Ærendet var fort fortalt, mens de ble budt kaffe. De plasserte seg i hver sin lenestol og slappet av. Værelset var dekket av bokhyller fra gulv til tak, unntatt akkurat vinduene og dørene. Dette ga rommet et lunt og hjemlig preg.

– Er det så å forstå at du er gått over til kunsthistorie . . .?

– Langt i fra, kom det fra Rafael. Ikoner er bare en hobby jeg – det vil si: vi – dyrker ved siden av studiene. Egentlig er det Andreas som har fått meg interessert i emnet. – Det er faktisk for hans skyld at vi befinner oss her.

Nå var han allerede blitt lei av alle disse hvite løgnene.

– Forbaskete vatikanske byråkrater ... neste gang de var i trøbbel kunne de reise ned og leke ikonjegere selv. Det var ikke så enkelt som de forestilte seg der over i Roma. – Her nede var de omgitt av ekspertise på alle kanter.

– Jeg kan ikke hjelpe dere der, svarte dominikaneren. – Mine interesser er nok mer begrenset.

Takk og pris ...

– Men dere vil saktens kunne finne meget interessant her nede.

Så forsøkte Rafael seg med en liten avledningsmanøver.

– Ikoner og evangelier er jo ikke så forskjellige, begynte han. Begge er teologiske dokumenter. Begge tolker de historiske begivenheter og personer. En ikonmaler er jo ifølge tradisjonen en teolog. Det er ikke portretter de gir oss, men teologiske bilder ... Kristus, ikke Jesus, om du vil. Et ikon og et evangelium ligner hverandre. Et evangelium som bare kjente historiske beskrivelser, ville være biografi og ikke evangelium. – Det er tolkningen, stilen og farvene, som gjør ikonmaleriet til en teologisk kunst. Maleren blir også evangelist – og evangelieforfatterne er på sin måte ikonmalere.

– Tradisjonen hevder at Lukas malte ikoner. Dere finner visst noen av dem på Sinai ...

Pateren utgjorde tydeligvis en langt mindre utfordring enn Bernardino. – Nå gjaldt det å holde seg til denne parallellen i håp om at han ville fortelle noe om Judasevangeliet. De satt jo her med ham som hadde funnet dette fatale fragmentet.

Men så lett gikk det ikke. For hvor mye de enn sammenlignet ikonkunst og evangelietekster, lot det til at dominikanerens munn var lukket med syv segl. – Han ga seg i stedet til å legge ut om skolens liv i sin alminnelighet.

Det de forsøkte med sin bibelvitenskap var ganske enkelt å lese Skriften på en historisk måte – å skille mellom ordene og Ordet, å knuse et gammelt og tidsbegrenset skall for å nå inn til kjernen – å se forskjellen mellom vesentlig og og uvesentlig. Men kirkens ledelse hadde reagert så forskjellig

på dette gjennom tidene. De var først blitt møtt med skepsis, så med anerkjennelse. Men nå under Hadrian VII hadde ikke bibelvitenskapen så gode kår som før, mente pateren. Paven hadde ved gjentatte anledninger uttrykt skepsis overfor de mest kritiske metodene, noe som første gang kom til uttrykk i hans tidlige rundskriv «Sapientia Aeterna» – «den evige visdom» – som hadde bekymret mange forskere. Den hellige far hadde syntes å forholde seg nølende overfor de mest rigorøse distinksjonene som ble anvendt i denne vitenskapsgrenen. Mange hadde etter dette opplevd det slik at de arbeidet under en viss grad av misbilligelse fra en som var mer opptatt av tradisjonen enn av Skriften.

Dette var sikkert å sette tingene på spissen, men visse spenninger var jo alltid i luften, og på høydene blåste det som bekjent bestandig. Men forholdet mellom den hellige stol og de ortodokse fungerte bedre enn på uminnelige tider. Patriarken av Konstantinopel hadde offentlig erklært paven som en likesinnet, et nokså sensasjonelt utsagn i en kirkehistorisk sammenheng. Og forholdet mellom den latinske og den greske patriarken i Jerusalem var det beste, het det seg.

– Dogmatikerne og historikerne motsier hverandre neppe, men de arbeider ut fra forskjellige synsvinkler, avrundet pateren sine refleksjoner. Forøvrig ventet de et nytt pavelig rundskriv i disse dager.

– Får vi anledning til å benytte biblioteket dersom det skulle trenges? – Rafael ville sikre seg adgang til skolens berømte boksamling.

– Selvsagt, dere er velkommen når som helst. Om vi har noe som kan hjelpe dere med ikonene, er en annen sak ...

– Vi har forøvrig besøk av flere distingverte lærde i disse dager.

De to spisset ører på ny.

– Gjelder det en kongress? – Rafael hadde nesten forsnakket seg.

– Neida, skyndte Hyacinthe seg å forklare, de er her nok i private interesser. Men slik er Jerusalem – et mikrokosmos hvor alle synes å dukke opp med jevne mellomrom.

Han hadde truffet von Fritz dagen før, viste det seg. Mannen var meget syk, ble det sagt, og alle regnet med at det ble hans siste besøk i det hellige land. Husket Rafael dr. Smyth? Han var også i byen. Den kjente professoren fra Harvard hadde studert ved fransiskanernes Studium Biblicum noenlunde samtidig med Rafael. Dr. Rosati hadde også vært observert de siste dagene, men nå var han legmann og professor ved La Sapienza i Roma. Tidligere hadde han vært prest, en av Sion-fedrene.

Rafael nikket gjenkjennende. – Endelig nærmet de seg saken.

– Vi traff Bernardino i custodiet, skyndte han seg å opplyse. – Jeg har inntrykk av at han er en kapasitet som alle anerkjenner, men jeg kjenner ingen produksjon fra hans side.

– Han har nok ingen, og det er synd, for det dreier seg om en førsteklasses hjerne, såvel som et meget fint menneske – en ikke selvsagt kombinasjon i den lærde verden. Men også hans helse er begynt å skrante.

– Han nevnte noe om nye utgravninger i Caesarea, stemmer det? Nå var det Andreas' tur til å si noe. Han håpet at det kunne føre samtalen tilbake på rette spor igjen.

– Dette er siste nytt fra den arkeologiske front. Noen palestinere har drevet private utgravninger der nede, helt ulovlig. Ved en ren tilfeldighet kom de over en større statue av keiser Augustus. Det må ha vært en kultstatue fra templet som Herodes den store lot reise til bruk i keiserkulten, som var meget populær blant grekerne og orientalerne. Templet ble utgravd for lenge siden, men statuen var sporløst forsvunnet. Alle gikk ut fra at den var blitt ødelagt av de kristne. – Nå later det til at den er kommet til rette igjen. Når den ble gjemt bort, er det sikkert fordi den er så vakker. – Dere ser at et og annet fortsatt dukker frem, mens alle går rundt og tror at slike eventyr hører fortiden til.

– Og manuskripter? – Skolen sto jo meget sentralt da Dødehavsrullene ble funnet?

Rafael forsøkte enda et fremstøt.

– Dengang levde de som i en roman her nede. – Ja, det er lenge siden nå. Et helt bibliotek på svartebørsen! Vi kjøpte alt vi kom over fra araberne. Alt dere får av dem i dag er mynter, og de fleste av dem er produsert i Jordan i våre dager.

– Manuskripter kan jo også være falske...? Andreas kunne ikke dy seg, skjønt han godt visste at dette var å gå lovlig langt.

Pater Hyacinthe lo med seg selv og kastet et blikk ut av vinduet. Der sto et prakteksemplar av en daddelpalme og skjermet for sollyset med sine lange grener.

– Det begynner å bli varmt allerede. Årets første scirocco – *hamsin,* som araberne kaller den – kan ventes hver dag som helst. – Men natten er alltid kjølig...

Så kom de altså ikke saken nærmere i denne omgangen. Det var ikke annet å gjøre enn å takke for seg og fortsette dagens gjøremål.

*

Ved Damaskusporten var det travelt som alltid. Her strømmet folk inn og ut, som de hadde gjort det i uminnelige tider. Like til venstre for inngangen så de deler av byporten fra keiser Hadrians tid, dengang Jerusalem var gjort om til en romersk by – Aelia Capitolina – og et Jupitertempel ble reist på tempelplassen og et Venustempel over Golgata. At hedendommens seier var midlertidig, kunne jo ingen vite den gangen – det måtte ha vært redselsfulle tider for jøder såvel som for kristne.

Slik vasset man i historie hvor man satte foten. Rafael forklarte i ett sett, dette kunne han.

De hadde bestemt seg for å se nærmere på Jerusalem og gikk på måfå gjennom Gamlebyen i retning av Stefanusporten som fører opp til Oljeberget. Vel fremme hadde de like godt plassert seg i baren på Hotel Intercontinental hvor utsikten var praktfull.

Jerusalems profil ble mer imponerende straks man så den på avstand. Den gamle bydelen, med murene reist av

Suleiman den store, lå der som en eksotisk oase. Nasjonalparken løp nå rundt hele den gamle bydelen.

Fra Oljeberget var det dessuten en mangfoldighet av enestående utsikter: mot øst – over Judeaørkenen og Dødehavet og til Jordan, Det gamle testamentes Edom; mot syd – til Betlehem og Negev, med Herodeion som kjennemerke i horisonten; mot vest – Middelhavet og kyststripen som løper fra Egypt til Libanon.

Et av verdens minste land og ingen naturlig politisk eller geografisk enhet – og slik hadde det hellige land alltid vært. En liten kyststripe, et viktig skjæringspunkt for mange ruter mellom nord og syd, en viktig kasteball i stormaktenes spill. Besunget i Bibelen som den vakreste plett på jorden – og den viktigste – skjønt landet var både karrig og hadde et uutholdelig klima. Når Bibelen talte slik om landet, var det nok fordi noe sa dem at sannheten var annerledes.

Få steder på jorden var likevel blitt elsket så intenst – og av så mange – som Palestina. Dette fortonte seg uforklarlig så lenge man ikke tok stedets religiøse tradisjoner i betraktning. For denne kjærligheten hadde et guddommelig opphav – hvor skulle den ellers komme fra? Bare Gud selv kunne finne på å forelske seg i et slikt sted. – Palestina var med andre ord nok et bevis på Guds dårskap. For i verdens øyne var det hele galskap fra ende til annen . . .

*

De som setter sin lit til Herren * er som Sions fjell:
De som bor i Jerusalem * skal i all evighet ikke rokkes.
Som fjellene verner Jerusalem, slik verner Herren
sitt folk * fra nå og til evig tid.
Herren lar ikke ondskapens herskerstav hvile over de
rettferdiges lodd * så de rekker hånden ut til urett.
Herren gjør godt mot de gode * mot de oppriktige
av hjertet.
Men den som bøyer av på krokete veier, drives bort
med ugjerningsmenn * Fred over Israel.

Etter kompletorium ble de gående opp og ned i korridoren og diskutere.

På mange måter var det siste etappe som hadde vært den mest interessante, da de traff von Fritz i baren på Hotel Intercontinental og han presenterte dem for sine lærde kolleger, dr. Rosati og dr. Smyth. De var så forskjellige som dag og natt. Rosati var en liten og klassisk utseende italiener, professor i Roma, og en berømt forsker. Smyth var høy, nordisk og romantisk, med et langt hår som nesten gikk ned til skuldrene. Andreas syntes han minnet mer om en professor i kunsthistorie enn en bibelforsker.

Sammen hadde de snakket om vær og vind, men ikke klart å få samtalen inn på noe som hadde med Judasevangeliet å gjøre. Likevel, dagen hadde vært interessant nok – de hadde møtt nesten alle som var implisert i saken.

KAPITTEL 7

Reisen til Mar Saba – hvor ikonjakten begynner. Rafael blir syk og får besøk av dr. von Fritz. I Jerusalem får de høre om Hadrian VIIs siste brev til verdenskirken. – Andreas serverer Rafael en liten overraskelse.

– Og hva må jeg så vite om Mar Saba? Rafael følte en gysning inne i seg idet han kastet et blikk ut bilvinduet til venstre og så rett ned i avgrunnen, en av Judeaørkenens mange.

– Et øyeblikk, så skal jeg se etter . . . Andreas hadde utstyrt seg med noen håndbøker i anledning deres første besøk i klosteret.

En gammel Mercedes førte dem gjennom ørkenstrøk hvor termometeret på panseret viste mellom 40 og 45 °C. De hadde tatt bussen til Betlehem og funnet at den eneste mulige transport videre var drosje. På veien hadde de passert Herodeion hvor kong Herodes var blitt stedt til hvile. For alt de visste lå han der fortsatt. Ørkenen så først flat og fredelig ut, men etter hvert ble den mer dramatisk. Langsomt kjørte de langs kløfter og sluk som var for bratte og dype til at Rafael følte seg vel.

– Har du høydeskrekk?

Pateren svarte ikke, han stirret bare stivt fremfor seg der han satt.

– Kjør langsomt, er De snill, ba han den arabiske sjåføren.

– Rabbuni – ingen fare, veien er trygg!

– Vær så snill, gjør som jeg sier . . . please!

– OK, Rabbuni . . . De bestemmer.

Her ute var det ikke annet tegn til liv enn små avsvidde vekster som i ukene forut hadde tilkjennegitt at også ørkenen kjente en vår. Men den var snart forbi, og sommeren var i anmarsj, skjønt det bare var mai. På strekningen fra Betlehem hadde det vært en og annen beduinerleir å se. Så fulgte enkelte spredte gjetere som gikk foran en saueflokk eller noen geiter. Deretter opphørte alt liv, og det eneste som viste at døden ikke helt hadde seiret her ute var altså de avsvidde vårblomstene.

Veien var full av stener som hadde rullet ned fra fjellsidene og som gjorde at bilen nå og da kastet på seg og utfordret sjåførens kjappe manøvreringskunst. Det var ennå et stykke igjen, kunne han fortelle. Klosteret befant seg helt i utkanten av ørkenen, der juv og ville kløfter førte Kedrondalen ned til Dødehavet.

Andreas leste høyt:

– Saba var en hellig eneboer som levde her ute. Han ble født et sted i Kappadokia i 439. Først levde han i forskjellige klostre i Jerusalem, men kom til at han burde bo for seg selv. Derfor slo han seg ned i Kedrondalen hvor en hule var hans hjem i fem år. Da fikk han i en visjon se hvor han skulle bygge et kloster – i fjellveggen like vis à vis. Her levde han til han var 93 år gammel, og hadde da 200 munker rundt seg. Hans lik ligger balsamert i hovedkirken. Her finnes også graven til Johannes av Damaskus, en bysantinsk historiker som arbeidet her i det 8. århundret. Hans hule er fortsatt bevart. Keiser Justinian beskyttet klosteret med murer og tårn, som står der den dag i dag. Likevel ble stedet stormet av perserne i 614, og munkene ble alle halshugget. Deres hodeskaller ligger utstilt i St. Nikolas-kapellet. Klosteret ble totalrestaurert av russerne i det 19. århundret. I biblioteket finnes verdens eldste septuaginta-manuskript . . . Septuaginta?

Andreas stanset i høytlesingen.

– Den greske bibeloversettelsen, det vil si, det gamle testamente på gresk.

– I dag er det få munker tilbake.

Andreas la fra seg boken og så ned i juvet til høyre. – Rafael så på føttene sine.

– Rabbuni, meget varm dag . . . ørkenen farlig for turister. – Når skal jeg hente dere?

– Klokken 20?

– Klokken 18 er bedre, Rabbuni, det blir fort mørkt. – Vet munkene at dere kommer, Rabbuni? Det er ikke alltid at turister slipper inn. Jeg har kjørt mange sinte turister tilbake til Betlehem.

– Vi er ventet, ja. – Det var Andreas som svarte, Rafael hadde nok med seg selv.

– Jeg har kjørt mange viktige personer, biskoper og professorer. Klosteret har mange sjeldne bøker.

– Og gamle ikoner . . .?

– Det også, Rabbuni. Saba levde for lenge, lenge siden. Han var en hellig mann og ble veldig gammel . . .

De rundet en bratt sving, og klosteret kom til syne. Rafael hadde fått motet tilbake og våget å se opp igjen. Alt de kunne se i denne omgangen var de mektige murene. Over og bak disse skimtet de en og annen blå kuppel med greske kors.

Ved siden av porten hang en kjetting som måtte være forbundet med dørklokken. – Ganske riktig, inne i klosteret et sted begynte en bjelle å ringe. For alt de visste kunne den ha hengt her siden Justinians dager den og . . .

Men reaksjoner syntes å utebli.

De ringte en gang til.

Ingen ting skjedde.

– Her tenker de visst også i århundrer, mumlet frateren mens han gikk et stykke tilbake langs veien for å få bedre oversikt over anlegget. Murene var høye og så lite innbydende ut. Rafael var blitt stående ved porten, nå vinket han. – Noen kom visst.

Drosjesjåføren hadde ventet på dette øyeblikket – at de slapp inn – først nå begynte han tilbaketuren til Betlehem.

Det rislet i nøkler og lås. Porten gled langsomt opp, og til syne kom en ung munk i fotsid sort kutte.

De ble ønsket velkommen på engelsk, et svært gresk engelsk, tydelig og med en uttale som var i tyngste laget. For å komme inn måtte de bøye seg dypt, så lav var porten. – Dette var sikkert nok en levning fra farlige tider.

Munken het Anthonios og hadde ansvaret for gjestene. Han ville stå til deres disposisjon dersom de trengte ham, så lenge det ikke kolliderte med gudstjenestene. Han hadde fullskjegg, og det lange håret var samlet i en pisk i nakken.

I mottagelsesrommet ved inngangen ble de budt på greske forfriskninger som skikken var. Dadler, fikener, nøtter, turkish delight og et glass raki kom på bordet og markerte at de to brødrene var velkommen til Mar Saba. I brunrøde kutter og med glattbarberte ansikter representerte de en helt annen monastisk tradisjon enn grekerne, selv om karmelittenes utgangspunkt også hadde vært det hellige land, det vil si på Karmelfjellet.

Veggene her inne var prydet med bilder av patriarkene i Konstantinopel og Jerusalem, en rekke på hver vegg. Anthonios måtte være på Andreas' alder heller enn Rafaels, selv om det var vanskelig å si på grunn av all hårprakten. Han hadde vært skolelærer i Athen viste det seg, men hadde valgt livet som munk fremfor det travle jag i storbyen. Han bar tydelig preg av den ro som rådet på stedet, stemmen var lav og bevegelsene rolige. Øynene var mørke som pater Rafaels og gransket de to gjestene nøye der de satt og forsynte seg av bordets beskjedne gleder. Det fulgte også med en mugge vann som de villig forsynte seg av etter å ha satt til livs Anthonios' raki, den sved i halsen. – Han hadde sikkert laget den selv.

Munken lot seg ikke by noe som helst, riktignok var fasten og påsken forbi, men de spiste aldri mellom måltidene. – Ikke engang en nøtt? – Ikke engang det, smilte han, stolt av sitt kall. Han så forbløffende sunn og normal ut til å leve det asketiske liv. Slik hadde også deres fedre levet . . .

Så introduserte de sitt ærend, som munken allerede kjente til. Her var ikoner i fleng, men neppe av de eldste. Likevel skulle det vel være noe av interesse. Anthonios lot

det skinne igjennom at ikonjegere ikke hørte til dagens orden. Vanligvis kom folk for å arbeide i biblioteket, eller for å se Saba selv der han lå i kirken.

Klosteret minnet om en liten gresk fjell-landsby, fikk de inntrykk av da de kom utendørs igjen. Som et svalerede hang det på klippeveggen og var bygget i mange terrasser. Langt under seg kunne man se Kedrondalen hvor en liten elv rislet avsted på vei mot Dødehavet. Derfra slapp den aldri ut igjen, forklarte Anthonios, men ble langsomt til salt, på grunn av varmen. Dødehavet lå langt under jordens overflate og var faktisk jordskorpens laveste punkt. – Der borte, rett over dalen, kunne de skimte hulen hvor Saba hadde bodd.

De skulle akkurat gå inn og se på St. Nikolas-kapellet da en klokke begynte å ringe, heftig og bestemt. De gjenkjente straks lyden – det var kommet flere besøkende til klosteret. Anthonios unnskyldte seg og forsvant mens de to ble stående alene så lenge. Solen sved i ansiktet og blendet øynene.

De befant seg ved bestemmelsesstedet, vel og bra. Men hva skulle de nå foreta seg? – Studere ikoner og gjøre flittige notater, det sa seg selv. Men hva med adgangen til biblioteket, hvor formodentlig Judasevangeliet befant seg i øyeblikket? Hit hadde de ingen adgangstegn. Og selv om de slapp inn og fikk arbeide med sine notater der, hvordan skulle de finne frem til det eneste av alle dokumentene der inne som interesserte dem? Hverken Camillo eller Emiliano hadde kunnet hjelpe dem her. – Reis og finn Judasevangeliet for oss, det var praktisk talt alt de hadde sagt. I tillegg var samlingen sikkert stengt for utenforstående på grunn av fragmentets forsvinningsnummer sist høst. – Med tid kom vel råd, de fikk konsentrere seg om ikonene så lenge.

Mar Saba hadde lite til felles med vestens monumentale klosteranlegg. Overalt var det små terrasser, trapper, utspring, balkonger, haver og kapeller. Det monumentale tårnet øverst rommet biblioteket, hadde Anthonios fortalt.

– Det begynner å bli lovlig varmt her ute, klaget Rafael.

Luften sto stille og dirret. Solen var allerede steget høyt på himmelen, selv om klokken bare viste 10.00. Det fornuftigste var nok å begi seg inn i St. Nikolas-kapellet.

Der inne var det svalt og fremfor alt mørkt. Det tok noen lange sekunder før øynene hadde vent seg til den dunkle belysningen. Men da fikk de også annet å tenke på enn vær og vind. For rundt veggene lå utallige hodeskaller i glassmontre. De stirret på dem fra åpne øyenhuler og smilte gjennom tannløse kjeveben. – Så fikk de øye på ikonene. Over hodeskallene hang de der på rekke og rad, helgener og engler i himmelsk prakt, og utgjorde en velsignet kontrast til den grimme historiske virkeligheten like under.

– Der ser dere martyrene fra 614, sa en myk stemme bak dem. – Anthonios var tilbake på plass, men de hadde ikke hørt ham komme.

– De lukter godt, tilføyde grekeren, og tok opp en av skallene fra sitt hvilested. – Kjenn selv!

Ganske riktig, skallen var innsmurt med en parfymert olje. Den spredte en søt og mild duft i rommet. Hver gang Anthonios åpnet lokket på et av skapene, veltet den samme vellukten frem.

– Odor sanctitatis . . .

Var det kommet flere gjester? Andreas så helst at de fikk beholde munken for seg selv denne første dagen, de hadde meget å snakke med ham om.

Bare en tysk professor, fikk han til svar – en som hjelper bibliotekaren med å tyde noen gamle skrifter.

– Dr. von Fritz?

– Kjenner dere ham?

Begge nikket samtidig.

– Han er ortodoks, smilte grekeren. – Han korser seg på vår måte, og ikke slik som dere . . . la han til.

Hadde de mange gjester i biblioteket?

– Biblioteket stengt, folk er ikke til å stole på. De stjeler fra samlingene våre. Hieromunk Kristodul slipper bare inn dem han selv vil. Men han får stadige forespørsler. – Til og med en kvinne hadde henvendt seg til dem sist uke. Men

kvinner har ikke adgang til dette hellige sted, forklarte Anthonios høytidelig og viftet avvisende med en lang pekefinger.

– Ikonene her inne er bysantinske, eller russiske fra det 18. og 19. århundre. – Kanskje hadde Anthonios lest tankene deres, for nå vendte han oppmerksomheten bort fra alt som hadde med manuskripter å gjøre.

– De russiske er lette å gjenkjenne. De er meget sene, inspirert av vestlig kunst – han la ettertrykk på ordet *vestlig*. De greske er renere kunst – og bedre teologi, la han til med et smil.

Der hang de alle sammen, helgener og engler, fra de forskjelligste tider og steder. Det var sant å si ikke så vanskelig å se forskjell på dem. De bysantinske var sobre og høytidelige – de russiske glorete og sentimentale.

– Hva er det som får dere fra vesten til å komme hit og se på ikoner? overrumplet han dem med ett. – Det var tydelig at gjester som dem ikke hørte til dagens orden.

– Først og fremst ikonenes historie – deres utvikling, skyndte Rafael seg å opplyse. – Ikoner har aldri forlatt vestkirken . . . de har bare en mindre plass enn hos dere.

– Dere liker bedre statuer, som er noe hedensk? Anthonios var tydeligvis opptatt av det som skilte de to tradisjonene. – Vi tillater ikke gjenstander som kaster skygge . . .

– Vi er særlig opptatt av ikoner som teologisk kunst, Rafael lot stridsspørsmålene ligge. Dersom de klarte å holde seg til dette sporet, ville de kunne unngå for mange ubehageligheter hva historiske spørsmål angikk.

– Hver helgen har sin egen ikonografi, svarte Anthonios kjapt. Du kjenner dem straks igjen, ikke som hos dere . . .

Andreas klarte lett å identifisere apostelfyrstene Peter og Paulus, den ene med krøllet, kort skjegg, den andre med det magre ansiktet, det skallete hodet og det tjafsete skjegget.

– Kjenner dere disse?

– Gregor av Nyssa, Basil, Gregor av Nazians!

– Kappadokierne . . . våre største teologer.

– De er også våre, forsøkte Rafael seg, men uten hell.

– De er greske, kommenterte Anthonios tørt.

– Hvem har vi her?

– Erkeenglene.

– Mikael – riktig!

– Og her er?

– Gabriel – som besøker Maria.

– Og dette?

– Gregor og dragen.

– Hellas' vernehelgen . . .

– Og Englands! – Rafael kunne ikke dy seg.

– Og Portugals – Andreas syntes han måtte få være med på dette han òg.

– Og her? – Anthonios fortsatte ufortrødent, han hevet seg over vestlige teologiske påfunn.

– Pantokrator.

– Her?

– Panagia.

De hadde bestått den foreløpige prøven. Anthonios virket fornøyd med gjestene sine denne dagen. – Dette var noe annet enn vanskelige professorer. Dem kunne han ikke fortelle noen ting, de visste jo alt fra før.

– Kom så går vi og hilser på Saba, han ligger her inne.

Han trakk dem med seg ut i solen for å ta dem til kirken. De ble blendet av det skarpe lyset. Da de hadde vennet seg til det, ble de var to munker som sto og snakket lavmælt sammen på plassen utenfor. Den eldste av dem måtte være abbeden. Han hadde et lengre skjegg enn noen av dem hadde sett før, og et hodeplagg med et stort slør som hang ned langs ryggen. – Den andre viste seg å være bibliotekaren, hieromunk Kristodul.

De måtte vente litt før de ble presentert – abbeden hadde viktige ting å meddele den andre. Da Anthonios endelig slapp til, ble hans høyærverdighet nødt til å gå, og de sto tilbake med Kristodul, den av dem alle de hadde mest bruk for. – Nå gjaldt det å gå forsiktig frem.

Hadde klosteret ikoner utenom dem i kirken og i kapellene?

Nei, ikke det hieromunken kjente til – det måtte da være det som hang rundt om i munkenes celler, og dit kunne han ikke sende dem.

Hadde de et ikonmuseum eller lignende, for eksempel i tilknytning til biblioteket?

Ikke her. – Men på Sinai var det større samlinger som var utstilt i en fløy av biblioteket.

Kanskje hadde de illuminerte manuskripter som kunne hjelpe dem i arbeidet? – Rafael improviserte, det visste han godt. Men på denne måten kunne de kanskje få adgang til bøkenes verden?

Dessverre – illuminerte manuskripter fantes nok, men han kunne ikke gi dem adgang til biblioteket, selv om han var bibliotekaren. Abbeden hadde nettopp insistert på at ingen fikk slippe inn dit uten hans egen uttrykkelige tillatelse.

– Bortsett fra dr. von Fritz, slapp det ut av Andreas med det samme.

Bibliotekaren så forfjamset ut et aldri så lite øyeblikk – hva skulle dette bety?

– Bortsett fra dr. von Fritz, gjentok han omsider.

*

Inne i kirken lå Saba på likstrå i en stor glasskiste, til de troendes oppbyggelse. Den lille innskrumpete kroppen var ikledd munkenes kostelige stola. Det solsvidde ansiktet avspeilet en uutgrunnelig ro. – Dersom Judasevangeliet hadde rett, lå han der ikke som et tegn på troens triumf, men som de ynkelige levninger av et enda ynkeligere bedrag – historiens største. Over og rundt ham på alle kanter hang den himmelske hærskare, tronende i herlighet: englene og helgnene. Saba kunne glidd inn i deres rekker, malt i gull og med forklarelsens kjennetegn. Men det trengte han ikke til. I stedet lå han der og var et ikon på sin egen måte.

Igjen fant de at ikonene her inne skrev seg fra de forskjelligste århundrer. De gikk igjennom dem på samme

måte som sist – Anthonios spurte, og de svarte. Dette var selvsagt bare en første orientering på stedet.

Tiden var kommet til å besøke nok en av stedets helgener – Johannes av Damaskus. Han lå ikke utstilt på samme måte som Saba, men hulen hans befant seg her – i tillegg til graven hans – hulen hvor han hadde bodd og forfattet mange lærde bøker. Han var en av ikonenes fremste forsvarere i de vanskelige årene da denne hellige kunsten ble undertrykt av keiserne. Hans skrifter om ikonene hørte til den ortodokse kirkes største skatter. Anthonios ble ivrig mens han forklarte, men stemmen forble hele tiden lav og behersket, selv om han nå var i ferd med å snakke seg varm. Han hadde viet sitt unge liv til selvdisiplin og avlagt løfter på å leve det asketiske liv til sitt siste åndedrett. Og dette var hans livs stolthet, at han fikk ferdes på de samme stedene som disse berømte asketene før ham.

Solen hadde allerede passert middagshøyden, og det var på tide å tenke på de legemlige behov. Anthonios gikk for å sette i stand lunch mens de to hadde anledning til å arbeide litt på egenhånd.

I et forsøk på å ta ikonjakten alvorlig begynte de med å katalogisere det de hittil hadde sett, mens de stadig diskuterte seg imellom hvordan de skulle få adgang til biblioteket. – Dersom abbeden fortsatte sin politikk, var det kanskje ikke annet å gjøre enn å reise hjem igjen, og levere pater Camillo ikonfortegnelsen, så kunne de høye herrer selv få føling med realitetene her nede . . .

De gjenkjente stadig flere personer fra oldkirken – ørkenfedre, stylitter, dendritter, anakoreter, cenobitter og hva de nå het alle sammen. Der hang Anthonios den store, munkevesenets far, han som hadde reist ut i Egypts ørken i en alder av tyve år. Der hadde han levd resten av livet og vært en daglig martyr for sin samvittighet, som hans biograf Athanasios uttrykte det, biskopen av Alexandria, en av troens største helter. – Der hang Abba Abraham. Han så ned på dem med store og sørgmodige øyne, mot en bakgrunn av brunt og rødt. Gullet var Guds farve, den ledsaget alle de hellige

og alle de teologiske høydepunktene i historien. Disse var også representert her inne: bebudelsen, fødselen, korsfestelsen, oppstandelsen. Gullet uttrykte disse begivenhetenes avgjørende kvalitet. – De var historiske øyeblikk ladet med guddommelig mening. Der hang Johannes av Patmos, sammen med skriveren som han hadde diktert sin åpenbaring til, ynglingen Prokoros. Der hang en flokk martyrer – og der de tre englene som symboliserte den hellige treenighet. Kirken var et skattkammer når de først viet oppmerksomheten til de mysterier den huset.

Her hadde kirkehistorien materialisert seg, men på en annerledes måte enn i biblioteket hjemme. Også her ble de to rykket ut av sin vante og begrensede sammenheng og satt inn i en større – men denne virket mer personlig enn bøkene. Ikoner levde, føltes det som, mange var de øyne som iakttok karmelittene der de flittig tegnet og noterte alt de så.

*

Brød og vin, oliven, ost og frukt i mengder – slik var det asketiske festbordet Anthonios hadde gjort i stand mens de to arbeidet i kirken. Alt var klosterets egne produkter, og tilsvarte deres behov på denne tid av døgnet – det var et lett måltid som ikke forhindret at de kunne fortsette oppdagelsesferden ut over ettermiddagen. Hygge og gjestfrihet løste imidlertid ikke deres problemer. – Judasevangeliet var ikke langt borte fra der de befant seg, men likevel utenfor rekkevidde.

Var dr. von Fritz allerede reist, eller skulle han ikke ha mat? Kanskje han spiste sammen med munkene?

– Han spiser aldri midt på dagen, svarte Anthonios, da arbeider han. Han spiser når han kommer til Jerusalem.

– Er han den eneste som benytter biblioteket?

– For øyeblikket, ja. Abbeden er blitt meget streng etter at noe skjedde.

– Hva da?

– De mener at noe er blitt borte, Anthonios dro litt på det... men så fant de det igjen senere... De elsker å dramatisere!

– Vi slipper altså ikke til de illuminerte manuskriptene?

– Neppe – jeg hørte hva abbeden sa til Kristodul. – Den tyske professoren skal få arbeide i fred og ro, så lenge han vil.

Rafael så på Andreas. – På denne måten kunne de fortsette like til dommedag.

Brødet var grovt og sunt, osten skarp og appetittvekkende, olivenene sorte og bitre, vinen retsinert og god for tørsten. Dette var enkel kost, men for Saba og Johannes ville den vært overdådig og direkte luksuriøs. – Slik resonnerte Andreas mens de grublet over oppdraget sitt. At Anthonios var den eneste av dem som hadde fred i sitt indre der han satt, dro de ikke i tvil. – Men så kjente han heller ikke deres hemmelighet, og den tynget ikke så rent lite her ute i det som måtte være en aldri så liten avlegger av det himmelske Jerusalem. Andreas var kommet til at Anthonios hadde mye av den samme stillingen som han selv hjemme. Det var deres oppgave å ta seg av det materielle, å se til at alle fikk det de trengte – ikke mindre, ikke mer – å knytte et bånd mellom himmel og jord – et sterkt bånd som besto av brød og vin.

Da var det det skjedde.

De hadde satt seg i sofaen langs veggen med hver sin kopp kaffe i fanget da Rafael plutselig begynte å føle seg uvel.

– Jeg tror jeg begynner å bli dårlig, sa han, ustø i stemmen.

– Hva er galt?

– Det er noen anfall jeg får av og til... som om et lokomotiv går gjennom hodet mitt... alt går rundt... jeg må visst legge meg ned litt...

Anthonios ble fortvilet og trodde selvsagt at det var maten det var noe i veien med.

– Skal jeg hente litt raki?

– Nei, for all del . . . dette er ikke i magen, men i hodet . . . herregud, nå begynner det igjen . . .

Rafael hadde lagt seg ned på sofaen med en pute under hodet. Andreas hadde sett ham slik før, men trodde at det dreide seg om et engangsfenomen – dette måtte være en slags sykdom . . .

– Det går over etter en stund, det er ingenting dere kan gjøre – stemmen lød trett, men ikke engstelig.

– Skal vi hente hjelp?

– Nytter ikke . . . jeg må bare hvile litt . . .

Anthonios var allerede forsvunnet. Han var sikkert gått for å hente noen av munkene, de var vel ferdige med måltidet nå, klokken var blitt 14 allerede.

Andreas satte etter – hvor var Anthonios blitt av? Han prøvde forskjellige trapper og fór en stund frem og tilbake på måfå for å orientere seg. – Der! der så han fliken av en sort kappe, det måtte være grekeren. Oppover bar det i retning av tårnet øverst. – Refektoriet lå vel her oppe et sted, det var bygninger nok å ta av. Ovenfra sett virket klosteret forbausende stort. Her var det lett å gå seg vill . . . Der! der var han igjen, øverst oppe. Andreas vinket og ropte – Anthonios! Men munken bare fortsatte. – Han trodde sikkert at det var noe riktig galt på ferde.

Nå sto han ved veis ende, foran inngangen til tårnet. – Her var det bare å følge etter.

*

Rafael slo opp øynene igjen. Det sto to skikkelser bøyd over ham. Den ene var Anthonios – den andre var dr. von Fritz.

– Doktor Fritz, forklarte munken bekymret . . . han var den eneste jeg fant . . . munkene sover siesta.

– Jeg beklager meget, men vet ikke hva jeg skal gjøre. – Professoren myste undersøkende på pateren og unnskyldte seg på ny: – Jeg skulle så gjerne hjelpe.

Anthonios så mer enn skuffet ut. Redningsaksjonen hans hadde vært helt forgjeves. I stedet hadde han bare oppnådd

å forstyrre professoren i arbeidet. – Nå prøvde han med en mugge kaldt vann – og like forgjeves.

– Jeg må bare bli liggende helt stille, så går det over . . . Dette er Ménières sykdom, forklarte han for von Fritz. – Det er helt ufarlig, men fryktelig ubehagelig . . .

– Er det ingenting vi kan gjøre for Dem . . .?

– Dessverre – tusen takk, professor, jeg må bare ligge i ro.

For høflighets skyld tok han en slurk av vannglasset som grekeren rakte ham, men det syntes ikke å hjelpe, han sank straks tilbake på sofaen med et avmektig uttrykk i ansiktet. – Det var kanskje best om han fikk være alene.

Von Fritz trakk seg stille ut mens Anthonios satte seg nederst på sofakanten. Han hadde ennå ikke latt seg berolige av Rafaels forklaring. At han selv var helt uskyldig i anfallet, var ikke riktig gått opp for hans strenge samvittighet. – Hvor var Andreas blitt av?

Der kom han, forresten. – Han hadde truffet von Fritz utenfor og var blitt stående og prate med ham i noen sekunder.

*

Takket være denne praten fikk doktoren gratis skyss tilbake til Jerusalem. Da drosjen kom for å hente dem, var Rafael i fin form og svimmelhetsanfallet tilhørte historien, skjønt han visste at det alltid kunne gjenta seg.

Etter å ha diskutert sykdom, vær og vind, fikk de omsider anledning til å nærme seg det som var saken for dem alle tre. Mercedesen slingret seg langsomt avsted gjennom ørkenen mens lyset ble skarpere og skyggene lengre.

– Jeg håper De har rike arbeidsdager her nede, forsøkte Rafael og fikk samtidig kvittere for all vennlig oppmerksomhet i anledning sykdommen.

– Kan ikke klage . . . Jeg har faktisk hele biblioteket for meg selv denne gangen . . .

Professoren satt og bladde i en notatblokk. Rafael var for opptatt av stundens alvor til at han la større merke til kjøreturens prøvelser, at de balanserte på avgrunnens rand,

et faktum som i seg selv kunne være nok til å fremkalle et nytt anfall. Andreas satt foran og nøt utsikten, strekningen hadde dimensjoner over seg, slik opplevde han det.

– Jeg holder på med noe usedvanlig for tiden, kom det omsider fra von Fritz.

– Rabbuni! – akkurat da fant sjåføren det for godt å falle inn i samtalen – skal jeg kjøre dere helt frem?

– Ja, vær så snill å gjøre det, skyndte Rafael seg å svare. Så henvendte han seg til von Fritz igjen:

– Det er sikkert mye verdifullt i biblioteket – ting som man ellers ikke får se . . .

– Ja, faktisk – selv om det aller meste nok ble katalogisert og overført til patriarkatet i Jerusalem for lenge siden.

– Rabbuni! – kan jeg kjøre litt raskere nå? Veien er helt trygg . . . det blir fort mørkt, husk.

– Ja da, kjør, De! – Rafael hadde fått annet å tenke på.

– Det skjer altså fortsatt at nye ting dukker opp der ute? Dette var et ledende spørsmål, men ikke mer enn at von Fritz kunne unngå det hvis han ville.

– Det skal jeg hilse og si, svarte han kjapt, og til Rafaels store forbauselse. – Hvis dere blir her lenge nok, får jeg sikkert anledning til å fortelle dere om hva det er jeg holder på med.

– Er det et større arbeide kanskje?

– Neida, bare noen ganske små undersøkelser – men ikke mindre interessante av den grunn . . .

– Rabbuni! – hvor vil De at jeg skal sette dere av når vi kommer frem?

– Kjør rett til Hotel Intercontinental!

– Hvordan går det med ikonjakten? – Rafael sendte et rasende blikk mot speilet over sjåførens hode.

– Tilfredsstillende . . . vi er bare så vidt kommet i gang . . . Jeg skulle gjerne ha konsultert noen av manuskriptene i biblioteket for å se etter illuminasjoner fra bysantinske håndskrifter . . .

– Skal dere publisere noe om emnet? – Han var altså ikke innstilt på å få besøk under arbeidet.

– Sannsynligvis, det avhenger naturligvis av hvor mye materiale vi får tak i . . .

– Da ville jeg være meget interessert i å få se resultatet. Jeg er ortodoks selv og har alltid vært opptatt av ikonenes historie.

– Rabbuni . . . Rabbuni! – Rafael lot ham bare mase i vei, de kom ikke lenger i denne omgangen. Dessuten måtte de trå litt forsiktigere. – Pateren visste nå at hvem som helst kunne avsløre dem når som helst.

Noen beduiner vinket til dem like før de passerte Herodeion og kikket nysgjerrig inn i drosjen. Der så de to menn i baksetet som satt oppslukt i samtale, den ene i hvit sommerdress og med en bredbremmet hvit hatt på hodet, den andre var munk, barhodet og nokså skallet. Foran så de en yngre munk som pratet ivrig med den arabiske sjåføren mens han hele tiden pekte og gestikulerte. – Alle var de for opptatte av sitt til å vinke tilbake.

*

Jeg frydet meg da de sa: * Vi går opp til Herrens hus.
Så står da våre føtter * i dine porter, Jerusalem.
Jerusalem er bygget som en by * borgfast til alle sider
Dit opp går stammene, Herrens stammer * for å prise Herren etter Israels lov.
Der står dommerseter * seter for Davids hus.
Be om fred for Jerusalem * det gå dem vel som elsker deg
Fred råde innenfor dine murer * trygghet i dine borger.
For mine brødres og mine frenders skyld * ønsker jeg fred for deg.

Etter brødrenes vesper var refektoriet på ny fylt til trengsel, og aftensmåltidet – *cena* – inntok de uten høytlesning. Custos hadde gitt dispens fra denne i anledning et nytt pavelig rundskriv. Et «Deo Gratias» gjenlød fra den sultne skaren.

Praten gikk om løst og fast. Men det var et nytt gjennomgangstema denne kvelden: «Dei Regnum» – pavens nye encyklika. Den var blitt offentliggjort tidligere på dagen, og innholdet sto å lese i L'Osservatore Romano som allerede var kommet fra Roma.

Paven skulle ha kommet med sterke uttalelser mot alle dem som ville politisere kristendommen og gjøre gudsriket om til en jordisk stat, selv om de hevdet å ville gjøre det motsatte. – Dette var ulikt Hadrian VII, han pleide ikke å refse i sine uttalelser. Noe måtte ligge under. For han talte meget om «denne verdens fyrste» og sukket gjentatte ganger over de kår menneskene levde under på jorden. Han oppfordret derfor alle herskere til å vende om, anerkjenne Guds kongedømme og herske i tråd med hans vilje, i stedet for å tilpasse Guds vilje til sin egen.

For så vidt var alt dette i tråd med Hadrian VII's uttalelser slik de tidligere var kommet til uttrykk gjennom rundskriv og prekener. Men denne gangen virket tonen tilspisset og virkemidlene krassere. – Han hadde sikkert i tankene ting som skjedde i den tredje verden, ting som fikk resten av menneskeheten til å gyse. Undertonen i «Dei Regnum» virket engstelig denne gangen, mente flere av brødrene. Hadrian VII syntes å tale til dem med en følelse av maktesløshet. – Men «håpløs» virket han aldri, denne vitale oldingen. «Håpløsheten – og ikke vantroen – er det motsatte av tro og den største trusel mot kristendommen», slik lød sluttordene i brevet, og bekreftet pavens urokkelige tro på fremtidens muligheter.

Måltidet hadde ingen formell avslutning denne kvelden. Brødrene trakk seg tilbake etter som de ble ferdige. Custos var den første til å gå. Rafael og Andreas ble sittende igjen alene i det store værelset. Ikke helt, forresten – nederst i refektoriet satt noen av studentene og diskuterte seg imellom. Men stemmene bar ikke opp hit, så de kunne ikke høre hva de snakket om.

Rafael hadde nettopp sagt seg fornøyd med dagens ikonjakt – og uttrykt en tilsvarende skuffelse over evangelie-

jakten deres, da Andreas fant at tiden var inne til å gi pateren en aldri så liten overraskelse.

– Jeg er godt fornøyd – for i dag har jeg besøkt biblioteket i Mar Saba . . .

– Hva sa du? – Rafael, som hadde sittet og stirret ut i luften foran seg, samlet seg med ett.

– Jeg har sett biblioteket, sa jeg . . .

– Hør, dette er ikke tid for spøk!

– Jeg spøker ikke . . .

– Og hvordan kom du deg inn dit, tør jeg spørre?

– Jeg fulgte etter Anthonios da han gikk for å hente von Fritz. Det var lett nok. Da de kom ned, gjemte jeg meg under trappen – og da de var vel ute, stakk jeg opp for å se meg om. – Ecco!

Rafael stirret vantro på sin yngre medbror, men sa ingenting, så Andreas fikk fortsette:

– Der oppe var det ingen, så det var bare å se seg rundt. Biblioteket er ikke så stort. Det består bare av ett værelse, akkurat som hjemme. Det er heller ikke så mange skriveplasser der oppe. Jeg fant fort frem til plassen hvor von Fritz sitter og arbeider – alle de andre bordene sto ledige. Arbeidsbordet hans var fullt av bøker og notisblokker. Men det var alt sammen ryddet og dekket til, så jeg la ikke merke til noe papyrus. Han har vel ordnet sakene sine før han gikk ut, for alle tilfelles skyld. – Nå er du vel fornøyd?

Det var Rafael ikke.

– Vet du hva du har gjort?

– Jada . . .

– På eget initiativ og uten å spørre meg har du gått like inn i biblioteket og nesten fingret med det som er Jerusalems viktigste klenodium!

– Du lå syk . . .

– Og utsatt deg – pateren overhørte bemerkningen – for risikoen å bli overrumplet på fersk gjerning. Dette kunne ha resultert i at vi begge ble utvist fra Mar Saba. Husker du ikke hva abbeden sa til bibliotekaren? – Dersom det var skjedd, kunne vi like godt reise hjem igjen.

– Men det skjedde altså ikke . . .

– Er du frekk?

– Litt frekk må man være dersom vi skal komme i gang med denne saken. – Jeg kunne sikkert ha tatt hele Judas-evangeliet med meg, om så skulle være . . .

– Og straks blitt anholdt for tyveri?

– Nå synes jeg du er en smule utakknemlig . . .

Rafael ga opp. Andreas var en stabeis, det visste han fra før. Når det var noe han ikke ville, kunne ikke Rafael gjøre stort fra eller til. – Slik ble man vel av å leve som eneste legbror omgitt av mange klerker . . .

De gikk igjennom detaljene flere ganger sammen før Rafael endelig sa seg fornøyd.

Så kom Andreas med enda et utspill:

– Jeg tok samtidig og kikket etter i bibliotekets protokoll, for å se hvem som kom og gikk der . . .

– Og hva fant du der?

– De navnene vi kjenner fra før: Hyacinthe, Rosati, Malatesta, Smyth, for å nevne de mest kjente.

– Hvilket tidsrom var det du sjekket?

– Siste høst, selvfølgelig . . .

– Bravo, Andreas!

– Er du nå fornøyd?

Rafael hadde ikke råd til å svare på dette. I stedet forsøkte han forsiktigere enn sist:

– Jeg trodde det var jeg som var denne ekspedisjonens leder?

– Det kan ikke jeg huske at vi var blitt enige om . . .

– Initiativet må alltid være mitt, Andreas, det forstår du sikkert?

Det forsto frateren aldeles ikke. Han var med på oppdraget på like fot med geistligheten – og valgte sine metoder. Dessuten ventet han takk for sitt initiativ, og ikke korreks.

Rafael mumlet noe om at den kloke gir seg, og meldte at han var trett og derfor ønsket å trekke seg tilbake. Hans formelle «takk for i dag» ble besvart med et sursøtt «værsågod».

Da Andreas endelig forlot refektoriet, satt studentene ennå der nede i hjørnet og diskuterte. Denne gangen hørte han tydelig hva de snakket om. – Det var pavens nye encyklika.

KAPITTEL 8

Morgen i St. Saviour's. En notis i Jerusalem Post forandrer dagen. De spiser middag i studium Biblicum hvor dr. Rosati forteller om funnet. I bazaren kjøper Andreas souvenirer. De treffer dr. Smyth og Anthonios. De besøker gravkirken.

Fra terrassen på taket av St. Saviour's hadde Andreas tenkt å holde sin lille morgenmeditasjon, mens solen kledde byen under ham i stadig nye sjatteringer av rødt og gult.

Men tankene ville ikke samle seg. – Synsinntrykkene ble for sterke, de distraherte heller enn inspirerte, skjønt det var bibelske steder alt han så. – Stadig vekk dukket tanken på Judasevangeliet opp.

Nå angret han at han ikke hadde forsynt seg av von Fritz' skrivebord, da hadde oppdraget faktisk vært fullført. Kanskje ville de ha sittet på flyet tilbake til Roma allerede, om ikke med Judasevangeliet selv, så i hvert fall en avskrift eller et foto, så kunne de høye herrer i Roma arbeide videre på egenhånd.

Hvorfor fortalte de ikke alt som det var til von Fritz? Da ville alt bli så meget enklere.

Han lot blikket vandre. Nei, det hastet ikke – her ville han bli en stund til.

Der lå Oljeberget. Like nedenfor rant Kedronbekken på sin vei mot Dødehavet. Og lenger nede, forbi Herodeion i horisonten, lå Mar Saba med Anthonios og alle ikonene.

Men når alle snakket om den gode nattesøvnen her oppe i fjellene, hvorfor hadde de ikke advart ham mot muezzinen? Klokken 04.30 hadde han hoppet høyt i sengen da skrikene fra minaretene tok til – *skrik* var det beste uttrykket han fant, det hørtes faktisk ut som noen var blitt dårlig et sted i nærheten. Etter det hadde han ikke klart å få sove igjen. Det samme var skjedd natten før.

Han fikk heller søke ned i kirken og lete etter ro og fred i koret.

Lovsyng Herren, Jerusalem * Sion pris din Gud.
Han gjør dine dørstokker faste * og velsigner
dine barn i ditt hus.
Han gir fred på dine landemerker * med beste
hvete metter han deg.
Han sender sitt bud til jorden * hastig løper
hans ord.
Han forkynte sitt ord for Jakob * ga Israel
sine bud og dommer.
Slik gjorde han ikke mot andre folk * dem
ga han ingen lovbud.

De var ikke like mange i kirken som i refektoriet. Likevel var de sikkert over femti i korstolene, og det var en behagelig avveksling fra klosteret hjemme, der sto og falt alt med den enkelte. Her var det en større sammenheng å støtte seg til.

Ved siden av pater Custos satt Bernardino. – Hvorfor ikke betro seg til ham? Det ville Rafael aldri gå med på, det var for tidlig.

Han kastet et raskt blikk bort på pateren, som måtte ha sittet og iakttatt ham fra sin plass vis à vis, for han blunket straks i retur, for å forsikre at ingen alvorlig konflikt var oppstått mellom dem.

Nå tok sangen til igjen, og han fikk annet å tenke på.

Det skal skje i de siste dager at Herrens hus
skal reises på fjellets topp * løfte seg
opp over høydene.
Alle folkeslag skal strømme til det * tallrike
folk gir seg på vandring.
De sier: Kom, la oss stige opp på Herrens
fjell * der hvor Jakobs Gud har sitt hus.
Så han kan lære oss sine veier * og vi kan
ferdes på hans stier.
For fra Sion kommer loven * Herrens ord
fra Jerusalem.
Han skal herske over folkeslag * skifte rett
mellom tallrike folk.
De skal smi sine sverd om til plogskjær *
sine lanser til vingårdskniver.
Folk skal ikke mer løfte sverd mot folk *
ikke lenger lære å føre krig.
Kom, du Jakobs ætt * la oss vandre i Herrens lys.

I refektoriet hersket den uorden som er så typisk for frokosten i et kloster. Folk kom og gikk, noen spiste raskt og andre langsomt, mens noen igjen bare satt og sov over kaffen. – Pater Custos var ikke å se, heller ikke Bernardino. De hørte vel til morgenfuglene og hadde gjort frokosten unna før laudes.

Rafael satt med et eksemplar av L'Osservatore Romano og leste seg gjennom «Dei Regnum» mens han dyppet noen biscottes i cafélatte, akkurat som hjemme. Andreas leste aldri ved frokosten, men foretrakk å la tankene flakke som de ville mens han varmet seg på den sterke kaffen. Morgenen kunne være kjølig her oppe i fjellene.

En eller annen kom bort til Rafael og tilbød ham The Jerusalem Post, som pateren vennlig takket nei til, han var midt i pavens brev. Slik havnet den på bordet foran Andreas. Da han hadde bladd på måfå og skummet av nyhetene, stanset han ved en notis på siste side. Han dunket Rafael i siden og rev pateren brutalt ut av Hadrian VII's verden.

ET FEMTE EVANGELIUM?

Fra gode kilder her i Jerusalem har vi fått vite at det er gjort et sensasjonelt manuskriptfunn i Mar Saba-klosteret i Kedrondalen. Det skal dreie seg om intet mindre enn et oldkristent skrift fra det første århundre, dertil en evangelietekst. Hittil har bare få lærde kjent til funnet. Ellers har det vært en godt bevart hemmelighet i over et halvt år. Men dets ekthet skal være etablert over enhver tvil, og snart vil vi alle kunne se frem til å få sannheten om funnet presentert på en måte som tilkommer et skrift av denne betydning.

Notisen var usignert og sto følgelig for redaksjonens egen regning.

– Dette var det verste som kunne ha skjedd! utbrøt Rafael omsider. Munnen var smal og bekymret.

– Tvert imot, vil jeg si – endelig kan vi begynne å snakke med folk!

Rafael så tankefullt på Andreas. – Jo, han så fordelene – og ulempene. For nå var situasjonen helt ute av kontroll. Sannsynligvis var de blitt overflødige begge to. Alle som ville, kunne heretter delta i jakten på Judasevangeliet. En nysgjerrig og sensasjonslysten verden lot seg ikke holde på avstand lenger. – Som ved et trylleslag hadde notisen forandret alt.

Rafael gikk for å telefonere til Roma. Deretter ville han dra bort til Nablus Road og oppsøke pater Hyacinthe. – Andreas kunne med god samvittighet ta fri denne formiddagen. De avtalte å møtes senest kl. 12.30 ved Ecce Homo-konventet.

*

– Jeg er glad for denne notisen, opplyste dr. Rosati til en lydhør forsamling av professorer og studenter ved Studium Biblicum.

– Jeg har kjent til funnet i lengre tid og er sant å si blitt lei alt dette hemmelighetskremmeriet som vi hele tiden har

måttet leve med. Nei, opp med vinduene, det mener jeg, la oss lufte ut!

– Har De kjent til funnet lenge, sier De? Spørsmålet kom fra pater Rafael som sammen med frater Andreas også var middagsgjester i fransiskanernes berømte bibelinstitutt.

– Nyheten lekket ut på følgende måte, for å ta det hele fra begynnelsen av. Dr. Rosati virket ganske oppglødd, endelig hadde han et publikum å lufte sine meninger for i denne saken.

– Pater Hyacinthe fant dokumentet i Mar Saba og fortalte om det til pater Malatesta, som senere kontaktet meg i Roma. Deretter dukket det opp her i Jerusalem og ble sett av arkimandritt Theofil, som kontaktet dr. von Fritz. Akkurat hvordan dr. Levi fikk vite om det, er uklart, men hun ble oppringt om saken – vi vet ikke av hvem – og tok straks veien til Nablus Road. Det var hun som innkalte dr. Smyth. Jeg kom sporenstreks fra Roma, men forgjeves, lik alle de andre. For manuskriptet var ute av Theofils hender og allerede på plass igjen i Mar Saba. Og siden har ingen sett det – unntatt von Fritz. Og han skal gi oss sin første faglige rapport om Judasevangeliet i morgen kveld. På grunn av avisoppslaget har dr. Levi innkalt til et nytt møte – for offentligheten – hvor også von Fritz vil være til stede. Jeg tviler sterkt på at vi får se dokumentet, men han gir oss nok en avskrift, skulle jeg tro.

Dr. Rosati tok for seg av husets pasta mens Malatesta fortsatte:

– Prøven består likevel i å datere teksten ... og det blir ikke lett.

– Nemlig.

– Det vil si å undersøke både papyrustypen som er brukt, sammenligne den med andre vi har, dernest skrifttypen – og blekket. De gamle laget blekk av aske og olivenolje, og det skulle derfor være lett å undersøke i et laboratorium.

– Dersom grekerne sier seg villige ...

– Det gjør de nok etter å ha lest Jerusalem Post ...

– Vær ikke så sikker – de er helt i stand til å «miste» det,

forlegge det, eller hva de nå finner på. – Rosati gjorde seg små forhåpninger om forståelse fra grekernes side. – De hater alt som heter vitenskap, særlig bibelvitenskapen ... de har stabilisert seg på Justinians tid!

– Det kommer litt an på hvilken greker det dreier seg om, mente Malatesta.

– Ønsketenkning ...

– Kan vi ikke få mobilisert patriarken?

– Det skulle vel ikke være så umulig lenger?

– Situasjonen er ikke så enkel som dere tror – press fra avisene kan lett føre til at grekerne gjør seg helt umulige.

– De må da fatte og begripe at dette angår flere enn dem selv?

– Judasevangeliet er deres eiendom, det er et meget vesentlig moment.

Dr. Rosati tørket seg om munnen med servietten og begynte å lette seg for nok en alvorlig bekymring:

– På grunn av innholdets natur skullle det ikke forundre meg om patriarkene går sammen om å få en slutt på hele Judasevangeliet. – Husk, under dette pontifikatet har forholdene mellom Msgr. Balustrini og erkebiskop Gregorios vært de aller beste. De kunne lett finne på å samarbeide i en sak som denne. For ingen av dem ønsker seg vel en ny Jesus? – Slikt ville selvsagt være en stor forbrytelse mot vitenskapen, men kan likevel tenkes.

Malatesta var rektor for Studium Biblicum og kjent for sin store produksjon om faglige emner. Han var ikke villig til å gi sin venn dr. Rosati rett i denne siste antagelsen. Mens han forsynte seg av hovedretten, ga han uttrykk for en sterk tro på at de kirkelige myndigheter neppe ville gjøre noe de senere kunne komme til å angre, det ville ikke ligne dem. De hadde det heller med å ta tiden til hjelp, nettopp for å unngå sensasjon og unødig oppstyr, det var hans erfaring. De tenkte alltid langsiktig.

– Men innholdet i Judasevangeliet er nok til å skremme en hvilken som helst kirkefyrste, enten han har skjegg eller er glattbarbert. – Dr. Rosati holdt på sitt.

– Det betyr ikke at de vil ødelegge for oss. Sannsynligvis vil de bare be oss om å unngå publisitet i første omgang. Og selv det er mer enn alle impliserte kan gå med på.

– Det blir ikke lett med Jerusalem Post på sporet . . .

– De kan legge atskillig press på oss, når det kommer til stykket.

Dr. Rosati hadde fortsatt ingen tillit til de kirkelige myndigheter. Men det som opptok ham mest var ikke denne siden ved saken:

– Jeg kan bare ikke forstå hvem det er som har kontaktet pressen! – Det er nesten ingen her i Jerusalem som kjenner til funnet, og vi som gjør det er alle blitt enige om å samarbeide. Her står vi overfor en alvorlig lekkasje – det er med andre ord flere som kjenner til Judasevangeliet enn vi er klar over.

– Ikke nødvendigvis, noen kan ha blitt utålmodig og brutt avtalen . . .

– Hvem skulle det være da?

– Ikke vet jeg . . . von Fritz? Det er jo han som driver og studerer manuskriptene der ute i ørkenen.

– Aldri i livet. Han er ikke av den typen. Dessuten er han grekernes mann.

– Og dr. Levi selv? – Hun er jøde og sikkert meget interessert i at innholdet er historisk.

– Ikke tale om – hun er hederligheten selv, tvers igjennom ubestikkelig.

– Men hun må da finne innholdet i Judasevangeliet tiltrekkende, for å si det mildt?

– Det hjelper ikke, ikke i hennes tilfelle, det kan jeg forsikre.

– Patrene Bernardino og Hyacinthe er også utelukket . . .

– Da er det bare oss to tilbake, gamle venn – her så Malatesta spøkefullt på professoren fra La Sapienza. – Han svarte med å le lavt mens han igjen tok for seg av et eller annet.

Rafael benyttet anledningen til å forhøre seg nærmere om dr. Rosatis syn på funnet. – Var det virkelig slik at professoren betraktet funnet som ekte allerede i utgangspunktet?

Det var kanskje den palestinske Jesus vi her sto overfor, fikk han til svar, mens de fire evangelistene vi kjenner ga oss en gresk Kristus. – De to lot seg kanskje forene dersom man dempet på visse overdrevne krav til hans historiske rolle. Galileerne var svært revolusjonære i det første århundre, og Det nye testamente bruker unektelig kongelige – altså politiske – titler om Jesu person.

Rafael så på Malatesta. Ingen av dem virket villig til å foreta denne revurderingen.

– En slik harmoni blir ikke lett . . .

– Da blir det lettere å måtte velge det ene eller det andre . . .

– Jeg følger dere ikke der, mine lærde kolleger. Men jeg er jo bare historiker og ikke teolog, svarte Rosati, med påtatt beskjedenhet.

– Så, så, professor – det er da ikke så lenge siden De var her i Jerusalem i en helt annen egenskap . . . Malatesta kunne ikke dy seg for litt spydighet, de var tross alt gamle venner fra tiden da Rosati fortsatt var en av Sion-fedrene.

– Vennskapet med custodiet betyr mer for meg enn teologi, fikk han til svar, mens Rosati forsynte seg av de store appelsinene.

*

Andreas undret seg stadig over den lærde verden. – Den bød hele tiden på overraskelser. De var ganske lidenskapelige, disse menneskene, det personlige element syntes å bli stadig mer fremtredende ettersom han lærte dem å kjenne.

Rafael hadde vært hos pater Hyacinthe og diskutert notisen med ham – hvilket ikke hadde ført til noe som helst, paterens munn var fortsatt lukket. Andreas hadde like godt tatt turen ned i den nye bydelen, til redaksjonen i Jerusalem Post, og forhørt seg litt om avisoppslaget i morgenutgaven. Han hadde riktignok utgitt seg for å være journalist i en norsk avis, en journalist på ferie, som nå gjerne ville skrive

hjem om funnet. Det hadde de likt og ble straks meddelsomme. – Men hvem som hadde gitt opplysningen til avisen forble likevel litt av et mysterium.

Han fikk treffe journalisten som hadde tatt imot beskjeden, men til like liten nytte. Denne kunne bare si det lille hun visste – at en engelskmann hadde ringt opp kvelden før og gitt denne informasjonen uten å oppgi navn, det var ikke nødvendig, hadde hun fått vite. – «Engelskmann» var høyst upresist, alle snakket de engelsk her nede. – Ringte han ikke på vegne av noen? – Jo, for så vidt, vedkommende hadde ringt på vegne av en av de impliserte forskerne, og var derfor en god kilde, men ville ikke oppgi navn, noe avisen respekterte. Det skjedde stadig at de fikk verdifulle opplysninger hvor kilden ønsket å forbli anonym, i hvert fall overfor offentligheten. De måtte respektere dette.

Andreas hadde forlatt avisen med uforrettet sak. Han visste lite, men likevel litt mer enn de andre.

De hadde lagt Studium Biblicum bak seg og var begynt å bevege seg langs Via Dolorosa, i retning av gravkirken, The Holy Sepulchre. De hadde nettopp rundet et hjørne og stanset opp for å orientere seg, da frateren fant det for godt å gi pateren del i disse opplysningene. Rafael hadde først iakttatt ham med smale og mysende øyne. – Her hadde Andreas tatt nok et initiativ uten at han var blitt konsultert. Journalist for en norsk avis! Hva hjalp det at han selv gikk vitenskapelig til verks når hans høyre hånd i etterforskningen brukte slike metoder? – Slik hadde han argumentert, men for døve ører.

Der de gikk i sine rødbrune kutter og sandaler kunne de lett tas for fransiskanere, dersom man ikke kjente nyansene i drakter. – Det gjorde tydeligvis araberen på hjørnet, for før de visste ord av det befant de seg inne i hans souvenirbutikk og lot seg by jødiske mynter fra romersk tid. Det fulgte med sertifikater som garanterte for ektheten. 10, 20 eller 30 $ var prisen, alt etter myntens tilstand. – De kunne også få romerske mynter, om de ønsket det – her var en fra Aelia Capitolina, her en fra Caesarea, begge med keiserens byste.

Etter en del pruting gikk de med på et lite utvalg av forskjellige typer. Disse souvenirene hadde historisk interesse. – Her kom det frem en tyrisk sjekel, den ble benyttet til å betale tempelskatten, fikk de vite. – Underlig, all den tid mynten bar et gudebilde – Melkart. – Ikke så underlig, for jødene var praktiske når det kom til stykket, særlig når det gjaldt finanser, og sølvverdien i disse tyrkiske sjeklene var langt den mest stabile i hele fororienten. – 100 $ . . .? Alt for meget! Ikke tale om! – Special price, my friends! – Hjalp ikke, 25 måtte klare seg. Araberen la mynten demonstrativt bort. – Forget it . . .! Dette var ikke så lett likevel. Så vendte han seg mot dem på ny. – 80 $ – special price for you my reverend fathers! – 30! Andreas holdt på sitt. – Forget it! – 75 $, last price! – 35, last price, lød fraterens bud. Araberen snudde seg bort igjen. De gjorde tegn til å gå – da var han der på ny: 70 $ – very last price! – 40! – Andreas hadde ikke lett for å la tempelskatten gli ut av hendene. Rafael sto og smilte for seg selv mens han iakttok opptrinnet.

Araberen forsto situasjonens alvor, han hadde fått kunder denne ettermiddagen, men ikke av det vanlige slaget, ikke tyskere eller amerikanere, de var alltid lette å lure. – Where are you from? – Norway. – Lovely country – 60! very last price! – 45! Andreas ga seg ikke. Araberen stønnet og bar seg. – Kom, vi går, frateren nappet Rafael i ermet og begynte for annen gang å bevege seg mot utgangen. Araberen styrtet til og presset tempelskatten inn i håndflaten hans og lukket fingrene rundt klenodiet. Sølvet føltes kaldt og fast. – 60! for Norway! – 50! Før den innfødte fikk sukk for seg sto han med en 50 $ seddel mellom fingrene mens Andreas triumferende dro pateren med seg ut i den sviende solen.

– You are a very clever man, sir . . . hørte han araberen rope innenfra idet de fortsatte oppover Via Dolorosa.

*

Rafael hadde nettopp forklart at denne ruten neppe var den historiske Via Dolorosa, som trolig gikk fra citadellet ved

Jaffaporten, og til Golgata like ved. Pilatus ville ha bodd i Herodes' gamle palass, hvor han holdt sine administrative og juridiske forhandlinger når han var i Jerusalem. Derfra var veien til retterstedet enklere å forklare, for i dag snor den seg gjennom halve byen.

De hadde stanset for å slukke tørsten med juice fra ferske appelsiner, da de hørte en stemme bak seg:

– Hvem har vi der? – Er det ikke ikonjegerne våre?

De hadde fått selskap av dr. Smyth. Hans høye og slanke skikkelse dukket plutselig opp midt i Gamlebyens travelhet.

– Jerusalem er en liten by – her støter man på hverandre i ett sett, fortsatte han før de rakk å svare. – Dessuten er det en verden hvor alle kjenner alle, i hvert fall innen den kristne bydelen.

– Jerusalem har alltid fascinert meg, konverserte Rafael lett og naturlig. – Den er ikke som andre byer, hvor folk bor bare fordi de tilfeldigvis befinner seg der og ikke andre steder, mener jeg. – Jerusalem er annerledes. Den har alltid hatt en fortettet historisk atmosfære – de som bor her, gjør det fordi de vil noe med å være her. Det gjelder enten de er jøder, kristne eller muslimer. – Og slik har det vel alltid vært?

Professoren fra Harvard kunne si seg enig i dette. Han talte avslepent og distingvert til amerikaner å være. Men det lange og tette grå håret, som lå rett bakover og nesten rakk ham til skuldrene, ga alltid inntrykk av at han arbeidet på en annen faglig front enn den nytestamentlige. Etter utseendet å dømme befant han seg et sted mellom 50 og 60.

– Jeg går ut fra at De har lest om manuskriptfunnet som er gjort her nede?

– Sikter De til notisen i avisen tidligere i dag?

– Nettopp – dr. Rosati fortalte oss under middagen hos fransiskanerne at De har vært blant de innvidde en stund.

– «Innvidde» er for sterkt sagt – vi har jo aldri sett det hersens dokumentet... Vi var en gruppe forskere som kom ens ærend for å studere funnet, men så har grekerne overlatt

det til en von Fritz fra München – skjønt han ikke er manuskriptekspert.

– Hva er han da?

– Numismatiker.

Det var sant, dr. von Fritz skilte seg ut i denne sammenhengen... Tyskeren var her i egenskap av autoritet på romerske mynter.

– De har vel en mening med det, foreslo han.

– Det ville jeg anta, skjønt jeg ser ikke hvilken. – Her gjelder det å kjenne sin papyrologi, og i den sammenhengen har jeg aldri hørt om ham.

– Der er noe for dere!... Smyth pekte mot en souvenirbutikk med vinduet fullt av ikoner, mens han tørket svetten av pannen.

De gikk over på den andre siden av gaten hvor de fant skygge for solen.

– Disse er moderne alle sammen, skyndte Andreas seg å tilføye. – Den eldste må være den der, som ser russisk ut og sikkert er fra et av de siste århundrene.

Rafael dunket ham lett i siden – en araber var allerede dukket opp i døråpningen og viste alle tegn til gjestfrihet:

– Please, come and see my shop!

– Hva var det dere fortalte meg i går at dere var kommet for å undersøke? – Nå var det Smyths tur igjen.

– Ikonenes historie. – Det later til at vi må til Sinai for å finne de eldste. – De kjenner sikkert biblioteket der nede, på grunn av alle manuskriptene?

– Jeg har vært der noen ganger, ja. Men sant å si har jeg ikke undersøkt ikonmuseet. Der står sikkert mye som kunne interessere dere.

De hadde beveget seg videre gjennom de trange gatene, inn i den overbygde delen av bazaren. Her var heten mindre trykkende. Smyth sukket og bar seg over varmen:

– Dette er årets første skikkelige hamsin, ørkenluft fra øst. Den kan være farlig – inneholder for lite oksygen for hjernen... Folk gjør de underligste ting i denne varmen. De sier at dette kan være en formildende omstendighet ved

domstolene. Forbrytelser begått under slike forhold blir ikke dømt så strengt. – Men det er sikkert noe sludder de sier for å skremme turistene . . .

Bazaren myldret av mennesker. Her kunne man kjøpe hva det skulle være av mat, klær, skotøy, souvenirer, redskaper, og alt mulig annet. En sterk og søt krydderduft lå tykk i luften og virket forfriskende. – Dette var den mest eksotiske delen av Jerusalem. Av og til gjaldt det å bevege seg inn til siden for ikke å bli påkjørt av et esel som kom nedlesset av varer. Her og der kom arabere – kvinner og unggutter – som med stor kunstferdighet balanserte kurver eller brett på hodet. Matlukten fra mange små spisesteder blandet seg med krydderduften og fikk neseborene til å sitre og beve.

Andreas hadde stanset ved en butikk som solgte saueskinn i utallige varianter. Han sto og kjente på en vest som kunne komme vel med hjemme vinterstider. – Smyth fulgte etter dem på måfå, og Rafael forsøkte stadig å få samtalen inn på Judasevangeliet igjen:

– Avisen skrev at manuskriptfunnet var sensasjonelt?

– Er det slik å forstå at De interesserer Dem for tekstkritikk?

– Det er den gren av bibelvitenskapen som opptar meg mest, ja. – Ikonene er bare en hobby . . .

– Hvorfor gjemmer De Dem vekk oppe i Norge?

– Fordi jeg der finner fred og ro til å arbeide . . . Norge er et fredelig hjørne av Europa, vet De.

– Ja, det skal De få meg til å tro. – De kirkelige forholdene er vel heller ikke sjenerende store?

– Nei – takk og pris.

En liten pause oppsto før Smyth fortsatte:

– Sant å si er det ikke så mye jeg har anledning til å fortelle om funnet vårt . . . men meget tyder på at det er et originalmanuskript fra det første århundre, eller en svært tidlig kopi.

– Det høres sensasjonelt . . . vi har jo ingen original i behold . . . at det er en tidlig kopi lyder mer sannsynlig . . .

– Enkelte fragmenter er datert til så tidlig som begynnelsen av det annet århundre, vet De, og da er ikke forskjellen så stor, distansen i tid, mener jeg.

– Men hva med innholdet? – Er det like oppsiktsvekkende?

– Enda mer – det er der hunden ligger begravet.

– Er det tillatt å spørre hvordan?

– Det har jeg dessverre ikke anledning til å si noe om. – Men nå når pressen er på sporet, går arbeidet forhåpentlig raskere . . .

– Men dersom dette er så strengt hemmelig, hvordan forklarer De da avisoppslaget? – Unnskyld at jeg spør så meget . . .

– Vi står overfor en lekkasje som ingen av oss ennå har funnet ut av. – Men den skader ikke . . .

De hadde nettopp passert enda en butikk med religiøse souvenirer. Smyth pekte på et stort bilde av Hadrian VII som hang i vinduet, og fortsatte med et smil:

– Selv om jeg ikke kan røpe fragmentets innhold, kan jeg i hvert fall si så meget som at det neppe vil glede ham der . . .

– ?

– Dette funnet kommer nokså ubeleilig for hans hellighet, skulle jeg tro.

– Nå forstår jeg visst ikke helt . . .?

– Jeg antar at han får litt å tenke på den dagen innholdet blir offentliggjort, det er det jeg vil frem til.

Og før Rafael fikk forhørt seg nærmere om grunnen til det, ønsket Smyth god kveld og forsvant inn en sidegate.

Nå fikk pateren andre ting å tenke på, for Andreas hadde begitt seg i snakk med en ortodoks munk som han hadde gjenkjent i vrimmelen.

– Anthonios!

– Hva gjør du her?!

– Shopping . . .

De ble med ham for å kjøpe inn oliven i forskjellige varianter, frukt og grønnsaker. Munken kjente bazaren ut og inn. Sammen gikk de frem og tilbake og forsynte seg av landets grøde, inntil alle tre var nedlesset av varer.

Bilen hans sto like ved Jaffa-porten, så hvorfor ikke invitere på en kopp te? Det var godt i varmen.

På et hjørne like ved gravkirken fant de et sted å sette seg. Anthonios beklaget seg også over varmen – hamsin var det verste han visste. Da kunne man ikke arbeide, ingen kunne det i dette været. – En god dag for å gjøre innkjøp, mente han. Ute i ørkenen var varmen langt mer plagsom. – Den eneste han visste som ikke lot seg stanse av hamsin var von Fritz – han er tysk, vet dere, la han til.

Anthonios ville gjerne vite når han fikk gleden av å se dem igjen i Mar Saba.

– I morgen, dersom det passer.

Det gjorde det. Men de måtte forberede seg på nok en varm dag. Det var spådd at været skulle vare ennå noen døgn. – Ville de bli til middag? Grekeren skulte mot Rafael, fortsatt i tvil om det ikke tross alt var hans kjøkken pateren var blitt syk av dagen i forveien.

– Gjerne – vi vil helst ha god tid på oss når vi først er der ute.

Han tilbød seg å vise dem en butikk hvor det var gamle ikoner til salgs. – Tusen takk, men de var kommet for å se og ikke for å kjøpe. Frem kom i stedet tempelskatten, den tyrkiske sjekel som Andreas hadde ervervet seg tidligere på ettermiddagen. Men da Rafael røpet hvor meget han hadde gitt for den, brøt Anthonios ut i latter. 50 $ – altfor meget! – Du skulle gått lenger ned i pris, 25 er mer enn nok! – Disse araberne er lurere enn som så.

I det samme strøk en ortodoks geistlig forbi.

– Kalispera, hilste han vennlig til Anthonios. – Det var arkimandritt Theofil, forklarte munken, en av de ledende ved patriarkatet. Han var ofte gjest i Mar Saba, fordi han arbeidet i biblioteket – besøksforbudet gjaldt ikke ham.

Leste Anthonios The Jerusalem Post? – Nei, han gjorde ikke det, han leste aldri aviser. – Hadde han hørt om et viktig manuskriptfunn som det sto om i morgenutgaven – det var jo blitt funnet ute hos dem?

Nei, han var lykkelig uvitende om slike lærde anliggender.

Andreas gikk for å kjøpe et eksemplar. Anthonios leste med stor interesse, men notisen sa ham ikke større. – Det måtte være dette som den tyske doktoren satt og studerte. Selv hadde han aldri hørt snakk om det. – Kanskje han en dag ville gå opp og se på det . . .?

Var slikt mulig? – Andreas så spent opp fra tekoppen.

Han kunne gå hvor han ville – selvfølgelig! Kristodul ville aldri finne på å nekte ham adgang. – Det skulle han sannelig gjøre, gå opp og besøke von Fritz . . . Siden det sto om dem i avisen, måtte han vite hva det dreide seg om.

Var dr. von Fritz der ute også i dag?

Det var han, for Anthonios hadde selv sluppet ham inn, tidlig på morgenen.

Ventet de ham også dagen etter?

Sannsynligvis, han kom nesten hver dag. – Theofil kom bare av og til.

Anthonios så på klokken. Han måtte skynde seg og handle ferdig, og komme seg hjem i god tid før det ble mørkt.

Andreas hjalp ham å bære mens Rafael ble sittende og bestille mer te.

*

Te lucis ante terminum
rerum Creator poscimus
ut solita clementia
sis praesul ad custodiam.

I den hellige gravs kirke sang fransiskanerne sin aftenliturgi.

Andreas og Rafael hadde satt seg på noen benker like overfor det store gravmonumentet midt i kirken. I ryggen hadde de grekernes kapell, og like til høyre fransiskanernes. Fra et eller annet sted i det store bygningskomplekset hørtes sang fra orientalske røster, den lød spinkel og fjern. De var hele seks kirkesamfunn som delte gravkirken, og liturgiene kolliderte vel nå og da.

De befant seg faktisk midt inne i Golgataklippen, hvor

Jesu grav hadde vært en av mange. Den var siden blitt identifisert, utskilt fra de andre og sto igjen som midtpunktet i den basilika keiser Konstantin hadde latt bygge og som fortsatt utgjorde hovedstrukturen i kirken, til tross for påbygg fra korsfarerne og senere byggherrer.

Procul recedant somnia
et noctium phantasmata
hostemque nostrum comprime
ne polluantur corpora.

Her – midt inne i Jerusalems grunnfjell, så å si – ble det vanskelig å skille århundrene fra hverandre. De ortodokse i sort og fransiskanerne i brunt kunne ha vært her på mangt et tidligere tidspunkt i kirkens historie. Syriske, etiopiske og armenske munker var også å se, kledd i farverike drakter. – Himmel og jord hadde satt hverandre stevne denne aftenstunden, og ingen av alle de nysgjerrige besøkende – det være seg pilegrimer eller turister – formådde å forstyrre dette møtets intime natur.

Praesta pater omnipotens
per Jesum Christum Dominum
qui tecum in perpetuum
regnat cum Sancto Spirito. Amen.

Dypt under dem lå grotten hvor Helena, Konstantins mor, hadde funnet korset fra retterstedet, og hvor det var enda et kapell. – Herfra var det såvidt de kunne høre sangen fra fransiskanerne:

Herren sa til min Herre * sett deg ved min
høyre hånd.
Til jeg får lagt dine fiender * til skammel
for dine føtter.
Ditt veldes kongestav skal Herren utstrekke
fra Sion * du skal herske blant dine fiender.

Kongsmakten er din fra opphavet av * den
hellige prydelse fra din gryende ungdom.
Herren har svoret og han angrer det ikke *
Du er prest på Melkisedeks vis, til evig tid.
Herren ved din høyre hånd * knuser konger
på sin vredes dag.
Han drikker av bekken på veien * derfor løfter
han høyt sitt hode.

*

– *B!* – Andreas uttalte bokstaven lavt, men tydelig, og så spent på pater Bernardino.

De sto i korridoren utenfor refektoriet i St. Saviour's like etter aftens og hadde på ny kommet opp i en samtale om ikonenes verden, et tema som stadig interesserte jesuitten fra Gregoriana. Han hadde nettopp – av høflighet som av interesse – spurt om hvordan arbeidet deres skred frem, da Andreas kom Rafael i forkjøpet. På veien hjem fra gravkirken hadde pateren nevnt behovet for å ta kontakt med Bernardino, men han hadde glemt å presisere at dette var noe han aktet å gjøre selv.

Nå var det gjort, og det fantes ingen vei tilbake.

Det som hadde utløst stikkordet fra frateren var selvsagt nærgående spørsmål om ikonene ute i Mar Saba.

Andreas hadde tilbudt Bernardino å bli med dem ut en av dagene – nok en improvisasjon fra Andreas' side som tydelig irriterte Rafael, men som når sant skulle sies ikke var noen dårlig idé. Bernardino hadde takket nei, det ble for varmt – han foretrakk heller å høre om dette gjennom dem. Og slik fortsatte praten mens de beveget seg opp og ned i den brede korridoren.

Rafael lyktes etter en stund å pense samtalen over på The Jerusalem Post – og fant at rollebyttet straks var et faktum. Nå var det Bernardino som ble vag og unnvikende. Han røpet ikke med en mine hvorfor han befant seg her, men

benyttet sin kamuflasje like flittig som de hadde gjort med sin. – Han var på ferie, og bare det.

Nå visste de noe som han ikke visste at de visste, takket være Rosatis frittalenhet i Studium Biblicum. – Og det var her Rafael bestemte seg for å bryte tvers gjennom alle sperringer.

– Kjære pater, vi vet at De er her på grunn av dette manuskriptfunnet, det ble vi fortalt av dr. Rosati tidligere i dag.

– Hvabehager? – Jesuitten stanset et øyeblikk og så spørrende på dem begge.

Da var det at Andreas overtok:

– *B,* sa han og så skarpt inn i øynene bak gullbrillene. De blunket noen ganger før pateren sa:

– Så det er dere de har satt til å passe på meg! Han smilte avvæpnende.

– Assistere, skyndte Rafael seg å korrigere.

– Dere lurte meg sannelig med denne ikonjakten deres . . .

– Det ville vi neppe klart så svært meget lenger . . .

– Jeg forsto at dere var amatører, men hadde ennå ikke fattet mistanke – skjønt jeg har lurt meget på hvem den andre impliserte var her nede. Jeg var nettopp begynt å tro at det måtte være pater Custos selv! – Så det er dere . . . Hør, vi kan ikke bli stående her ute – la oss gå inn i refektoriet og sette oss så lenge, der er det folketomt.

De fortalte om sin første dag i Mar Saba, og Bernardino nikket ettertenksomt. Han fortalte at von Fritz ville gi alle detaljene i et plenumsmøte neste dag, kanskje ville de også få se dokumentet. – Neste aften kunne han fortelle dem mer om Judasevangeliet. I mellomtiden aktet de to karmelittene å begi seg ut til klosteret for annen gang og se om noe av interesse dukket opp. Barnardino mente at de fikk fortsette å konferere sammen hver dag, helst i forbindelse med frokost eller aftensmaten.

På spørsmålet om han trodde på funnets ekthet, fikk de det overraskende svar at han var åpen for alle muligheter. Historien hadde kjent atskillige funn i moderne tid, for

eksempel Dødehavsrullene og de gnostiske evangeliene i det forrige århundret, Didaké et halvt hundre år tidligere, og så videre. – Men hva innholdet angikk ønsket han ikke å uttale seg før han hadde sett dokumentet.

Han så det som utelukket at de fikk anledning til å ta det med seg til Roma. For så vidt var jo det unødvendig. Deres oppgave var å delta i undersøkelsene så de senere kunne gi en fullstendig rapport til Biblicum og Vatikanbiblioteket.

Han støttet haken på stokken mens han fortsatte:

– Jeg kan bare ikke begripe hvordan avisene har fått tak i dette. Alle som deltar i arbeidet kjenner og respekterer hverandre. Ingen av dem ville gå til utenforstående og bruke dem som talerør.

Lenger kom de ikke. – Klokkene ringte til kompletorium, og korridorene fyltes på ny av fransiskanere.

KAPITTEL 9

I cellen hos Bernardino gjengir Rafael det de har opplevd i Mar Saba tidligere på dagen, og pateren forteller utførlig fra forskernes annet plenumsmøte. De får høre om apostelbrevet for første gang.

På samme tid kvelden etter befant de seg i cellen til pater Bernardino i St. Saviour's. Egentlig var det ikke sitteplass til mer enn to, så Andreas måtte plassere seg på sengekanten mens Rafael tok pinnestolen ved bordet og Bernardino selv den loslitte lenestolen.

Vinduet sto på vid gap, for dagen hadde vært ubehagelig varm, med hamsin tredje døgnet på rad. Men aftenbrisen fra havet gjorde luften lettere. Krusifikset over sengen var den eneste form for pryd gjesteværelset kunne by på, bortsett fra bildet av Hadrian VII, med sitt lange hvite hår og sine klare lyseblå øyne.

Allerede etter frokost hadde jesuitten ringt til Emiliano i Roma og informert ham om at de to parter hadde tatt kontakt med hverandre. Rektoren sa seg glad for at de arbeidet sammen, særlig etter oppslaget i Jerusalem Post, men han var engstelig for hva all den nye publisiteten ville føre til. Bernardino hadde informert ham om at forskerne ville holde et nytt plenumsmøte samme kveld. Der kom dr. von Fritz til å legge frem resultatene av sine undersøkelser.

Daglig kontakt med Roma var nødvendig fra nå av.

Problemene syntes nemlig å hope seg opp rundt dem. For Jerusalem Post hadde i sin morgenutgave meddelt at dr. Levi skulle gi en orientering, hvor forskerne og pressen ville være til stede. Dette ville bli den første offentlige rapport om funnet fra faglig hold. Det var også et nødvendig mottrekk fra forskernes side på oppslaget i avisen dagen før. Selvsagt hadde hun alles velsignelse til å gi denne orienteringen, ikke minst fra lederne for de forskjellige kirkesamfunn i Jerusalem, de var blitt mest foruroliget av avisoppslaget. – Men hva hun ville si til en nysgjerrig verden, sto og falt med de resultatene von Fritz var kommet til.

Roma kunne bare forholde seg avventende, og Emiliano ba de tre om å gjøre så godt de kunne. Den latinske patriarken av Jerusalem, Msgr. Balustrini, var blitt orientert om funnet og var altså ikke lenger å betrakte som utenforstående. Han hadde fått vite hvem som arbeidet med saken fra katolsk hold, men det var blitt presisert at ethvert initiativ fortsatt skulle komme fra Roma. – Så langt pater Bernardinos samtale med rektoren for Biblicum. Emiliano hadde faktisk bemerket at publisiteten omkring funnet var kommet på et uheldig tidspunkt, siden det sammenfalt med offentliggjørelsen av pavens encyklika. Oppslagene i italiensk presse hadde tiltrukket seg ikke så lite oppmerksomhet.

Bernardino stappet seg en pipe mens Andreas skiftet stilling, han begynte å bli stiv av å sitte på sengekanten.

– Du kan støtte ryggen mot putene og strekke bena... Bernardino var en god vert.

Rafael ville diskutere notisen i Jerusalem Post nærmere – det forekom ham fortsatt at her var noe galt fatt.

Bernardino sa seg enig, og mente at lekkasjen var et større mysterium enn de hittil hadde antatt, men foreslo at de tok opp det til slutt:

– Jeg vil fortelle min historie. – Men først vil jeg høre deres.

Den gamle pateren gjemte pipehodet i håndflaten mens fingrene lukket seg rundt det – sikkert en vane han hadde fra lange og kalde vinterdager i Roma med værelser

uten oppvarming, hvor fingrene stivnet av trekk og kulde.

Andreas hadde benyttet anledningen til å fiske frem noen sigaretter fra en lomme i kutten og bød Rafael før han begynte å berette.

*

De to karmelittene var ankommet Mar Saba samtidig med professoren fra München.

Han var blitt mottatt av hieromunk Kristodul og begge var forsvunnet i retning av biblioteket. – Selv var de blitt tatt hånd om av Anthonios, som sto til tjeneste med hva de måtte trenge.

De hadde gått gjennom ikonsamlingen på ny, katalogisert alt de fant, kontrollert opplysningene med det de hadde tatt med seg av oppslagsverk, og sikkert gått grekeren på nervene med sine mange og elementære spørsmål. Men Anthonios hadde den største forståelse for deres ærend, og samarbeidet var gått knirkefritt.

Andreas innrømmet fra sin makelige stilling borte på sengen at de i perioder hadde glemt hele Judasevangeliet på grunn av ikonene – det som var ment som kamuflasje kunne lett bli deres hovedinteresse.

Anthonios hadde forresten oppfordret dem sterkt til å ta avstikkeren til Sinai, til Sankta Katarina – det var jo like ved. Han tilbød seg å gi dem et introduksjonsbrev til gjestepateren – Vasilio. Han ville gi dem god hjelp og vel så det, for ikonene der nede var eldre.

Rafael hadde holdt hodet kaldt og på ny bedt om adgang til biblioteket, for å se på de illuminerte manuskriptene – men med samme resultat som sist. Abbeden var urokkelig i sin avgjørelse. Biblioteket var bare tilgjengelig for dem som han valgte å gi adgang dit. Hieromunken kunne lite gjøre fra eller til. Han stilte seg for så vidt positiv til forespørselen, men foreslo at de skulle prøve igjen senere – for eksempel etter å ha vært en tur til Sinai – dersom situasjonen omkring funnet skulle ha endret seg i mellomtiden.

Dette var nytt, at han ikke la skjul på hva forbudet gjaldt – Judasevangeliet. I den anledning var det at arkimandritt Theofil dukket opp litt utpå ettermiddagen. Også han ble møtt av bibliotekaren og ført rett til dr. von Fritz. Anthonios var den som hadde sluppet ham inn og han visste derfor godt hva som foregikk oppe i biblioteket. – De var kommet sammen for å studere dette dokumentet som avisene skrev om og som alle ville se.

Dagens lille overraskelse skrev seg da også fra Anthonios.

De hadde etter endt arbeidsøkt latt seg by formiddagsmat i gjestefløyen ved inngangen. Grekeren hadde kunnet by på de samme forfriskningene som sist. De forsynte seg villig av det asketiske festbordet mens Anthonios fortalte. – Siden de to var de eneste av gjestene her ute som ikke viste noen interesse for dette funnet, følte han seg trygg på at det han fortalte ikke kom videre.

Saken var den at etter besøket i bazaren dagen i forveien – hvor de hadde gjort ham oppmerksom på notisen i Jerusalem Post – var Anthonios' nysgjerrighet blitt vakt. Da han kom hjem, hadde han avlagt biblioteket et diskret besøk, og da var von Fritz gått for dagen. Han hadde møtt Kristodul som hadde bedt ham låse etter seg når han var ferdig. – Hva var det forresten han lette etter? – Johannes Klimakos, improviserte Anthonios lynraskt, hvorpå bibliotekaren straks viste ham hvor han skulle lete.

Ingen hadde noensinne mistenkt Anthonios for å interessere seg for ukjente evangeliefragmenter, og Kristodul næret ikke noen mistanke til hans lille ærend. Det hendte for øvrig at han gikk til Kristodul for å be om god monastisk litteratur. Derfor hadde han biblioteket for seg selv, i hvert fall for en liten stund. Ble han lenge, ville det virke påfallende.

Arbeidsplassen til von Fritz var ryddet og notatene dekket til. Men Anthonios fant fort frem til det han lette etter – et gulbrunt og meget tynt ark som var beskrevet på begge sider, og med overskriften KATA IOUDAN på den ene av dem. – Han leste fort igjennom innholdet, uten helt å skjønne hvorfor dette hadde vakt slik oppsikt – det var som å

lese fra evangeliene de brukte i kirken... Dessuten kjente han igjen episoden – det var den med mynten og keiseren, en tekst som slett ikke hørte til de viktige og aldri ble brukt på festene og de store høytidene.

Rafael og Andreas hadde lyttet så de glemte å spise.

Her satt de – nok en gang – sammen med en som hadde sett Judasevangeliet, dette som de var kommet helt fra Norge for å studere og som hele tiden var like utilgjengelig, selv om det bare befant seg et stenkast borte.

Her benyttet Andreas en pause i Rafaels fremstilling til å opplyse pater Bernardino om at bruken av Anthonios hadde vært hans idé; dette med å la ham lese Jerusalem Post i håp om at han skulle begynne å interessere seg for Judasevangeliet han òg. Da kunne han kanskje bli til litt hjelp... Men det var her Anthonios hadde sviktet og planene kommet til kort. For munken kunne selvsagt ikke rekonstruere innholdet. Heller ikke viste han tegn til å trenge deres hjelp i tolkningen av dokumentet. Det var dette Andreas hadde hatt som baktanke hele tiden. Men det som ikke gikk i denne omgangen fant de kanskje en løsning på i neste...

Pater Bernardino så med forundring på frateren mens han kom med disse innrømmelsene. – Den unge fyren som satt og strakte seg på sengen hans var visst en overraskelsenes mann.

Så lot Andreas Rafael få fortsette.

Det hadde hjulpet lite å spørre og grave. Anthonios kunne ikke rekonstruere teksten i detalj, og ikke forsto han hvorfor alle var så interessert i den heller.

Nå gjaldt det å trå varsomt. – Her hadde de en mulig kontakt som kunne løse problemet for dem, men hvordan? I det øyeblikk Anthonios fikk forståelse av at de var mer interessert i Judasevangeliet enn i ikonene hans, ville han straks bli mistenksom, og den tilliten de hadde klart å opparbeide gå tapt.

Rafael hadde følt seg svært frustrert – bare noen minutter alene med fragmentet ville fortelle ham nesten alt Roma ønsket å vite.

– Du så ikke noen illuminerte manuskripter samtidig da? forsøkte han varsomt.

Nei, smilte Anthonios til svar – det var jo ikke dem han var kommet for å se. Men om de ønsket det, kunne han engang gå og se etter... Skjønt, han mente å huske at de mest verdifulle manuskriptene lå nedlåst og var helt under hieromunkens kontroll.

Nå ringte det fra porten.

Anthonios forsvant mens de to fikk anledning til å snakke sammen under fire øyne. Selv om to hjerner tenker bedre enn en, var det ikke så mye lenger de kom i denne omgangen. Planen deres – det vil si Andreas' plan – var slått feil. – «Festina lente» hadde vært keiser Augustus' valgsprog – det betød «il langsomt». De visste i hvert fall at Anthonios ennå ikke hadde fått mistanke til dem. Kanskje kunne det by seg en anledning senere?

Nå kom han forresten tilbake.

Det hadde vært noen journalister denne gangen. – Men slike hadde ikke adgang til dette hellige sted, hadde han forklart dem, og de var ikke blitt sluppet inn. Etter levenet fra klokken å dømme sto de fortsatt der ute og raste.

Stort mer var det ikke å fortelle fra dette besøket. – De var blitt hentet av en drosje senere på ettermiddagen. Da var både von Fritz og Theofil allerede vendt tilbake til Jerusalem. – Fristelsen til å utnytte tilliten fra Anthonios' side meldte seg på ny. Nå måtte biblioteket være folketomt igjen – men det fikk heller være...

*

Bernardino stappet pipen igjen. Det var en merskumspipe som var blitt gyldenbrun over det hele etter mange års bruk.

Han trøstet dem med at de tidsnok ville få se manuskriptet – for etter det han nå visste ville sperrefristen for offentliggjørelsen snart være ute. – Von Fritz hadde nemlig gitt dem resultatene av sine undersøkelser samme ettermiddag.

Pateren smattet en stund på pipen før han fortsatte:

– Mysteriet er allerede oppklart, skjønner dere, i hvert fall i sine hovedtrekk. Dr. von Fritz hevder at dokumentet er en forfalskning – det vil si, det er apokryft, i all sannsynlighet fra det annet århundre – og altså alt annet enn apostolisk. Forfatteren er ukjent, men skjuler seg bak et apostelnavn.

Andreas rettet seg brått opp i sengen der han halvt lå, halvt satt, mens Rafael smilte bredt av tilfredshet. – Hva hadde han ikke sagt hele tiden?

– La meg få ta tingene i tur og orden, fortsatte Bernardino mens fingrene igjen krummet seg om pipehodet.

– Vi møttes hos dominikanerne i Nablus Road for at gruppearbeidet ikke skal virke som et ensidig initiativ fra Det hebraiske universitets side, selv om initiativet til samarbeidet først kom fra dr. Levi. Vi var alle enige om å arbeide på denne måten; neste gang vil vi kanskje møtes her for alt jeg vet.

Pater Hyacinthe var ordstyrer, og det første han ønsket var en diskusjon omkring lekkasjen til pressen. Dette viste seg å være litt av et mysterium, og jeg kan ikke si at vi kom til noen avklaring. Alle bedyret de sin uskyld og hevdet at de hadde forholdt seg helt lojale mot avtalen om å holde pressen utenfor. Det var vanskelig å se hvordan lekkasjen kunne skrive seg fra noen utenfor vår krets, og autoritetene i Mar Saba var det ingen som mistenkte. Patriarkatene var ennå ikke blitt underrettet og ingen av oss opererer med fortrolige eller assistenter i denne saken.

Diskusjonen ble derfor kort og hadde et noe pinlig preg, etter min mening.

– Hvordan da?

– Stemningen ble anstrengt. Ingen ønsket å diskutere hendelsen, for ikke å mistenkeliggjøre andre som var til stede. Men mistanken lå i luften, det er jeg temmelig sikker på, og det gjaldt flere enn meg. – Dessuten var vi nokså splittet i synet på virkningene av et slikt avisoppslag.

Et mindretall – bestående av dr. Rosati, dr. Levi og dr. Smyth – var direkte glade for at pressen hadde satt fortgang i arbeidet, som de uttrykte det. Alle andre syntes bare å beklage hele historien.

– Og hva mener De selv?

Spørsmålet kom uventet og direkte fra ham borte på sengen.

Svaret var like direkte og overrumplende.

– Jeg føler meg temmelig sikker på at lekkasjen kommer innenfra . . . at det er en av oss som har gått til pressen, vedkommende har gjort det selv, eller gått gjennom andre.

Andreas valgte å holde sitt lille besøk i avisens redaksjon for seg selv. Dessuten kunne han se på Rafael at det var unødvendig å plage pateren med slike private detaljer. De tygget på svaret uten å si noe. – Bernardino var ingen dårlig alliert . . . de lot ham fortsette.

Dr. Levi hadde kort orientert dem om pressekonferansen hun hadde tillyst neste dag. Da ville hun legge frem for offentligheten de resultatene som von Fritz var kommet til og som alle straks skulle få del i. Hun ba om at samtlige måtte innfinne seg og være villig til å svare på spørsmål. Arkimandritten ville som vanlig representere grekerne, mens hieromunken – som sikkert kunne ha litt av hvert å bidra med av informasjon – var blitt nektet adgang av abbeden i Kedrondalen.

Endelig ga dr. Levi ordet til von Fritz.

Han delte ut kopier av den komplette teksten fra det ukjente evangeliet, som angivelig skrev seg fra apostelen Judas' penn. Utskriftet hadde han besørget selv, men originalen befant seg stadig i Mar Saba. Dette var noe alle beklaget sterkt, men under de rådende omstendigheter var det lite von Fritz kunne gjøre. I tillegg til utskriften viste han oss et foto av dokumentet, i full størrelse. – Her avbrøt jesuitten sin fremstilling:

– Jeg har min kopi her, som jeg skal lese høyt for dere. Den inneholder den greske teksten sammen med professorens oversettelse til engelsk.

Bernardino fant frem et ark fra innerlommen i den lange prestekjolen. Så pusset han brilleglassene og tok et par dype drag av pipen før han fortsatte:

– Evangeliet ifølge Judas. – En dag var det noen der på stedet som kom til ham og sa: «Mester, får vi stille deg et spørsmål?» Han bød dem tale fritt ut. Da spurte de: «Er det riktig å betale skatt til keiseren?» Og de viste ham en sølvmynt. Den bar keiserens bilde og rundt dette leste de ordene Tiberius Caesar Divi Augusti Filius Augustus. – Han tok mynten og så på den. Så snudde han den og leste høyt ordene på baksiden. De lød ROMA FELIX. Da svarte han dem: «Dere har hørt det er sagt: Gi keiseren det som keiserens er og Gud det som Guds er. – Men jeg sier dere: Gi ikke til keiseren det som keiserens ikke er. – Gi Gud alene det som Guds er.» Da tok de ham og ville gjøre ham til konge. Men han gikk bort derfra, for hans time var ennå ikke kommet. –

Bernardino rakte utskriften til Rafael som nå for første gang fikk lese den greske teksten. – Dette var langt verre enn han hadde kunnet forestille seg. Da han omsider hadde stirret seg mett på ordene, la han arket fra seg på bordet.

– Men dette var bare begynnelsen, fortsatte jesuitten, for nå fulgte en sjokkartet opplysning fra von Fritz. Han meddelte oss kort og nøkternt at teksten helt sikkert skrev seg fra etter-apostolisk tid – myntens legende stemmer ikke. Ingen romersk denar fra Augustus eller Tiberius bar denne legenden på reversen. En slik legende – som innskriften på mynter kalles – dukker for første gang opp under keiser Hadrian. – Ordene ROMA FELIX avgjør altså dateringsspørsmålet, og Judasevangeliet skriver seg beviselig fra en tid lenge etter apostlenes.

Opplysningen ble møtt med taushet fra alle hold. Ingen våget å si noe.

Von Fritz var av den mening at Judasevangeliet måtte ha sitt opphav i et jødekristent miljø i Palestina som kom i opposisjon til Roma under den annen store jødiske frihetskrigen i årene 132–35, under keiser Hadrian. Disse var trolig en gruppe messianske jøder som sympatiserte med Bar

Kokba, og som sikkert deltok i krigen som del av Israel.

Med dette anså han sine undersøkelser som avsluttet. Dateringen hadde vært hans oppgave – teorien om de jødekristne sto helt for egen regning. Han fant det følgelig lett å skjønne at teksten tidlig gikk tapt, som sekten selv gjorde det. – Vi har ikke kjent til dem før dette funnet så dagens lys. Men slikt skjer. Det apokryfe nytestamente er tross alt ganske omfattende.

Bernardino la ikke skjul på at reaksjonene var svært delte på professorens opplysninger og teorier. Den kirkelige fløy sa seg svært fornøyd med resultatet – i dennes øyne kunne man nå puste lettet ut etter måneder og uker i uvisshet og angst. De sivile spesialistene virket derimot skuffet, hver på sin måte, og ut fra ulike motiver.

Her ble Bernardino avbrutt av klokkene i St. Saviour's, som ringte til kompletorium. – De tre så på hverandre. Korridoren utenfor gjenlød med ett av fottrinn og stemmer. Ingen av dem gjorde mine til å reise seg. Og etter at ringingen hadde gitt seg kunne Rafael og Andreas få høre om den andre delen av von Fritz' arbeide med manuskriptet. Det viste seg å være mer omfattende enn de hadde antatt.

Saken var nemlig den, fortsatte Bernardino, at professoren hadde oppklart mysteriet omkring Judasevangeliet allerede etter første besøket i Mar Saba.

– Husk, mannen er en stor myntforsker – dette er barnemat for ham alt sammen. Jeg må derfor komplimentere grekerne, de visste hva de gjorde da de valgte å kontakte ham først. Dette er Theofils fortjeneste – dersom det da ikke dreier seg om et enestående slumpetreff...

Og hva hadde han så bedrevet de andre dagene ute i Kedrondalen? undret Andreas seg. Han hadde trukket knærne opp under seg.

Han hadde studert det han kalte «medaljens bakside» – teksten på manuskriptets revers, for å si det slik. Den forekom ham nemlig å være langt mer sensasjonell.

Teksten var utydelig og vanskelig å lese, i motsetning til

Judasevangeliet, men etter noen dager kunne han renskrive den også. Vi fikk altså et nytt dokument på bordet. Denne gangen hadde han ikke laget en utskrift til oss andre – han var ikke helt ferdig med alle detaljene.

Vi fikk nå høre ham lese opp noe som jeg for min del opplever som det mest sensasjonelle jeg er kommet over i nytestamentlig forskning.

Pipen var gått ut og Bernardino tente den rolig på ny mens de to karmelittene ventet i stor spenning.

Papyrusfragmentet som dette utdraget av Judasevangeliet var skrevet på viste seg opprinnelig å være et brev, av privat art, som denne sekten altså hadde vært i besittelse av og hadde betraktet som litt av et klenodium – hvilket det fortsatt er.

Brevet skrev seg fra en viss Markus som henvendte seg til en viss Matteus – og takket for lånet av sistnevntes nyutkomne evangeliebok. Han sa at han fant den meget interessant, den ville sikkert bli til stor nytte nå da han var i ferd med å forfatte sin egen. Men han sa også at den han nettopp hadde lånt av Johannes etter hans mening var langt bedre . . .

Ordene fra Bernardino ble hengende i luften.

Rafael ble blårød i ansiktet og stirret med store øyne på den lille jesuitten i lenestolen foran ham.

– Hva er det du sier . . .?

– Nemlig, min kjære pater. Dette ble sjokk nummer to – og et betraktelig større enn det første.

– Men det er jo umulig . . . det kullkaster hele vår moderne evangelieforskning. – Dette må være et fabrikkert dokument, akkurat som Judasevangeliet.

– Neppe, kom det stille fra jesuitten, han dampet rolig videre på pipen. – Dere skjønner, brevet er datert . . . til Neros femte regjeringsår, Anno Domini 59/60. Det er skrevet i måneden Iulius, på den tiende dagen for å være helt presis. – Det hersker ingen som helst tvil i professorens sinn om at brevet er ekte, skjønt dette må bekreftes av papyrologene . . .

– Nyheten om apostelbrevet endret selvsagt hele møtets

karakter. Noen protesterte, noen forlangte å få se dokumentet, noen mente at de burde dra til Mar Saba i samlet flokk og kreve dokumentet utlevert, andre ba Theofil legge sterkt press på patriarken, andre på abbeden, og andre igjen foreslo at det hele var en spøk fra von Fritz' side. Rosati lo, Smyth ble rasende. Levi innså at hennes foredrag neste dag ville bli litt av en historie. – De kirkelige reaksjonene var de mest skeptiske denne gangen, ingen lot til å tro sine egne ører.

– Pater Hyacinthe selv var ganske overrumplet. Han var den som hadde funnet manuskriptet, men uten å vie skriften på baksiden av Judasevangeliet større oppmerksomhet. Nå forsøkte han forgjeves å få orden i forsamlingen. Alle var vi fullstendig på det rene med at dersom von Fritz hadde rett og brevet var ekte – hvilket bare en papyrolog kunne avgjøre, noe Smyth gjentatte ganger insisterte på – sto vitenskapen overfor en helt ny situasjon. Evangelieforskningen, mer enn 200 års nitid arbeide, hadde vært på galt spor hele tiden – og sannheten om evangelienes tilblivelse helt på tvers av alle aksepterte teorier!

Rafael samstemte i dette og kom med noen supplerende opplysninger for Andreas' skyld, om evangelienes kronologiske rekkefølge. I lange tider var den antatt å være: Markus, Matteus, Lukas og Johannes – med et tiår imellom noen av dem.

Og hvem var nå egentlig dokumentets rettmessige eier? Dette måtte klargjøres først.

– Abbeden, opplyste arkimandritten mens han nervøst strøk sitt flommende sorte skjegg.

Opplysningen ble møtt med forferdet taushet. – Måtte de overbevise, overtale eller bestikke den gamle geitebukken der ute i ørkenen før de endelig kunne få studere originalen? – Her virket de alle like utålmodige og forbløffende enige.

Theofil forsøkte å berolige forsamlingen og gi von Fritz ordet tilbake. Professoren fra München hadde faktisk gjort atskillig i så henseende, viste det seg da han omsider fikk

fortsette. Så snart han var ferdig med sin rekonstruksjon av apostelbrevet, som han kalte det, ville teksten bli frigitt og biblioteket åpnet for andre. Dette hadde han abbedens egne ord for. Hans velbårenhet viste selv liten interesse for apostelbrevet, og han var slett ikke opptatt av sakens faglige sider. Sant å si hadde professoren sine sterke tvil om velbårenheten forsto stort av det hele – annet enn at de snart ville få fred for alle plageåndene fra verden utenfor murene, murene som Justinian hadde bygget til deres forsvar og som var til så liten hjelp for tiden.

Denne opplysningen ble møtt med applaus. Alle – arkimandritten inkludert – ble enige om ikke å bry abbeden med vitenskapelige detaljer. Men de ble også enige om noe mer – de påla dr. Levi taushetsplikt hva apostelbrevet angikk. Ikke et ord om saken neste morgen – ikke før von Fritz var klar til å presentere en komplett tekst som alle kunne studere.

Dr. Levi fant selvsagt dette vanskelig å akseptere, og ba om betenkningstid – et ønske som ble avvist av alle, unntatt av Rosati og Smyth. Hun bøyde seg for flertallet, men fikk til gjengjeld lov til å annonsere et nytt og fremtidig orienteringsmøte når apostelbrevet endelig var klart til å presenteres for offentligheten. Det ble understreket at behovet for å samarbeide om det nye dokumentet var like presserende som i tilfellet med Judasevangeliet.

Og slik endte møtet i Nablus Road. Hver og en hadde det travelt med å trekke seg tilbake til sitt – de hadde fått litt å tenke over.

*

Pipen var gått ut på ny, og Bernardino ga seg til å stelle med den mens Rafael så ut som et spørsmålstegn og ikke fant noe å si.

Ute fra korridoren hørtes igjen lyden av mange føtter – brødrene vendte tilbake fra kompletorium, dagen var endt.

Bernardino så trett ut. Skjønt han lot til å ta alt med største

fatning, måtte ettermiddagens begivenheter ha satt sine spor i ham. De ble enige om at Rafael skulle ringe Camillo tidlig neste morgen mens Bernardino kontaktet Emiliano. Etter frokost skulle de møtes før de gikk opp til det hebraiske universitetet for å høre dr. Levi fortelle en nysgjerrig verden om det som egentlig var skjedd da Judasevangeliet ble funnet i Mar Saba.

Balansen i vektskålen var forflyttet nå – Judasevangeliet var av underordnet betydning i sammenligning med apostelbrevet. Ingen ville interessere seg for den politiske Jesus lenger, og evangelieforskningen ville få en ny og solid start. Både Matteus og Johannes hadde skrevet før Markus! – og endatil før 10. juli år 59/60. – Alt måtte revurderes, helt fra grunnen av.

Så ønsket de hverandre god natt og skiltes, skjønt Andreas var den eneste av dem som fikk blund på øynene.

KAPITTEL 10

I Mar Saba holder de høytid og besøkende kommer forgjeves. Dr. Levi holder pressekonferanse i Jerusalem – og von Fritz er på vandring i ørkenen.

En ildrød solskive hevet seg langsomt over fjellene på andre siden av Jordandalen, og seiersikker slynget den sine stråler ut mot ørkenstrøkene. Det livgivende himmellegemet ble på dager som denne en trusel mer enn en velsignelse, og fikk folk til å holde seg innendørs, eller i hvert fall i skyggen.

Likevel var det dem som trosset elementene. Og allerede få timer etter soloppgang raste en Mercedes avsted mot klosteret i Kedrondalen. Sjåfør og passasjer vekslet ikke mange ordene under reisen. Bilen vekselvis skled og bremset, ga ny gass og pilte videre.

Vel fremme – og i ly for solen, takket være skyggen som Justinians murer kastet over inngangen – tok sjåføren seg en røyk mens passasjeren ringte på klokken.

Minuttene gikk – ringingen ble til en heftig kiming.

– Mister, munkene er i kirken, akkurat som jeg forsøkte å forklare Dem i Jerusalem . . . turen har vært forgjeves . . .

Passasjeren fortsatte å henge i klokkestrengen.

– De er i kirken i hele dag . . . det er stor fest i klosteret, som jeg sa . . . ingen får forstyrre . . . dette er et hellig sted –

hiera moni! – Han understreket de siste ordene ved å rette pekefingeren mot korset som var inngravert over den gamle portalen. Han gjentok *hiera moni* flere ganger. Til slutt må det ha hatt en slags virkning på passasjeren, for nå stanset han ringingen og ble stående og tenke.

– Tro meg, mister . . . ingen slipper inn i dag, i dag er festdagen for en stor helgen . . . jeg er kristen selv, De kan stole på meg.

Passasjeren svarte ikke med et ord på alle disse formaningene. Men med ett virket det som om han hadde tatt en beslutning. For nå gikk han resolutt bort til klokkestrengen – en gammel kjetting ved siden av døren – grep fatt i den med begge hender og rykket til av alle krefter. Der lå den på bakken foran ham som en stor sort slange som plutselig hadde krøpet frem fra et hull i bakken.

Så gjorde han tegn til sjåføren, og de begynte turen tilbake til Jerusalem.

Herre, hvem skal få gjeste ditt telt? * Hvem
skal få bo på ditt hellige fjell?
Den som er ulastelig i sin ferd * han gjør hva
rett er og taler sannhet uten svik.
Han holder sin tunge i tømme * han krenker ikke
sin bror og fører ikke skam over sin neste.
Han ser med forakt på gudløs mann, men ærer hver
som frykter Herren * Han sverger seg selv
til skade uten å bryte sitt ord.
Han låner ikke ut mot rente * og lar seg ikke
kjøpe til å skade den uskyldige.
Den som gjør alt dette * står trygt til evig tid.

Hverken Bernardino eller Rafael var å se til laudes, Andreas traff dem først i refektoriet. De kom da han nesten var ferdig med sin cafélatte, og slo seg selvsagt ned overfor ham ved langbordet under et av maleriene – akkurat idet han skulle til å gå.

Rafael virket trett og nervøs. Bernardino hadde problemer

med å balansere kaffebollen, så Andreas måtte komme ham til unnsetning.

En av fransiskanerne kom bort og informerte dem om et viktig foredrag som skulle finne sted samme formiddag på Det hebraiske universitetet. – Takk, det var faktisk dit de hadde tenkt seg. – Pater Custos skulle også avsted. – Godt, da traff de ham nok der.

De to lærde hadde åpenbart brukt natten til annet enn å sove, men Andreas hadde følelsen av at dette ikke var tidspunktet til å spørre dem ut om årsaken, den kjente han for så vidt selv. Hvordan dette apostelbrevet kunne gjøre så sterkt inntrykk på dem gikk over hans legbrorforstand. – Sant å si hadde han ventet at de skulle bli henrykt over at Judasevangeliet ikke var apostolisk likevel. Men slik var vel lærde mennesker – vel ferdig med ett problem kastet de seg glupsk over det neste . . .

*

På samme tid ble Judeaørkenen vitne til nok en transport ut til Kedrondalen. I ro og mak styrte enda en Mercedes frem på vei mot klosteret. I baksetet satt von Fritz og konverserte fredelig med den arabiske sjåføren.

De stanset opp foran inngangen, han betalte for seg og sendte drosjen avsted.

Idet bilen forsvant i en støvsky mellom fjellknausene, sto han og lette etter klokkestrengen ved døren. Dagen var allerede varm og trykkende.

Men han fant ikke det han søkte. Klokkestrengen var ikke på plass. Han banket, han dundret på porten med nevene. – Heller ikke det hjalp. Han tørket svetten.

Idet von Fritz tok noen skritt tilbake holdt han på å falle over ende, føttene hadde hektet seg opp i noe jernskrammel som lå på bakken. – Det var kjettingen til dørklokken.

Men minuttene ble til kvarter, og skyggen ved porten ble stadig smalere. Snart ville solen stå like over hodet på ham,

den var allerede i ferd med å krype over kanten på Justinians mur.

Han bega seg i vei langs muren, opp til knausen der tårnet befant seg.

Derfra hadde han utsikt over Kedrondalen. Klosteret lå like nede til høyre. Blå kupler og blanke kors skinte skarpt i det brennende sollyset. Han trakk den bredbremmete hvite hatten lenger ned i pannen.

*

Auditoriet var fylt til trengsel. Leg og lærd var møtt frem for å høre dr. Levi gi den første offentlige redegjørelsen om funnet de hadde lest om i Jerusalem Post. Her var geistlige i alle slags antrekk, et tallrikt pressekorps, samt mange andre nysgjerrige.

På slaget 10.00 reiste dr. Levi seg fra sin plass på første benk, hvor hun hadde sittet sammen med forskerne, og gikk opp til talerstolen på podiet.

– Kommer hun ikke til å kommentere apostelbrevet i det hele tatt?

– Nei, fratello mio, svarte Bernardino – ikke hvis hun holder seg til det vi avtalte i går.

– Da blir ikke dette så sensasjonelt likevel?

– Én ting om gangen, caro. Når vi endelig har fått ordnet opp i Judasevangeliet kommer nok turen til apostelbrevet, vær du trygg.

Rafael og Andreas satt midt i salen på hver side av pater Bernardino. Fordi han gikk dårlig hadde de vært tidlig ute, men likevel var auditoriet halvfullt da de kom.

Nå stakk Rafael og Bernardino hodene sammen mens frateren så seg rundt. Dette kom til å bli en varm seanse – ikke minst for alle dem som satt der i sine lange kutter. Hvorfor åpnet de ikke de store vinduene på langveggene? – Fordi det var mye varmere ute, så klart . . .

Dr. Levi begynte med å lese opp notisen fra Jerusalem Post og forklarte kort at den var foranledningen til dette

møtet. På sin nærsynte måte holdt hun notatene sine opp foran ansiktet mens hun snakket. Det var vanskelig å høre alt hun sa, til tross for at publikum var helt stille.

Etter denne korte innledningen ga hun et sammendrag av begivenhetene omkring selve funnet. – Så kom hun til saken.

Det forholdt seg slik at manuskriptet nå forelå ferdig tolket, en fotokopiert utskrift ville være tilgjengelig for alle etter foredraget.

Hun gjennomgikk detaljene raskt og profesjonelt.

For en jødisk historiker var teksten selvsagt av aller største betydning. Den belyste nemlig et viktig kapittel av jødisk såvel som kristen historie. Den som hadde foretatt de endelige undersøkelsene var dr. von Fritz fra München universitet – hun nikket i retning av forskerne på første benk, hvor hun antok at professoren befant seg sammen med de andre – og hun ville i sin fremstilling strengt holde seg til hans resultater. Disse var etter plenumsmøtet kvelden før blitt bekreftet av to andre forskere – hun nevnte Malatesta og Hyacinthe ved navn.

Her ble hun avbrutt av Smyth som reiste seg og spurte om det ikke var bedre om alle fikk utdelt teksten, da ble det straks lettere å følge med.

Hun fant ingen grunn til å motsette seg dette, og snart satt de alle med et eksemplar i hendene, hvor den greske teksten sto i kolonnen til venstre og den engelske oversettelsen til høyre.

Hun benyttet pausen som oppsto til å beklage at de ennå ikke hadde fått anledning til å studere selve originalmanuskriptet. Det skyldtes utelukkende at avisoppslaget hadde fremskyndet nødvendigheten av dagens konferanse. Det var i alle fall bare dager om å gjøre før Judasevangeliet ville bli frigjort fra Mar Saba. Hun hadde – i likhet med de andre i gruppen – stor tillit til von Fritz, og nølte derfor ikke med å sitere hans konklusjoner. Igjen bukket hun diskret i retning av første benk.

– Det dere forhåpentlig alle nå holder i hendene er

nøyaktig avskrift og oversettelse av et ukjent evangeliefragment – tilskrevet apostelen Judas, etter all sannsynlighet – fra første halvdel av det annet århundre.

Reaksjonene uteble ikke fra forsamlingen. De lærde stakk hodene sammen, journalistene skrev som gale og fotografene knipset i ett sett. Først da det ble stille på ny, kunne de høre hva dr. Levi sa:

– Judasevangeliet er trolig blitt til på et avgjørende tidspunkt i vårt folks historie – den store frihetskrigen mot romerne under Bar Kokba, i årene 132–135 etter kristen tidsregning, altså under keiser Hadrian – som straks sørget for at opprøret ble kvalt, med katastrofale følger for jødedommens videre historie. Judasevangeliet utgir seg selvsagt for å være apostolisk, og føyer seg på denne måten pent inn i rekken av apokryfe evangelier, lik Thomasevangeliet, Jakobs evangelium, og mange andre. – Dette er von Fritz's konklusjoner.

To forhold taler til fordel for en slik datering. For det første er Jesus her fremstilt som antiromersk – selot, om dere vil – ved at han nekter å betale skatten til Roma. Dette harmonerer ikke med det vi vet om Jesus fra de kanoniske evangeliene, hvor Jesus forkynner et annerledes gudsrike.

– Men det beviser ingen verdens ting, ble det hevdet fra salen i protest.

– Ikke dersom dette argumentet ble lagt til grunn for selve bevisføringen, selvsagt ikke. – Men saken er at vi har håndgripelig bevis for at dokumentet er etter-apostolisk. Og det er poeng nummer to – som jeg sikkert skulle ha nevnt først.

Dr. von Fritz så straks at myntens legende – eller innskrift – faktisk beviser at det dreier seg om et dokument fra keiser Hadrians tid. Dersom dere ser etter på arket, vil dere lett gjenkjenne ordene ROMA FELIX. De forekommer første gang på denarer – altså sølvmynter – under Hadrian, og er totalt ukjent fra mynter under keisere som Augustus, Tiberius og de andre i det første århundret. Forfatteren, hvem han enn var, har begått en historisk bommert, ved å benytte

en mynt som først foreligger mer enn 100 år etter Jesu tid. Men slikt blir lett forklarlig dersom han skrev under den krisen jeg nettopp antydet. Han hadde ingen mynter fra Jesu tid til rådighet, tok det han hadde, altså en mynt fra sin samtid, en denar selvsagt – lykkelig uvitende om at man 2000 år senere ville katalogisere alle antikke myntfunn, studere dem i største detalj, og derved avsløre hans evangelieforsøk som forfalskning, fordi det er anakronistisk.

Dateringen som von Fritz foreslår er selvsagt en arbeidshypotese – forfatteren kan ha skrevet til andre tider og ut fra andre motiver.

Her tok hun en liten pause mens publikum fikk tid til å fordøye fakta. Da uroen hadde lagt seg på ny, fortsatte hun rolig.

– Referansene til de numismatiske katalogene er å finne i fotnotene nederst på arket, under tegnene C – for Cohen – og BMC for katalogen fra British Museum. Disse referansene er som sagt blitt kontrollert av andre, og funnet korrekte.

For tredje gang ga hun anerkjennelse til et nærvær som manglet i salen. Flere snudde seg eller strakte på halsen for å få et gløtt av professoren, men forgjeves.

*

I mellomtiden hadde von Fritz gått ned igjen til klosterporten. Nå var det ingen skygge lenger.

Han sparket til klokkestrengen der den lå.

Så ga han seg til å dundre på porten igjen, med nevene først, for siden å gi et spark til den òg.

Han forsøkte å rope – murene var jo ikke så høye og like innenfor var det en gårdsplass. Men det var forgjeves.

Han satte seg ned, skjønt bakken var glovarm.

*

Hvilken utbredelse hadde så dette dokumentet hatt? fortsatte dr. Levi. Det visste ingen, selvsagt. Dette var første gang noen overhodet hørte om det. Kanskje gikk sekten under

sammen med sine jødiske medpatrioter. Kanskje overlevde noen av dem og så til at deres revolusjonære visjon levde videre i form av Judasevangeliet?

Her tok hun en liten pause for å drikke av vannglasset foran seg, varmen var ubehagelig. – Karaffelen var tom allerede, og noen gikk for å fylle den.

– Vi har derfor ikke materiale nok, fortsatte hun, til å kunne si hvem det var som skrev Judasevangeliet. – Vi kan bare antyde mulige løsninger.

Her ble hun avbrutt av et spontant spørsmål fra salen:

– Er det utelukket at flere fragmenter foreligger, i Mar Saba eller andre steder?

Det var på ingen måte utelukket, resten av evangeliet måtte jo ha foreligget en gang.

– Hvorfor vi bare har ett eneste fragment, og hvorfor dette ble funnet i Mar Saba, er selvsagt umulig å si.

*

Nå gned han seg i øynene og så på lommeuret. Klokken passerte snart middag.

Han begynte å gå raskt frem og tilbake foran porten. Han ga den av og til et dunk eller et spark med foten og gjentok sitt «hallo». Så begynte han å gå bortover veien.

Han gikk ikke langt, bare bort til nærmeste knaus hvor han beholdt utsikten mot inngangen.

*

Dr. Levi var i ferd med å avslutte sin fremstilling av saksforholdet. Men hun hadde en viktig siste post på programmet før hun ga ordet til salen for spørsmål og diskusjon.

– Når manuskriptet endelig blir tilgjengelig og papyrologene har undersøkt det nærmere, vil en ny orientering bli annonsert i avisene.

En kort applaus ble etterfulgt av stemmer på mange tungemål.

Den første som reiste seg spurte selvsagt etter von Fritz. – Kunne de få stille ham noen spørsmål direkte?

Selvsagt – dr. Levi stilte straks talerstolen til hans disposisjon og gikk for å sette seg på første benk.

Men professoren svarte ikke på oppfordringen – han hadde fortsatt ikke innfunnet seg.

Dette skapte atskillig forvirring.

Bernardino visste imidlertid beskjed. Han kunne forklare Rafael at han etter møtet dagen i forveien hadde hørt von Fritz si til noen – han husket ikke hvem – at han kanskje ikke kom til konferansen likevel. Han arbeidet under press, oppgavene ventet på ham hjemme, og han ville helst ikke miste en hel arbeidsdag på grunn av noe som ikke lenger opptok ham.

Etter en stund måtte dr. Levi innta talerstolen på ny og besvare spørsmålene så godt hun kunne.

*

Luften sto stille og fikk alt til å vibrere. Han bega seg i retning av Herodeion.

Så kastet von Fritz et siste blikk mot Justinians murer, et blikk mer fullt av ergrelse enn skuffelse, og vendte ryggen mot Kedrondalen.

*

Rosati var den første som grep ordet. Han dissenterte fra denne offisielle rapporten på opptil flere punkter.

Judasevangeliet måtte undersøkes av erfarne papyrologer, understreket han – og av dem var det i hvert fall to til stede, dr. Smyth og ham selv. Deres vurderinger var avgjørende når det kom til stykket. Følgelig ville han hevde at denne orienteringen var foreløpig, og at neste orientering ville gi dem siste ord i saken.

Hva da med myntens revers? repliserte dr. Levi, hun hadde stor tillit til dr. von Fritz.

– Mynter er ikke nødvendigvis et avgjørende kriterium . . .

Denne opplysningen kom fra Smyth selv. – Så langt han visste skjedde det stadig at nye serier dukket opp, og fraværet av en mynt – eller *serie* som det het i fagsproget – behøver ikke bety annet enn at den nå dukket opp for første gang, slik alle serier hadde gjort før eller siden . . .

Igjen oppsto det liv og røre i forsamlingen. – Her var det flere mulige tolkninger.

Dr. Levi svarte at bare von Fritz kunne gi et uttømmende svar på dette interessante spørsmålet – hun ville kontakte ham i løpet av dagen. – Kanskje var han bare blitt forsinket og kunne være her når som helst.

Rosati påpekte deretter at hvis det forholdt seg slik Smyth antydet, kunne Judasevangeliet være ekte likevel – altså fra det første århundre, apostolisk eller subapostolisk – og dets Jesusportrett være av største verdi for historisk forskning.

Disse perspektivene interesserte åpenbart dr. Levi, som svarte med å etterlyse en Jesus som var mer typisk jøde enn den hun fant i kirkens evangelier. Muligheten fascinerte henne ubetinget, men hun så seg bare ikke i stand til å ta endelig stilling til spørsmålet før de hadde konsultert von Fritz på ny.

Hun så på klokken – den viste alt 12.15. – Var det flere spørsmål i denne omgangen? – Ikke det . . . da gjensto bare å takke for fremmøtet og ønske alle velkommen neste gang, den ville som sagt bli annonsert i avisene.

*

Solstrålene falt nesten loddrett. Det fantes ikke lenger skygge å se. Han beveget seg så raskt han kunne i retning av en beduinleir som lå langs veien mellom Herodeion og klosteret.

*

Etter møtet gikk Rafael straks bort til Theofil for å spørre

etter von Fritz. – Han kunne umulig ha reist ut til Mar Saba. Han var tross alt den viktigste personen å ha i dette møtet.

Arkimandritten virket også forbauset over professorens forsvinningsnummer. Kunne det tenkes at han ville arbeide likevel . . . han var tross alt tysk? – Nei . . . det var ikke mulig! De hadde en festdag der ute, og klosteret var stengt for alle, også for von Fritz. Den muligheten var altså utelukket. Kunne det tenkes at han hadde oppnådd en særavtale med Kristodul? Det ville ikke ligne dem å gjøre unntak fra regelen, ikke i Mar Saba. Abbeden var kjent som en av de strengeste og mest konsekvente.

Forklaringen var kanskje langt enklere: Han hadde tatt fri, rett og slett, etter en ukes hardt arbeide. – Men det var noe underlig også over et slikt handlingsmønster. Vel, han hadde nok sine grunner.

*

Han fikk øye på en beduinleir i horisonten og stanset opp en stund. Så sjanglet han videre.

Litt etter stanset han igjen.

Han skalv over det hele, han spyttet blod flere ganger. – Hatten var falt av. Han hadde knyttet et stort lommetørkle om hodet, men nå var også det borte.

Han forsøkte å vinke.

Men det skulle han ikke ha gjort. Von Fritz mistet balansen og falt.

KAPITTEL 11

Rafael og Andreas finner von Fritz. De tar ham med til Mar Saba hvor munkene henter hjelp fra Betlehem. I Jerusalem slår Andreas av en prat med drosjesjåførene.

Det ble Andreas og Rafael som fant ham.

*

Jerusalem våknet etter en natt med tung og sunn søvn. Luften var friskere – det var slutt med hamsin for denne gangen. Alle pustet lettet ut etter prøvelsene den hadde gitt dem på legeme og sjel.

Bilen med de to karmelittene svingte seg frem gjennom Judeaørkenen. De betraktet oppdraget som avsluttet, noe de nettopp hadde fortalt pater Emiliano på telefonen. Han mente at de trygt kunne unne seg en liten ferie på Sinai mens saken gikk sin gang. Nå var hele spørsmålet blitt et annet. – Skulle han få bruk for dem i de nærmeste dagene, ville de høre fra ham.

Herodeion hadde de bak seg og var allerede kommet ut i golde, avsvidde strøk. Det eneste tegn til liv var en og annen beduinleir som lå langs ruten, klynger av sorte telt, hvor det fortsatt var saueflokker å se, skjønt jorden umulig kunne ha mye å by dem etter all varmen.

Praten gikk mest om apostelbrevet.

Rafael forsøkte igjen og igjen å sette Andreas inn i evangelieforskningens labyrint og den omstillingen som ventet dem alle dersom apostelbrevet skulle vise seg å være ekte, noe han selvsagt betvilte. – Rafaels selvtillit i disse spørsmålene var blitt betraktelig styrket gjennom det som var skjedd i tilfellet Judasevangeliet.

Andreas fulgte med så godt det lot seg gjøre; for ham kunne det være det samme hvem som skrev først eller sist.

– Hva er det som ligger der borte? – Han avbrøt pateren med et av sine praktiske spørsmål.

– Hvor?

– Der! Ser du ikke? – Det ligger et eller annet like ved veien der fremme . . . se!

– Stans! ropte frateren til sjåføren et øyeblikk senere. Alle tre skyndte seg ut av bilen.

Professoren levde ennå, han pustet så vidt det var og pulsen kunne føles, men den var svak. Han var bevisstløs og tilsølt med mye blod.

De fikk ham omsider plassert i baksetet, og så raste de avsted mot Mar Saba, det var det tryggeste. Betlehem lå lenger unna. Langs veien fant de hatten og lommetørkleet, men de stanset ikke for å plukke dem opp.

Hva var skjedd?

Sjåføren trodde han kunne forklare.

Han forsto straks at von Fritz hadde spasert i varmen, helt sikkert dagen før, og uten vann. Han hadde rett og slett mistet for mye væske – dehydrert. Han hadde hørt om slikt før.

– Turister er crazy . . .! For mange år siden var det en engelsk turist, en biskop, som døde på denne måten.

Denne siste opplysningen ga de to et støkk – var det så alvorlig?

– Dersom han ikke får vann . . . kanskje det allerede er for sent.

*

Ved inngangen til Mar Saba sto Anthonios. Han drev og arbeidet med et eller annet ved porten og vinket blidt da han så hvem det var som kom. – Så slapp han verktøyet og løp mot bilen.

De hadde plassert von Fritz på sofaen i gjesteværelset. Flere munker var kommet til, munker de aldri hadde sett før – «dette er Alexandros . . . dette Grigori, dette Eutykio . . .» – hele klosteret var på bena.

Til sist kom Kristodul selv, stor og ruvende. Han kastet et eneste blikk på professoren, ristet på hodet og gikk for å ringe etter hjelp.

Anthonios tok skylden på seg for at von Fritz ikke hadde fått vite om høytiden dagen før, at klosteret var stengt. Ingen hadde ventet ham. Kristodul forsøkte å berolige sin unge medbror – det var hans egen plikt å passe på besøkende til biblioteket. Var her begått en feil, var den nok hans.

Professoren var altså kommet forgjeves. Han hadde ringt og ringt – og munkene hadde befunnet seg i kirken hele formiddagen, uten å kunne høre en lyd. Alexandros mente forresten å ha hørt kiming fra porten – men høytid var høytid . . .

Til sist hadde strengen til klokken inne i klostergården røket. Von Fritz hadde gitt opp, naturlig nok, og hadde altså begitt seg avsted på den fatale veien mot nærmeste bebyggelse, uten å vite at det var altfor langt uten vann – særlig for en mann i hans alder. Gårsdagens varme hadde satt et punktum for ferden.

De forsøkte hele tiden å gi ham å drikke. Men det lille de fikk i den bevisstløse mannen kom straks opp igjen. Munkene, som kjente dette klimaet, så svært bekymret ut og snakket lavt seg imellom på gresk. Rafael snappet opp et og annet ord.

– De tror at han kommer til å dø, sa han til frateren som forsøkte å trøste Anthonios. Han hadde satt seg på en av pinnestolene ved bordet og lagt hodet i hendene.

Abbeden innfant seg i det ambulansen kom fra Betlehem.

– Der kunne de se, hevdet han myndig, det kom ikke annet

enn elendighet ut av dette manuskriptet – nå hadde det også krevd et menneskeliv. Han gjorde korsets tegn over professoren idet de bar ham ut til ambulansen.

Rafael og Andreas steg opp i ambulansen sist, og de begynte en trist og langsom ferd tilbake mot det von Fritz pleide å kalle sivilisasjonen.

*

– Rabbuni! – Jeg kjente Dem ikke igjen . . . hvor er munkekutten?

– Har fått fri i ettermiddag . . .

Andreas hadde iført seg hvite sommerklær og var gått opp til Jaffa-porten. Nå sto han like utenfor citadellet og pratet med en av drosjesjåførene som hadde kjørt dem ved et par anledninger.

– Skal De ha bil, Rabbuni?

Han skulle ikke det.

Etter å ha sett von Fritz vel fremme på hospitalet i Betlehem, hadde han og Rafael tatt bussen tilbake til Jerusalem. – De hadde fått vite at de ikke ville få besøke professoren resten av dagen, han var meget svak. Rafael hadde begitt seg ned til Studium Biblicum for å treffe Malatesta. Andreas hadde valgt å gå for seg selv. Dessuten hadde han fått en idé.

– Kanskje De heller kunne hjelpe meg med en liten tjeneste?

– Selvsagt, Rabbuni . . . hva De vil.

Det var en ting Andreas for sikkerhets skyld ville undersøke: Hvem av dem hadde kjørt von Fritz til Mar Saba den skjebnesvangre morgenen? – Han stakk noen dollar til den arabiske sjåføren, som straks forsvant.

Andreas satte seg til å vente ved en fortauskafé og iakttok folkelivet så lenge. Dette var et av knutepunktene i Jerusalem, folk kom og gikk fra alle kanter.

Da han nettopp hadde tømt et stort glass appelsinjuice, dukket sjåføren opp i følge med en annen araber.

Andreas ville gjerne vite om han hadde vært ute i Mar Saba dagen før?

– Det stemmer.

– Med en turist?

– Riktig . . .

Denne sjåføren virket reservert og litt på vakt, han kjente ikke Andreas fra før. Det var tydelig at han hver gang tenkte seg om før han svarte.

– Og hva skjedde der ute, ville frateren vite.

– Hvordan det?

– Det er skjedd noe fryktelig . . . en tysk turist er meget syk. Han kom ikke inn, og gikk tilbake i varmen – vi fant ham i dag.

Araberen kvakk til da han hørte dette. Så vekslet han noen lavmælte ord med sin kollega før han svarte:

– Wrong man, mister . . .

– ?!

– Jeg kjørte min mann tilbake til Jerusalem igjen. Klosteret var stengt. Jeg hadde fortalt ham det på forhånd, men han ville ikke høre.

– Når var dette?

Araberen ventet litt før han svarte.

– Tidlig, mister, ved åtte-tiden . . .

Her var det noe som ikke stemte. Andreas hadde fått tak i gal passasjer, det vil si gal sjåfør.

– Hva gjorde han der ute?

Araberen ristet på skuldrene og så bort.

Frateren fisket frem noen dollarsedler av lommen. Det hjalp.

– De skjønner, mister, klosteret hadde en festdag – for en stor helgen – og professoren ringte på porten, men ingen svarte. Alle var i kirken, akkurat slik jeg hadde forklart ham.

– Og hva gjorde han da?

Araberen så seg rundt før han fortsatte, som for å forvisse seg om at ingen kunne høre hva de snakket om.

– Han ringte og ringte . . . han ble sint . . . til slutt røk han klokkestrengen. Så ga han opp – og vi kjørte hjem igjen.

– Hvor lenge var dere der?

– Ikke mer enn tyve minutter, kanskje bare ti . . .

Tankene fór gjennom hodet på Andreas.

– Og hvordan så han ut?

Araberen svarte ikke.

– Dette er viktig, forsøkte han.

Omsider kom det:

– Dersom noe er galt, vil jeg ikke ha noe med det å gjøre . . .

Dollarsedler skiftet på ny hender. Sjåføren var villig til å si noe, lot det til.

– Det var en utlending . . .

– Hvordan så han ut?

Der gikk tydeligvis grensen. Araberen lot til å være redd for et eller annet.

– Han var engelsk . . . kom det til slutt – etter enda noen dollar.

Var dette alt han kunne fortelle?

Det var det.

Den første sjåføren gjorde tegn til Andreas at det ikke var klokt å spørre mer.

Frateren ga seg, takket for hjelpen, og lot mannen gå mens han gjorde tegn til sin egen sjåfør at han skulle bli.

Kunne han nå få treffe den sjåføren som hadde kjørt von Fritz? Han ga en tydelig beskrivelse av professoren.

Hvis han kunne vente litt, fikk han til svar. Sjåføren hans måtte spørre seg frem, kanskje var ikke rette vedkommende der i dag.

Det var han imidlertid.

Andreas hadde tømt enda et glass juice da en ung araber dukket opp, alene denne gangen.

– De ønsker å snakke med meg?

Ærendet var fort forklart. Og nå fulgte den historien han hele tiden hadde vært på jakt etter.

Han fikk vite at von Fritz – for beskrivelsen var ikke til å ta feil av – hadde betalt for seg ved ankomsten og sendt drosjen tilbake til Jerusalem igjen.

Var det alt?

Det var alt.

Ingenting uvanlig var skjedd?

Ikke såvidt araberen kunne skjønne. – Var noe galt på ferde?

Andreas ga en kort beskrivelse av professorens videre skjebne. Øynene på araberen uttrykte den største forskrekkelse.

– Stakkars gamle mann . . . lever han ennå?

– Så vidt jeg vet gjør han det.

– Slikt er fryktelig farlig, mister. Varmen dreper – særlig turister . . .

Andreas takket for hjelpen og skilte seg av med enda litt hard valuta.

Nå var det ikke flere dollar å ta av. – Det behøvde han heller ikke, han hadde fått de opplysningene han ønsket, og vel så det.

*

Inne i citadellet ga han seg til å rusle omkring på måfå, mens tankene fikk vandre som de ville. Han visste mer enn han trengte – kanskje mer enn han ønsket å vite. Derfor ville han ikke gå tilbake til St. Saviour's riktig ennå.

Von Fritz hadde aldri nådd så langt som til å ringe på klosterporten. Noen hadde vært der før ham og gjort det umulig. – Det så ut som han var kommet ut for et dobbelt uhell . . .

Andreas så seg omkring.

Her hadde Herodes den store hatt sitt palass, ifølge skiltene med historiske opplysninger og rekonstruksjonsforsøk. – Disse murene hadde sikkert vært vitne til litt av hvert . . . Et av tårnene sto der fortsatt, det til høyre for inngangen. Her hadde den romerske garnisonen forskanset seg under opprøret under keiser Nero, leste han. De hadde senere overgitt seg, men var blitt hugget ned alle sammen – unntatt offiseren, han hadde reddet livet ved å love å gå over til jødedommen.

Von Fritz' skjebne virket dobbelt grusom når han nå kjente til forhistorien. – Dersom klokken hadde fungert, ville kanskje munkene ha hørt ham likevel? Professoren kom først senere på dagen, og munkene var vel ikke i kirken hele denne tiden?

Foruten ham selv var det en gruppe turister som ble vist omkring av en guide. Denne forklarte ivrig at her hadde Pilatus residert mens han bodde i Jerusalem under høytidene. Jesus fra Nasaret var blitt dømt her et sted, sannsynligvis i den øvre delen av palasset, den delen som vendte ut mot markedsplassen. Og herfra var ikke veien lang til Golgata, som lå utenfor bymurene dengang.

Oppe fra tårnet hadde han utsikt over byen. Luften var behagelig varm nå. Ytterst til høyre kunne han tydelig se konturene av Herodeion.

Den første sjåføren hadde kanskje rett. Dersom hans passasjer fikk vite hva han hadde vært med på å forårsake, ville han nok få seg litt av et sjokk. – Kanskje var det best ikke å vite hvem han var. Byen var full av turister, og engelskmannen var vel en tilfeldig besøkende som hadde begitt seg ut i ørkenen uvitende om klosterets regler. Når hans drosje hadde ventet der ute, var det sikkert fordi han bare hadde tenkt seg et kort besøk.

Dersom den ikke hadde gjort det, hadde han måttet dele skjebne med von Fritz.

Etter å ha trukket denne dystre konklusjonen, begynte Andreas endelig å begi seg hjemover. Klokkene i St. Saviour's hadde nettopp ringt til vesper. Han kunne se kirketårnet idet han svingte ut porten fra citadellet.

Men noe i ham sa seg ikke helt tilfreds med de konklusjonene han nettopp hadde trukket.

*

Begge kom for sent hjem til aftens og måtte spise alene i det store refektoriet mens en av brødrene serverte dem varme rester. De var nedslått og fant lite å si til hverandre.

Så skjedde det de fryktet mest av alt.

Gjestepateren dukket plutselig opp og sa at det hadde vært en telefon til dem fra sykehuset i Betlehem. – Von Fritz døde like etter at de var reist tilbake til Jerusalem.

*

Oppe hos Bernardino gikk de igjennom dagens dramatiske begivenheter.

Pateren var minst like sjokkert som dem. – Dette var det mest meningsløse dødsfallet han hadde hørt om, og hadde så lett kunnet vært avverget... De styrket seg med en tår Centerba som gjestepateren i sin godhet hadde stilt til disposisjon.

– Jeg overhørte ham tydelig si at han ville arbeide i stedet for å dra til universitetet. Han var ferdig med Judasevangeliet, lot det til, og bare apostelbrevet synes å oppta ham... Men ingen av oss ante selvsagt at klosteret var stengt... hadde bare Theofil hørt ham si dette, da hadde det hele vært avverget.

– Feilen ligger i Mar Saba – de har glemt å si fra.

– Den ene har vel regnet med at den andre gjorde det, og så videre – slik er det i alle institusjoner... Eller så har alle trodd at alle kjente til høytiden uansett.

Og hva ville skje nå?

Sannsynligvis ville andre bli bedt om å overta arbeidet med apostelbrevet – antagelig Rosati eller Smyth, kanskje begge. Dr. Levi var også en mulighet. Nei... det var sant, de slapp ikke kvinner til ute i ørkenen. Da ble det nok en av de to førstnevnte. – Alt under forutsetning av at klosteret godkjente en slik løsning – det vil si abbeden.

Hvorfor skulle de ikke det?

– Man kan aldri vite, grekere er svært forsiktige av seg, for å si det penest mulig, særlig i denne saken, det har vi sett.

Telefonen på skrivebordet ringte, og Bernardino unnskyldte seg et øyeblikk. Det var Hyacinthe, som ville forsikre seg om at pateren hadde fått nyheten. Nå spredte

den seg raskt i Jerusalem, og ble overalt møtt med forferdete reaksjoner.

Bernardino hilste fra dem alle, ønsket god natt og hengte opp. Nå satt han og kjælte med pipen sin igjen.

Von Fritz hadde fått en grusom død, en form for død som var noe av det verste man kunne tenke seg. De ble enige om å lese en sjelemesse for ham neste morgen i et av kirkens mange sidekapeller.

Så skiltes de.

KAPITTEL 12

Sankta Katarina på Sinai. De får besøke ikonmuseet. Der møter de Janni og han forteller mer om Judasevangeliet. De rådslår natten igjennom.

Flyet fra Kairo var allerede kommet inn over Sinai. Det var ikke lenge før de skulle lande midt inne i fjellørkenen. De var eneste passasjerer foruten noen arabere som tydeligvis hørte hjemme på disse trakter.

Denne reisen var bare ferie.

Her nede kunne de trygt legge bak seg både Judasevangeliet og apostelbrevet.

Andreas var i ferd med å servere Rafael opplysninger om deres nye bestemmelsessted. Disse hentet han fra en av håndbøkene om ikoner som han hadde med seg. Den viet Sankta Katarina stor oppmerksomhet. – Denne gangen var de utelukkende på ikonjakt, men til gjengjeld var jakten ekte.

Sankta Katarinaklosteret lå altså i en liten oase på Sinai, tidlig identifisert med et av stedene Moses og israelittene besøkte dengang de vandret i ørkenen, stedet hvor Moses mottok loven var fjellet like bak, ifølge tradisjonen.

Klosteret ble bygget av keiser Justinian i det sjette århundret og hadde en usedvanlig lang og rik historie. Det hadde alltid vært munker her ute, eremitter som levde midt blant

beduinene. Og det var for å trygge deres eksistens at keiseren lot reise dette anlegget – bastion var et bedre ord, sto det, for det var egentlig et fort han hadde bygget, en viktig utpost for den bysantinske sivilisasjon.

Andreas stanset for å kaste et blikk ut av vinduet i Air Sinai-flyet før han ga seg i kast med å lese opp høydepunktene i denne historien. Her var det ikke annet enn fjell å se.

Fra klosterets første dager stammet altså de ikonene som senere keisere ikke hadde klart å ødelegge, og som bare var å finne her nede. De var klosterets stolthet, skjønt de bare utgjorde et fåtall av hele samlingen. Den besto av minst to tusen ikoner, fra alle århundrer.

Kirken var et mesterverk av bysantinsk kunst, mosaikkene var like fine som dem i Ravenna. Her hadde Johannes Klimakos levd, en berømt asket og mystiker. Hans hule var fortsatt å se oppe i fjellsiden.

Klostermurene var de opprinnelige, over 20 meter høye.

– Her står at vi blir heist inn i klosteret ved hjelp av en kurv! – Frateren så opp fra boken og stirret inn i de skrekkslagne øynene til pateren.

– Tror du den fortsatt er i bruk, padre . . .? Andreas kunne ikke dy seg.

– Les videre, er du snill.

Katarina selv var en martyr fra Alexandria . . . hør på dette, Rafael:

– Hun var av god familie, vakker og fremfor alt meget lærd. Så skjedde det at hun offentlig protesterte mot bruken av gudebilder, og det gjorde hun overfor selve keiseren, Maxentius. Hun stilte til diskusjon med femti av Alexandrias lærde, hun rev deres argumenter fra hverandre – med det resultat at alle femti ble brent levende for å ha feilet i sin oppgave. Hun nektet videre å avsverge sin tro og ekte keiseren. Da ble hun pisket og slått i hele to timer, og så kastet i fengsel. I fengselscellen ble hun matet av en due og Kristus viste seg for henne i en visjon. Senere forsøkte de å brekke kroppen hennes på et hjul – siden kalt «katarina-hjulet» – men hjulet gikk i stykker mens hun selv slapp

uskadd fra det. Noen av tilskuerne ble drept av splintene fra hjulet . . .

– Andreas, hold opp . . .

– Hvert ord er sant . . . det står her alt sammen . . . les selv!

Frateren fikk straks boken i retur.

Så fortsatte han:

– Hennes standhaftighet gjorde slikt inntrykk på folk at to hundre soldater omvendte seg til troen. Men de ble øyeblikkelig henrettet. Til sist skulle så Katarina halshugges. Hun nedkalte velsignelse over alle som måtte huske henne. Fra sårene hennes fløt det ikke blod, men melk . . . Engler bragte hennes legeme til Sinai.

De to vekslet et megetsigende blikk før frateren fortsatte:

– Hennes kapell var klosterets største helligdom, bortsett fra den brennende busk . . . som hadde stått der siden Moses' dager. Denne busken var årsak til at klosteret lå plassert like innunder fjellsiden og ikke ute i dalen.

Klosteret var ikke blitt ødelagt av de muhammedanske hordene i det sjette århundret, i motsetning til Mar Saba. Her nede klarte de å finne en måte å leve med sine muslimske naboer på. Faktum var at det innenfor murene fantes en moské – så beduinene kunne be når de var der i oppdrag for munkene. Denne bygget de opprinnelig for å unngå at klosteret ble ødelagt av kalif Hakim, han som var gal og som ødela monumentet i gravkirken i Jerusalem.

– Forresten er klosteret autokefalt . . .? Han så på Rafael igjen.

– Det betyr uavhengig kirke, Andreas, abbeden er erkebiskop, konsakrert av patriarken i Jerusalem. – Klosteret er et eget kirkesamfunn, om du vil . . .

Etter Muhammed ble Sankta Katarina eneste kristne bastion i strøket. Klosteret oppnådde å bli anerkjent av sultanen og fikk hans beskyttelse. I korsfarertiden klarte munkene derfor å holde de kristne borte fra Sinai. De overtalte Baldwin i Jerusalem til ikke å dra ned dit.

Under tyrkerne fortsatte denne fredelige sameksistensen. Klosteret ble ikke dratt inn i striden med Napoleon. I 1802

gikk Sinai tilbake til sultanen. I de israelsk-arabiske krigene fra 1967–82 forble klosteret nøytralt. – Ikke ubetydelige diplomater, disse greske munkene . . .

Andreas så opp fra boken igjen.

– Det som får størst omtale er biblioteket og kunstskattene.

I det samme begynte flyet å kaste på seg, og han hørte pateren utstøte et svakt gisp. – Andreas fortsatte lesingen som om ingenting var skjedd.

– De har over tre tusen håndskrifter – den største samlingen etter Vatikanet!

Nå så han bort på Rafael igjen – kunne det være riktig?

Pateren nikket kort til svar, for nå kastet flyet på seg igjen.

Mest kjent var selvsagt Codex Sinaiticus, som var langt eldre enn klosteret selv, og trolig kom fra Caesarea i 638 da byen ble tatt av muslimene. Klimaet her nede var så tørt at det ble et ideelt gjemmested for håndskrifter. Tischendorff fjernet manuskriptet i 1859 – «stjal det», står det her . . .?

– Det stemmer.

– I mai 1975 brant St. Georgskapellet. Under dette fant de en gammel celle som var blitt brukt som lager, og hvor et stort antall nye håndskrifter nå dukket opp, på syrisk, arabisk, etiopisk, georgisk, gresk, latin, osv. Der hadde de ligget begravd i over 200 år – mens de samtidig hadde vært ukjent i nesten 2000. Funnet var på størrelse med Qumran-funnet i 1947 og Nag Hammadi-funnene samme år.

Nå gikk flyet ned for landing.

Andreas klappet boken sammen og gledet sin venn med at snart var prøvelsene over for denne gang. – Rafael så ikke mye lettet ut der han satt. Det kunne kanskje skyldes det Andreas nettopp hadde lest om adgangen til klosteret – via kurv fra murene. Snart skulle de opp i høyden igjen . . .

– Coraggio, padre! sa frateren og la sin venstre hånd på paterens høyre.

*

Bilen som kjørte dem fra flyplassen – landingsplass var vel rette ordet i dette tilfellet – og frem til klosteret, var ingen Mercedes, men en utslitt gammel jeep. Den humpet avsted med en stor støvsky etter seg.

Klokken var begynt å nærme seg middagstid.

Deres ankomst var blitt varslet, de manglet dessuten ikke anbefalinger.

– Ser du noe der fremme?

– Det må være oasen.

Noen minutter senere befant de seg på ny utenfor murer som var reist av Justinian.

De gikk ut av jeepen og ble stående og betrakte anlegget mens sjåføren parkerte rundt hjørnet. Fra et sted i nærheten hørtes stemmer og latter, samt en underlig knirkelyd. Siden ingen andre var å se i øyeblikket, beveget de seg i retning av lydene mens de lot sin lille oppakning bli stående på bakken så lenge.

Idet de rundet hjørnet til høyre fikk Rafael seg et støkk. Drev de ikke og heiste opp noen svære sekker med en gammel vinsjmekanisme fra et skur høyt oppe på murveggen? Det var noen beduiner som sto for arbeidet. Noen ropte ovenfra, hvor innretningen tydeligvis ble styrt, mens andre adlød ordrer nede og lesset på et heisebrett av tre som gikk i skytteltrafikk mellom himmel og jord.

Ingen av arbeiderne hadde lagt merke til de besøkende.

I taushet sto pateren og frateren og iakttok arbeiderne.

Rafael var skrekkslagen. Han så bønnfallende på Andreas – kunne han ikke finne noe å si til trøst for en stakkar med høydeskrekk?

Det kunne han ikke, for frateren var altfor fascinert av det han så.

Araberne var tydeligvis ansatt i klosteret. Munkene hadde fortsatt muslimske arbeidere, og ifølge boken hadde disse altså sin egen moské innenfor murene.

Idet de skulle ta mot til seg og gå bort til beduinene, hørte de en stemme bak seg:

– Kalimera! – ti kanete . . .

Der sto en av munkene.

Han presenterte seg som Vasili. Og da han hadde mottatt hilsener fra Anthonios, ble de granskende øynene hans smilende og varme.

– Kom med meg, sa han og begynte å trave avsted i den retningen de nettopp var kommet fra. – Rafael så på Andreas – betød det at . . .?

Det gjorde det, for der sto sjåføren med bagasjen deres og ventet på å ta dem med inn i klosteret.

Så bar det rundt neste hjørne – og der var det en stor, åpen port.

– Er heisen noe dere bare bruker til varene? Rafael var ennå ikke ferdig med sin traumatiske oppdagelse av mekanismen på murveggen.

Munken lo bredt:

– Trodde dere vi bruker den til å frakte gjestene våre i? Han lo en gang til.

Så befant de seg på ny i en slags gresk landsby midt i ødemarken.

*

Gjestefløyen var et større bygningskompleks fra det tyvende århundret. Her var det god plass, og de kunne innrette seg som de ønsket. Da det vel var overstått, sto de på balkongen utenfor og så ned på hele anlegget, med kirke, minaret, bibliotek, kapeller og munkenes kvarter – alt det de hadde klart å stue sammen innenfor murene. Bak det hele ruvet Sinaifjellet. Utenfor klosteret lå en større kjøkkenhave, noen jorder, og en kirkegård.

Vasili kjente til deres ærend og pekte ut hvor biblioteket med ikonsamlingen lå. – Selve biblioteket var dessverre stengt for besøkende, fikk Rafael vite.

Dette var ingen katastrofe, de var kommet for å se på ikoner. – Men hvorfor var det stengt, ville Andreas vite.

Det fikk de spørre Kristos om, han var bibliotekar.

Hvorfor ønsket de forresten adgang dit, det hadde de ikke nevnt på telefonen?

Det var med tanke på illuminerte manuskripter, fikk Vasisli til svar.

*

Kristos traff de under omvisningen i kirken, da de sto og beundret mosaikkene i apsis. De var fra Justinians tid, de også, og sto ikke tilbake for noe Rafael og Andreas hadde sett tidligere.

Biblioteket var stengt, det stemte. Og bare abbeden – His Beatitude, Kristos la vekt på titelen – kunne gi adgang dit. Han var for øyeblikket i Kairo og var ikke ventet tilbake før om en ukes tid.

Tankene gikk til Kedrondalen og tilstandene der. – Disse abbedene var stadig på vakt, lot det til.

Kristos fikk det travelt, og de sto tilbake med Vasili, som ivrig viste dem kirkens berømte skatter. Den største helligdommen her inne var Sankta Katarinas grav, i kapellet til høyre.

Historien hadde slått en slags parentes om dette stedet, fikk de vite. Klosteret var aldri blitt ødelagt, men hadde fått vokse og utvikle seg etter sine egne lover. De store tredørene inn til basilikaen var også fra det sjette århundret, i likhet med flere av lysekronene som hang fra taket.

Munken ville gjerne få vise dem den brennende busk, den sto like utenfor.

Ganske riktig, opp mot en vegg og innhegnet av et lite gjerde sto den der og trosset elementene – som den hadde gjort det i uminnelige tider.

*

Måltidet var av samme slaget som hos Anthonios, og de tok for seg med god appetitt.

Rafaels nysgjerrighet var blitt vakt ved opplysningen om at biblioteket var stengt.

Vasili var ikke helt enkel å få på gli når det gjaldt årsaken

til dette. Men han var villig til å si så meget som at siden Tischendorffs dager hadde besøkende falt for fristelsen til å forsyne seg av samlingen deres.

– Ikke i moderne tid?

Jo, dessverre... Vasili så meget hemmelighetsfull ut da han betrodde dem dette.

Et eller annet dokument var forsvunnet, fortsatte han varsomt. Det hadde vært så mange som kom og gikk her ute de siste årene at det egentlig ikke var til å undre seg over...

Andreas spurte for sikkerhets skyld om munken kjente til alt oppstyret rundt Judasevangeliet. – Det gjorde han ikke, og derfor lyttet han desto mer interessert til det de fortalte fra Jerusalem og særlig fra Kedrondalen.

Nei, noe Judasevangelium hadde de ikke hørt om her ute. Men de hadde så mange andre gamle håndskrifter å holde styr på at ett fra eller til gjorde liten forskjell.

Rafael var fortsatt ikke tilfreds med svarene han fikk.

– Var det kanskje noe verdifullt som var forsvunnet?

Vasili stappet en sort oliven i munnen og ga seg til å tygge på denne før han svarte.

Sant å si husket han ikke nøyaktig hva det gjaldt, men han visste at en av de lærde munkene hadde oppdaget hva som var skjedd, etter at det var for sent... han kjente helt sikkert til innholdet i dokumentet. De kunne spørre ham.

*

Janni traff de etter siestaen.

De hadde unnet seg en liten hvil og hadde så begitt seg til ikonmuseet.

Samlingen var overveldende.

De eldste ikonene overgikk i skjønnhet alt de hittil hadde sett. Den eldste ikonkunsten var nesten naturalistisk å se til, mer plastisk enn ikonene fra bysantinsk middelalder, mindre stilisert, og langt mindre sentimental enn senere naturalistiske forsøk. I tillegg til dette var det ganske mange av dem.

Frem kom notisblokker og kamera.

Janni hadde gitt dem tillatelse til å ta bilder, men uten blitz, for ikke å utsette ikonene for sterkt lys.

Mens de arbeidet sto han og fulgte med i alt de foretok seg. Her var det akkurat som i Mar Saba – de fikk ikke være alene noe sted. Det var alltid en munk som passet på dem, eller bisto dem i arbeidet, som de kalte det.

Janni var en av de eldste og hadde tilbragt hele sitt liv med å tyde og datere ikonene. Han var et oppkomme av informasjon og var i sammenligning med Anthonios for ekspert å regne. Og de to karmelittene tok begeistret imot fra kunnskapens kilder.

Janni var den som brakte Judasevangeliet på bane litt senere. – Vasili måtte ha fortalt ham om det etter middagen. Bak en fasade av tidløs ro kunne de se at munken var svært opptatt av det han fikk høre.

Da Rafael hadde gjengitt rapporten fra von Fritz angående apostelbrevet, var det åpenbart at munken hadde fått noe å tenke på. Han ble strammere i blikket og så bort et øyeblikk.

Trodde han ikke på apostelbrevet? forsøkte Rafael seg.

Han trodde ingenting, fikk de til svar, hans oppgave var å studere ikonene. Men Janni ble taus etter dette.

*

Da klokkene ringte til vesper, gjorde munken tegn til at tiden var ute og han måtte stenge museet for å begi seg til kirken. De fulgte med og fikk oppleve en bysantinsk vesper som sikkert ikke hadde endret seg meget siden Justinians dager, like lite som kirken de befant seg i.

Sangen var orientalsk og uvant, ikke ulik den de kjente fra muezzinen i Jerusalem. Her hersket andre lover enn i den gregorianske sang. Klagende, ropende og himmelstrebende steg salmesangen fra en håndfull greske røster. Her tæret ikke tidens tann. Slik hadde de sunget siden klosterets første dager, og slik ville sikkert bønneropene fortsette å lyde midt

ute i dette fjellødet. Her rullet århundrene avsted uten å sette altfor store spor etter seg.

*

De så ikke mer til Janni før etter aftensmaten.

De satt inne hos Rafael og unte seg en sigarett da det banket på døren.

– Avanti!

– Kalispera. – Det var Vasili som kom, sammen med Janni.

Munkene ville dem et eller annet, det var tydelig. Begge så alvorlige ut.

Det var Vasili som førte ordet. Hans engelsk var atskillig bedre enn Jannis, sikkert fordi det var han som hadde ansvaret for alle de besøkende.

Saken gjaldt Judasevangeliet.

Var det slik å forstå at dette dokumentet hadde en tekst på andre siden som rommet et apostelbrev – fra en evangelist til en annen?

Rafael og Andreas kunne bare bekrefte dette.

De to grekerne så på hverandre.

Så nikket Janni til Vasili som tegn til at han skulle fortsette.

Slik fikk de vite at Janni var assisterende bibliotekar i klosteret og hadde vært den av dem som oppdaget at et manuskript var blitt borte fra biblioteket, et som ennå ikke var blitt gjennomgått og katalogisert, enn si publisert i lærde tidsskrifter. Janni gjenkjente dokumentet på beskrivelsen av innholdet.

Betød det at Judasevangeliet stammet fra Sinai?

Nei – ikke Judasevangeliet, bare apostelbrevet.

Nå oppsto det et øyeblikks forvirring. Rafael skjønte ikke med en gang hvor de ville hen. – Det dreide seg da om ett og samme dokument?

Kanskje i dag – men ikke dengang.

De skjønte fortsatt like lite.

Hadde Janni lest apostelbrevet og ikke Judasevangeliet?

Riktig.

Men det var underlig, all den tid evangelieteksten sto på baksiden. – Han måtte da ha lagt merke til at papyrusfragmentet var beskrevet på begge sider?

Nei, han hadde ikke det – og det var selve saken. Det var nemlig ikke noe Judasevangelium sist Janni hadde sett brevet.

Mente de å si at Judasevangeliet ikke eksisterte da papyrusfragmentet forlot Sinai – at det dokumentet de etterlyste bare var beskrevet på en side?

Det var akkurat det de var kommet for å si.

De hadde allerede ringt til abbeden i Kairo, som straks ville ta kontakt med patriarken i Jerusalem.

*

Munkene var gått og hadde ønsket dem kalinikta.

Tilbake satt karmelittene og tenkte febrilsk.

Her trodde alle at de var ferdig med Judasevangeliet – og så var de ennå ikke begynt å løse mysteriet for alvor . . .

Judasevangeliet var med andre ord et moderne dokument – det hadde de nå så godt som bevis for. Denne muligheten hadde det faktisk ikke falt noen inn å tenke på, selv ikke von Fritz, skjønt Rafael hadde tenkt i slike baner hjemme i Gamlebyen.

«Moderne» var nesten for svakt uttrykk. Judasevangeliet var så ferskt at blekket knapt var tørt . . . For Janni hadde sagt at for et år siden eksisterte det ikke noe Judasevangelium – det var da apostelbrevet forsvant fra Sinai. Og de snakket om det samme apostelbrevet, det var helt sikkert, for munken hadde gjengitt innholdet i stor detalj: hvordan Markus hadde skrevet til Matteus, etter å ha lest av Johannes, og så videre – akkurat som von Fritz hadde fortalt dem.

Den moderne forfatteren hadde med andre ord holdt dem alle for narr . . .

Disse observasjonene kom fra Rafael, som fortsatte å tenke høyt.

Først hadde forfatteren altså skaffet seg ekte papyrus, sogar fra første århundret. Dernest skrev han et godt gresk, like godt som noen nytestamentlig forfatter. Og han hadde nesten lykkes i sitt bedrag – men bare nesten. Han kunne nemlig ikke sin numismatikk... og hadde rotet med myntene, uvitende om at det var her de skulle begynne undersøkelsene. – Dette kunne trygt kalles uflaks...

Kunne det hele være en spøk?

Ville han – eller hun – forvirre, ødelegge eller rett og slett prøve vitenskapen...? Motivet for en slik handling måtte være usedvanlig sterkt og personlig.

Ett var sikkert: bare en vitenskapsmann kunne ha laget et slikt dokument.

Men hvem var denne forfalskeren? Hvem var det som drev gjøn med dem alle – og som nesten hadde lurt dem? Hadde det ikke vært for von Fritz ville kanskje Judasevangeliet gått inn i historien som ekte... i hvert fall i første omgang.

– Ergo måtte von Fritz ryddes av veien, kom det rolig, men bestemt fra frateren.

– Hva sa du, Andreas?

– At von Fritz ble myrdet... med kaldt blod, padre.

– Hva er det du sitter der og fantaserer om?

– Jeg fantaserer ikke – jeg er helt sikker. Jeg vet at von Fritz ble myrdet.

– Vet, sier du? Pateren så vantro på ham.

Nå fulgte historien som Andreas hadde bestukket seg til hos drosjesjåførene ved citadellet.

Denne gangen var Rafael imponert – men også forferdet.

– Mener du at han som kom først til Mar Saba visste at von Fritz ville komme senere på dagen?

– Selvfølgelig.

– Og for å forhindre at professoren kom inn ødela han ringemekanismen – men først da han visste med sikkerhet at de ikke åpnet klosteret den dagen?

– Bravo, padre!

– Slutt å kalle meg padre!

Rafael hadde ikke tenkt disse tankene før, og han var tydelig opphisset.

Andreas derimot hadde hatt disse tankene i bakhodet siden dagen før. – Det var noe ved omstendighetene omkring professorens død som hele tiden hadde foruroliget ham. Dessuten hadde han merket seg en detalj fra den siste samtalen de hadde hatt med Bernardino, en detalj som nå fikk stor betydning: Noen av forskerne visste nemlig at von Fritz ikke skulle til foredraget på universitetet. Han hadde fortalt det selv, mens Bernardino hørte på – uten at jesuitten kunne si hvem av de andre som var til stede da han sa det.

– Det betyr at forfatteren er en av forskerne... Rafael hadde begynt å tenke høyt igjen og avbrøt Andreas med denne observasjonen.

– Bravissimo, padre!

– Slutt å kalle meg padre, hører du! – Fortell meg heller hvem av dem du tror det er.

Andreas hadde sine teorier – han hadde forspranget i dette kappløpet – men foreslo at de tok tingene i tur og orden.

Først hadde han festet seg ved det underlige faktum at manuskriptet – som ble oppdaget i Mar Saba av pater Hyacinthe – dukket opp igjen litt senere i Jerusalem. – Hvorfor?

Andreas forsynte seg av noen tørkete fikener som lå på nattbordet.

Rafael hadde ingen gode forslag å komme med. – For ham var tankegangen ny og overrumplende.

– Fordi det ikke vakte større oppmerksomhet i første omgang, så klart. Han produserte manuskriptet for å vekke oppsikt, ikke for sin egen fornøyelses skyld. – Altså reiser han ut til klosteret i Kedrondalen, smugler med seg manuskriptet til et bibliotek i Jerusalem hvor han også har adgang og hvor han vet at manuskriptet vil bli oppdaget – fordi andre forskere arbeider på stedet. Han visste nøyaktig hva han skulle foreta seg, for første forsøk hadde ikke vært totalt mislykket. Pater Hyacinthe fant Judasevangeliet mens han

arbeidet med den bysantinske utgaven av Dionysios av Areopagos, noe vår forfatter selvsagt visste at han arbeidet med.

– De to må med andre ord ha hatt kontakt i denne perioden. Altså er forfatteren en gjenganger i Jerusalem. Alle kjenner ham – vi også.

– Nå var det to som kjente til funnet – fortsatte Andreas – og kommunikasjon dem imellom var nesten uunngåelig. Sneballen var begynt å rulle, akkurat som planlagt. Den ville nok ha rullet av seg selv etter første forsøket, men ingen ekko av dette nådde forfatteren – altså prøvde han seg på ny, for sikkerhets skyld.

– Så sprer ryktet seg i Jerusalem, overtok Rafael ivrig, og interessen vokser.

– Riktig. Alt gikk som smurt inntil grekerne fant på å sette von Fritz på sporet. Byen var full av eksperter som var kommet for å se på klenodiet, autoriteter på hvert sitt felt – og så havner det i gale hender.

– Hvem håpet han ville få oppgaven? – Hadde frateren noen teori om det òg?

Det hadde han.

– Han håpet å få den selv, så klart.

Rafael måpte.

– Men dette var ingen stor strek i regningen. Den kom først idet tyskeren avslørte en historisk unøyaktighet. Da var forfalskningen åpenbar.

– Men det fikk likevel en tidlig datering? Rafael stusset et øyeblikk.

– Men han ville ikke nøye seg med noe mindre enn en datering fra det første århundret – fordi han ville utfordre tradisjonene nettopp fra det første århundret, det var det mål han hadde med hele eksperimentet.

– Og hvorfor ville han det, min kjære frater?

– Det kommer vi til ganske snart.

Rafael var på bristepunktet av utålmodighet. Nå var det Andreas som hadde overtaket. Dette var han ikke vant til.

– Smak på en fiken, de er gode. – Frateren lot seg ikke presse, han valgte sitt eget tempo.

Rafael registrerte knapt hva Andreas hadde sagt – han fortsatte bare å tenke høyt:

– Forfatteren ble morder den kvelden von Fritz fremla sine resultater i Nablus Road.

– Riktig – professoren overrumplet ham på alle punkter. Katastrofen inntrådte da det viste seg at han hadde oversett betydningen av brevet på baksiden. – Nå var verden definitivt ferdig med Judasevangeliet.

– Og forfatteren med von Fritz?

– Følgelig reiser han ut til Kedrondalen så snart det blir lyst.

– Hvorfor gjør han det?

– For å få tak i manuskriptet så klart. Enten vil han korrigere feilen – eller så vil han rett og slett bemektige seg det. Dette er en siste og desperat handling fra hans side.

– Og i stedet gjorde han seg selv til morder?

– Akkurat.

– Med det resultat at han nå har oppnådd det han hele tiden hadde håpet på – å få være den som tolket sin egen forfalskning. Da kunne han dekke over eventuelle feil, og vi ville alle være tilbake der vi startet igjen.

– Og der befinner saken seg akkurat nå.

De tok en liten pause etter denne utladningen mens de fortsatte å forsyne seg av oasens fikener.

Alle hadde oppfordret ikonjegerne til å reise til Sinai, også morderen selv, uten at noen av dem visste hvordan beviset hele tiden hadde ligget her og ventet på dem. Camillo og Emiliano hadde hatt full klaff med sin plan om å gjøre dem til ikonjegere . . . Her var nok lykken bedre enn forstanden, mente Andreas.

Rafael var ikke så sikker på det. – De måtte ha hatt en mistanke om at noe var galt hele tiden. Roma skal man ikke undervurdere, det var hans erfaring.

Men hvordan hadde det seg at Andreas var kommet så mye lenger i sine undersøkelser enn han selv?

Fordi han hadde angrepet saken praktisk, og ikke teoretisk, fikk han til svar. Rafael lot seg hele tiden avspore av

vitenskapelige spørsmål. Når dette velsignede apostelbrevet til sist dukket opp hadde han sluttet å tenke i det hele tatt, og latt mysteriet omkring Judasevangeliet fare. – Desto mer hadde Andreas konsentrert oppmerksomheten omkring nettopp det som var oppgaven deres her nede.

Han hadde handlet på følgende måte.

Først hadde han tatt en tur i biblioteket i Mar Saba på egen hånd, på det beleilige tidspunktet da Rafael ble dårlig og Anthonios forsvant for å hente von Fritz, noe Andreas gjettet ville skje, siden munkene lå og sov, mens professoren arbeidet – han ville jo ikke ha formiddagsmat sammen med dem. Altså satt han oppe i biblioteket mens de spiste – og det var dit Anthonios var gått for å finne ham. Det var bare å følge etter . . .

Der oppe hadde han øyeblikkelig kontrollert hvem det var som kom og gikk, særlig hvem som hadde vært der sist høst. Gjesteboken i biblioteket viste at det dreide seg om navn han nå allerede kjente.

Hans neste trekk var å avlegge et besøk i avisen og raske med seg noen opplysninger derfra.

– Hvilke da?

– Engelskmannen, selvfølgelig. – De sa at det var en engelsk stemme som hadde ringt og fortalt dem om Judasevangeliet.

Dernest hadde Andreas snakket med drosjesjåførene. Det var da han hadde hatt hellet med seg for alvor. Og siden var hans mistanke vakt. Før hadde han bare samlet opplysninger. Nå ante det ham at noe var galt. – For sikkerhets skyld hadde han holdt dette for seg selv så lenge, forhåpentlig ville pateren unnskylde . . .

Denne siste episoden var også ny for Rafael. Han ble mer og mer forbauset over det han fikk høre. – Andreas hadde drevet på for seg selv hele tiden, og helt på tvers av alle hans egne teorier. Det verste var at alt tydet på at frateren hadde rett. – Her var det andre aspekter enn de akademiske som var avgjørende.

– Og hva har du funnet ut her nede, om jeg tør spørre?

– Jeg sjekket gjesteboken i biblioteket her også . . . for sikkerhets skyld.

Frateren stappet en ny fiken i munnen og bød pateren, som denne gangen forsynte seg lydig.

– Og når klarte du det? spurte Rafael vantro.

– Mens du diskuterte en av ikonene med Janni, en Pantokrator fra Justinians tid, trolig malt i Konstantinopel. – Jeg hørte hele tiden alt dere sa.

– !?

– Du skjønner, da vi kom inn i ikonmuseet så jeg straks at det var en del av biblioteket, en slags forhall om du vil. Husk, Janni forklarte oss geografien i denne fløyen før han slapp oss inn. – Borte ved døren innerst til høyre sto en lesepult med en oppslått bok og en penn. Da jeg gikk for å se nærmere på en av ikonene som hang like over, så jeg straks at det ikke var visittboken til museet hvor vi befant oss, men til biblioteket på andre siden av døren. Og da fant jeg fort frem til datoene for siste sommer. Jeg hadde heller ikke vanskelig for å kjenne igjen noen av navnetrekkene, jeg hadde sett dem før.

– Men du visste jo ikke at Judasevangeliet var moderne på det tidspunktet.

– Neida, jeg bare snuste litt – en gammel uvane jeg har.

Rafael sukket oppgitt og imponert på samme tid.

– Og når satte du bitene sammen, om jeg får være så freidig?

– For litt siden, da Vasili kom inn med Janni. Da falt brikkene på plass. Men du la vel ikke merke til hvor opphisset jeg ble over det han fortalte. – Du hadde nok med dine egne tanker, og det forstår jeg jo.

Rafael var med på alt dette, det så Andreas, men det gjensto noen viktige spørsmål som måtte luftes – kanskje de aller viktigste.

– Hvem, Andreas, hvem . . .?

– Engelskmannen, så klart. Han dukker opp over alt, i avisen, hos drosjesjåføren – her ute.

– Her ute?

– Du kan bare spørre Janni.

– Hva mener du nå?

– Jeg så navnetrekket hans i gjesteboken. Han hadde også vært her sist sommer – og hans navn sto som det siste.

– Men, Andreas, det er ingen engelskmann blant brikkene i dette spillet.

– Nettopp – og det er det som nesten lurte meg. – Han er ikke engelsk.

– Hva er han da?

– Amerikaner . . .

Nå senket det seg en dyster taushet over de to. Andreas fortsatte å tygge tørkete fikener mens Rafael tenkte.

– Er du klar over hva du nettopp har sagt?

Andreas svarte ikke, men tygget videre.

– Og nå er Judasevangeliet endelig hans. Bernardino antydet det senest i går. – Oppgaven ville gå til en papyrolog, sa han, en av to: Rosati eller Smyth . . .

Nå var Rafael helt med på notene.

– Smyth pekte seg ut ganske tidlig, er jeg kommet til.

– Hvordan da?

– Da han snakket nedsettende om Hadrian VII.

– Hva har han med saken å gjøre?

– Han er motivet for hele Judasevangeliet, om du spør meg.

Rafael fortsatte tankerekken på egen hånd:

– Derfor ringte han til avisen så notisen om funnet ble offentliggjort samme dag som pavens encyklika.

Frateren komplimenterte denne konklusjonen ved å by sin venn pateren ennå en fiken. Nå var det snart ikke flere igjen.

– Var motivet hele tiden Hadrian VII?

– Jeg er ikke i tvil.

Rafaels øyenbryn ble til en smal, sort strek.

– Og dersom alt dette bare er hjernespinn og forfatteren virkelig er engelskmann, en vi ikke kjenner?

– Smyth snakker et meget avslepent amerikansk – her nede vil alle ta ham for å være engelsk. – Dessuten ser han ikke amerikansk ut, hvis det går an å si noe slikt. Han er høy,

slank og har et distingvert utseende, med en hårmanke som mer passer en professor i kunsthistorie – eller en av munkene!

– Og hvis vi likevel sitter her og fantaserer?

– Det vil vise seg når vi er tilbake i Jerusalem. – Denne gangen er det vi som kommer til å la bomben springe.

*

Natten var ennå ung. De fortsatte å gå over fakta og gjetninger til inn i de små timer. Rafael var sterkt innstilt på at de skulle reise tilbake allerede neste morgen. Var de tidlig nok ute fikk de flyforbindelse til Kairo og ville være i Jerusalem alt ved middagstider, kanskje før. Han var nemlig svært engstelig for hva som kunne skje med Judasevangeliet, for apostelbrevets skyld. Janni hadde ikke latt dem i tvil om at han anså det for å være ekte. Her sto mer på spill enn en forfalskning. – Først måtte de avsløre en morder, dernest redde et av historiens største klenodier.

KAPITTEL 13

De lærde samles for å studere Judasevangeliet – som er forsvunnet på ny. I biblioteket oppstår stor forvirring. Judasevangeliet dukker uventet opp igjen. Andreas presenterer sin siste lille overraskelse. I Gamlebyen har de mottatt livstegn fra Roma-farerne.

De møttes før soloppgang, i håp om å finne noen som kunne hjelpe dem med skyss til flyplassen.

Morgenen var frisk, nesten kjølig. Fra balkongen i gjestefløyen kunne de se bygningene vikle seg ut av hverandre og få klarere konturer. Snart lå hele klosteret der med sin karakteristiske profil.

På vei mot beduinenes kvarter passerte de kirken. Innenfra kunne de høre sang. De stanset for å ta et kort farvel med helligdommen. I det samme opphørte sangen og munkene begynte å komme ut. De var ferdige med sin morgenbønn.

Vasili så forbauset ut. – Skulle de alt tilbake til Jerusalem?

Det skulle de, og grunnen til dette var fort fortalt.

Munken vinket på Janni, og sammen fulgte de karmelittene dit beduinene bodde. Der ville de finne en sjåfør. Morgenflyet var det samme som de var kommet med dagen før – Air Sinai hadde bare dette ene flyet.

Mens araberen gikk for å gjøre seg startklar, vendte samtalen tilbake til temaet fra kvelden før.

De fikk vite at det var kommet besøkende her ned også

etter at biblioteket var stengt, som hadde måttet reise igjen med uforrettet sak.

Gjaldt det også en engelskmann?

De kunne ikke huske noen engelskmann, men Kristos husket godt at både Rosati og Malatesta var kommet forgjeves.

Hadde de ingen formening om hvem som kunne ha fjernet manuskriptet deres? – Andreas var gått for å hente bagasjen mens Rafael benyttet siste anledning til å få med seg flere detaljer om Judasevangeliet.

Nei, det var umulig å si. Men det var under arbeidet med de ukatalogiserte manuskriptene fra St. Georgskapellet at ulykken var skjedd, før de hadde rukket å fotografere manuskriptene. Apostelbrevet var rett og slett blitt fjernet fra samlingen deres, og de hadde ikke hatt noen håp om å høre mer om det – inntil de to karmelittene dukket opp og fortalte nytt fra Jerusalem.

De skjønte selvsagt at fristelsen til å forsyne seg med et dokument som dette kunne bli for stor – men hvorfor bruke det til noe så avsindig som å fabrikere et nytt evangelium? Apostelbrevet måtte da være nyhet nok i seg selv?

Andreas, som nettopp hadde innfunnet seg med bagasjen, skulle til å kaste seg ut i en lengre forklaring, da sjåføren dukket opp.

Noen ord ble vekslet mellom ham og munkene, og de bega seg i retning av porten.

Utenfor murene var solen nær ved å krype over fjelltoppen, stedet hvor Moses hadde møtt Gud.

Vasili ba om å få vite hva som skjedde med apostelbrevet – det var svært viktig for dem å få det tilbake. Her hadde det ligget i to tusen år og her hørte det hjemme.

De to forsikret at de ville ta kontakt så snart de visste mer.

Araberen tutet med hornet – nå måtte de skynde seg.

Det siste de så av Sankta Katarina var murene, og minareten som allerede glødet i morgensolen.

*

På flyplassen i Kairo var det kort ventetid før avgangen til Tel Aviv. Rafael følte seg et øyeblikk fristet til å sende et kort hjem og gi brødrene i Oslo et lite livstegn fra deres eksotiske ferd.

Det kunne han spare seg, skyndte Andreas å forklare. Han hadde sendt kort både fra Kairo, Jerusalem og Roma . . .

Rafael mumlet noe om at de var blitt enige om ikke å røpe noe før oppdraget var utført – men han hadde for lengst forsonet seg med at Andreas gikk sine egne veier.

*

– Og hva skal vi si når vi møter Smyth?

– Så langt har jeg ikke rukket å tenke . . .

– Da foreslår jeg at du begynner å tenke på det ganske snart, det er ikke så lenge til vi er fremme . . .

Rafael sukket, han så nokså rådvill ut.

Flyturen hadde de brukt til å gå over teorien til Andreas enda en gang. Nå var de på landeveien igjen. De var i Judeas fjellstrøk, på vei opp mot Jerusalem.

– Vi kan jo ikke begynne med å anklage ham for mordet på von Fritz?

– Er du gal? – Vi må gå forsiktig frem, Andreas.

– Vi kan jo alltid sørge for at han får høre det indirekte, gjennom noen av de andre . . .?

– Hvorfor ikke?

– Vi kunne for eksempel oppsøke pater Hyacinthe?

– Eller dr. Levi?

– Eller vi kan vente og se hva som skjer . . .

Bilen stanset for å slippe noen sauer over veien mens Rafael fortsatte:

– Jeg tror det aller klokeste er å kontakte Bernardino, han er tross alt vår allierte i denne jakten.

– Jeg tror heller vi drar ut til Mar Saba med en gang og forteller dem alt vi vet. – Kanskje har de allerede fått nyheten. På Sinai sa de at de hadde kontaktet patriarkatet allerede i går?

De ble enige om å prøve en kombinasjon av begge løsninger – først St. Saviour's, deretter Mar Saba. Klokken var litt over middag, hvilket betød at de fikk med seg lunch i klosteret. Der traff de sikkert pateren. Så kunne de dra ut til Kedrondalen i siestatiden og være fremme når klosteret åpnet igjen. – Anthonios ville sikkert bli overrasket over å se dem så snart igjen.

*

Den første som ble overrasket, var selvsagt Bernardino. De traff ham på vei til refektoriet.

– Var museet stengt? spurte jesuitten da han oppdaget dem blant alle fransiskanerne.

– Ikke museet, men biblioteket, kom det fra Rafael.

Resten av historien fikk han først etter måltidet. De ble sittende tilbake i refektoriet for ikke å bli overhørt. Han lyttet til det de hadde å fortelle uten kommentarer. Så sa han:

– Jeg foreslår at vi reiser ut til klosteret sammen. Dere skjønner, biblioteket er endelig åpent. De andre er der ute alle sammen, skulle jeg tro. – I går skjedde det nemlig en hel del her i Jerusalem.

Theofil hadde telefonert fra patriarkatet og sagt til alle at Judasevangeliet ville være tilgjengelig allerede neste dag. De kunne derfor holde sitt neste arbeidsmøte i Mar Saba, med teksten foran seg – for aller første gang. Tidspunktet for dette var blitt berammet til klokken 15, da alle kunne være til stede.

Bernardino hadde imidlertid bestemt seg for å bli hjemme. Venstre foten hadde ikke vært som den skulle de siste dagene, og han ville nødig overanstrenge den.

Andreas så på Rafael.

Det som var skjedd var selvsagt at telefonen fra Sinai hadde satt i gang en kjedereaksjon. Janni hadde kontaktet Theofil, som omgående hadde kontaktet patriarken, som i sin tur hadde sørget for at det ble satt fortgang i sakene. –

Selv abbeden ute i Kedrondalen kunne ikke motsette seg dette.

*

I Betlehem fant de en sjåfør de husket fra før, og han kunne fortelle at dette var annen gang de fraktet gjester ut til klosteret på en dag. Tidligere hadde hans kollega kjørt noen turister fra Jerusalem – en italiener og en engelskmann.

I bilen innviet de pater Bernardino i teoriene omkring mordet. Han ble med dem til tross for plagene med foten.

Han var ennå ikke helt i stand til å tro på forklaringene fra Andreas. Men han fant fraterens praktiske fremgangsmåte besnærende – han innrømmet villig at han selv hadde vært altfor opptatt av den akademiske siden ved saken til å tolke det som et kriminalmysterium. – Foreløpig ville han holde alle muligheter åpne – også den kriminelle.

– Bravo, fratello! sa han. Men han så bekymret ut der han satt i baksetet ved siden av Rafael.

Andreas var mer overrasket enn smigret over at de andre to ikke hadde tenkt som han. Bernardino var for så vidt unnskyldt, på grunn av foten. Han hadde jo ikke større muligheter til å se seg så mye rundt. – Men med pater Rafael var det noe annet – han burde visst bedre . . .

Bernardino hadde vært i kontakt med Emiliano, viste det seg, og han hadde bedt dem om å følge nøye med i hva som skjedde med apostelbrevet. For i Roma hadde nyheten kommet som en stor overraskelse. – De var med andre ord på oppdrag igjen, og denne gangen var det mer alvorlig enn noen i Roma kunne vite.

Bernardino kunne bekrefte at bibelvitenskapen hadde hatt trangere kår under dette pontifikatet, noe som bidro til å styrke hans tro på at deres teori var riktig. – Hadrian VII's kontroversielle profil var slett ikke noe dårlig motiv for å produsere et evangelium med en revolusjonær Jesus. Dersom man ønsket å skade hans hellighet personlig var dette måten å gjøre det på . . .

– Det begynner å haste, mente Rafael, bilen hadde nettopp passert stedet hvor de hadde funnet von Fritz. – Dersom mannen er gal, kan flere liv stå på spill.

Så fulgte en opplysning som interesserte Andreas.

Bernardino mente at han nå var i stand til å rekonstruere scenen da von Fritz hadde sagt at han ville reise ut til klosteret i stedet for å gå til universitetet. Han var temmelig sikker på at både Rosati og Smyth hadde hørt ham si dette, de hadde stått sammen i en gruppe på fire.

– Hva tror dere han ønsker å oppnå i denne omgangen?

– Enten vil han rette opp feilen for å redde Judasevangeliet – eller så vil han kanskje forsøke å fjerne manuskriptet eller noe lignende. Der kan vel også tenkes at han ønsker å ødelegge apostelbrevet siden evangelieforsøket hans ikke førte frem . . .? Slik kunne han hevne seg på dem alle, og ikke bare på von Fritz.

Rafael var overbevist om at slaget ennå ikke var vunnet. Judasevangeliet truet ikke bare apostelbrevet, men kanskje alle de impliserte, så mye hadde mordet på von Fritz bevist.

Bernardino motsa ham ikke i dette, men forsøkte en annen vri:

Kunne det tenkes at Smyth og Rosati samarbeidet? Begge hadde forsvart Judasevangeliets ekthet til det siste. Begge hadde trukket von Fritz's konklusjoner i tvil.

En støvsky i horisonten fortalte at en bil kom rett imot dem.

Det viste seg å være en annen drosje. Bilene stanset på den smale veien og sjåførene vekslet et par ord. – Den andre hadde nettopp avlevert noen latinske munker. Det måtte være Hyacinthe og Malatesta.

Like etter fikk de øye på klostermurene, med tårnet øverst til høyre. – Judasevangeliet lå og ventet på dem der inne.

*

Det var en overrasket Anthonios som åpnet porten for dem.

– Hadde de ikke reist til Sinai likevel?

Mens han fulgte dem opp til biblioteket ville Andreas helst fortelle mest mulig fra Sankta Katarina. Men Rafael sørget for at dette ikke skjedde riktig ennå. – Anthonios var i stand til å finne på litt av hvert, hvisket han Andreas i øret. Det var best å innvie ham på et senere tidspunkt. I stedet ga han seg til å legge ut om ikonmuseet der nede og om alt de hadde sett.

Rafael gjorde dette med stor iver og la ikke merke til at Andreas og Anthonios førte en slags samtale seg imellom, i små replikker her og der, en og annen bisetning, blikk som ble utvekslet, et nikk eller et smil.

Det tok litt tid før de var fremme ved tårnet. Bernardino gikk dårlig og de lot ham bestemme tempoet.

Hvorfor ville karmelittene opp i biblioteket? spurte Kristodul. Han sto ved inngangen med noen bøker under armen.

De ville gjerne se på illuminerte manuskripter, som siste ledd i sine undersøkelser. Rafael var ikke sen om å komme med en forklaring. – Siden de nettopp hadde hørt at det var adgang til samlingene, ville de gjerne benytte anledningen. De regnet med å vende hjem igjen med det aller første. Slik kunne de legge siste hånd på arbeidet.

Bibliotekaren stusset litt. – De hadde nok misforstått situasjonen, men han husket at de hadde søkt om adgang tidligere, nemlig første dagen de kom for å se på ikonene.

Det var ikke slik å forstå at alle og enhver hadde adgang hit, forklarte han en tanke brydd. Abbeden hadde bare sagt seg enig i å slippe til forskerne. Han nølte igjen. – Så tok han avgjørelsen på egen hånd og slapp dem inn sammen med Bernardino.

Anthonios forsvant i retning av portnerstuen. Han måtte regne med flere gjester denne ettermiddagen.

*

I biblioteket hersket det stor forvirring.

Smyth og Rosati sto i en opphisset diskusjon i den ene

enden av rommet, mens Malatesta og Hyacinthe førte en roligere samtale like ved døren. Da de så Bernardino kom de rett bort til ham.

Dagens begivenheter i Mar Saba var fort fortalt.

Smyth var kommet tidlig på morgenen og hadde fått arbeide i fred med Judasevangeliet inntil Rosati dukket opp en times tid senere. Sammen hadde de gransket dokumentet inntil det var tid for lunch. Da hadde de begitt seg ned til Anthonios ved porten og fått smake på hans monastiske spesialiteter. Etter maten hadde de tatt en liten hvil i gjestefløyen før de bega seg til biblioteket igjen. Litt senere var Hyacinthe og Malatesta ankommet.

I biblioteket hadde de møtt de to papyrologene som begge var opphisset. – Dette skyldtes at Judasevangeliet var forsvunnet igjen ... det var simpelthen fjernet fra plassen hvor de hadde sittet og arbeidet om formiddagen.

Og der sto tingene i øyeblikket.

Hyacinthe så svært betenkt ut. Han mumlet lavt på fransk noe om at dette hadde han vært med på et par ganger før, og at nå fikk det snart være nok.

Andreas og Rafael vekslet noen ord på norsk, trygge på at ingen kunne følge med i det de hadde å si hverandre.

Kristodul hadde følt seg sikker på at de hvert øyeblikk ville finne det igjen. – Nå kom han pesende opp trappen etter et lite ærend nede i klosteret.

Rosati og Smyth kastet seg over ham, de beskyldte ham for likegyldighet og rot.

Hieromunken ble helt overrumplet, dette skjønte han ikke.

Manuskriptet hadde ligget på pulten til Smyth og Rosati da de gikk ned til Anthonios. – Hadde de ikke lagt det et annet sted mens de spiste, bare for sikkerhets skyld?

De hadde ikke det, fikk han vite. Det hadde ligget på lesepulten der borte!

Kristodul ble på ny gjenstand for anklager og beskyldninger fra de to papyrologene. – Hvem andre hadde adgang hit? – Ingen, så langt hieromunken visste. Dessuten mente han å

ha låst døren da de gikk til lunch. – Og hvor hadde han lagt nøkkelen? – På det vanlige stedet . . . et sted bare han kjente til. – Var han så sikker på det? – Helt sikker.

De fortsatte å bombardere ham med ubehagelige spørsmål, men munken tok det hele med fatning. – Det var ikke annet å gjøre enn å lete, forklarte han behersket.

Alle ble bedt om å hjelpe til.

Bernardino, Hyacinthe og Malatesta hadde stått og iakttatt hele opptrinnet mens Rafael og Andreas hadde sagt ting på norsk til hverandre.

Nå ble de også bedt om å være med.

Stemningen var febrilsk og litt amper da de ga seg i kast med å gå gjennom biblioteket. Ingen av dem skjønte hva det var som var skjedd. – Holdt noen dem for narr? – Hadde en eller annen prøvd å gjøre dem en tjeneste? – Hadde kanskje abbeden selv intervenert uten at de hadde fått vite det? – Hadde hieromunken en assistent?

Slik søkte de høyt og lavt etter dette manuskriptet som så mange hadde lett etter i det siste. Det hadde en utrolig evne til å forsvinne mens man endelig trodde at det var under kontroll.

Hyacinthe viste Andreas og Rafael hvor han hadde oppdaget Judasevangeliet første gang. Bindet med Dionysios av Areopagos viste seg å være rikt illustrert, så Rafael og Andreas benyttet anledningen til å ta en titt på det. Det dreide seg om en usedvanlig vakker utgave som trolig var blitt til her i klosteret.

Slik hadde hele historien begynt, den dagen da pateren fra Nablus Road hadde slått opp i innholdsfortegnelsen bakerst og funnet Judasevangeliet.

Rafael og Andreas sto litt for seg selv og beundret illuminasjonene da letingen ble avbrutt av en høyrøstet diskusjon mellom Smyth og Malatesta.

Smyth var meget forarget. Han hevdet at Judasevangeliet slett ikke var noen forfalskning. At en ukjent denar fra Tiberius dukket opp, var intet fellende bevis . . . alle mynter dukker før eller siden opp for første gang. Det var slik vi fikk

utvidet vår kunnskap om disse gamle seriene. – Tvert imot burde denne legenden bare bidra til å styrke Judasevangeliets stilling som dokument fra det første århundret! Her hadde vi en tekst som i tillegg til å kaste nytt og avgjørende lys over jøden Jesus også ga oss ny informasjon om myntingen under Tiberius.

Andreas og Rafael stakk hodene sammen på ny. – Mannen virket ganske desperat.

Malatesta lot seg ikke imponere av denne bevisførselen. – Han gikk bort til hyllene og tok ned et bind av en engelsk katalog, Roman Imperial Coins, av Mattingly og Sydenham. Han fant fort frem til denarene fra Tiberius, få som de var, og viste alle hva katalogen sa.

Smyth protesterte på ny. Det var ikke von Fritz' kompetanse han dro i tvil, naturligvis, men hans argumentasjon. Det hele dreide seg om det velkjente «argumentum ex silentio» – argumentering ut fra manglende materiale – det svakeste av alle argumenter. Tidligere fravær av en mynt beviste ikke annet enn at den endelig var dukket opp, dessuten var katalogen gammel, fra 1968.

Her oppsto en pinlig pause.

Alle tenkte sitt, men ingen ga professoren sin støtte . . .

Andreas og Rafael fant det nødvendig å konferere på norsk igjen. Det de ventet var at Smyth hvert øyeblikk ville gå for langt og avsløre seg selv.

– Hvorfor griper du ikke ordet, padre?

– Fordi det er klokere å vente og se hva som blir hans neste trekk . . . her kan alt skje.

Smyth hadde nå kastet seg ut i det lidenskapeligste forsvar for Judasevangeliets ekthet. Så lidenskapelig at ingen andre enn de to karmelittene helt kunne skjønne hvorfor, selv om alle skjønte at her var noe galt fatt et sted.

– Dette er så godt som bevis for at vår teori er riktig.

– Min . . . kom det fra frateren.

Rafael overhørte korreksen.

Nå fortsatte Smyth.

– Apostelbrevet er så godt som bevis . . . ingen har trukket

dets ekthet i tvil. Jeg leste det selv i morges. Som papyrolog kan jeg forsikre at det er fra det første århundre, akkurat som datoen viser. Den som kopierte episoden fra Judasevangeliet og satte overskriften på arket, visste akkurat hva han gjorde... han valgte å skrive det på baksiden av urkirkens største klenodium, brevet fra Markus. Dette skulle være nok til å garantere ektheten, i hvert fall for alminnelige mennesker. – Han så seg rundt etter å ha sagt dette siste; det var visst myntet på dem alle.

Smyth sto midt på gulvet med de andre i en krets rundt seg.

Andreas opplevde det som om professoren forsvarte seg for en slags domstol. – Nå måtte da de andre fatte mistanke etter hvert...

– Apostelbrevet er så godt som fellende bevis for at Judasevangeliet er ekte, fortsatte han med høy røst. – Det er takket være Judasevangeliet at vi i dag har apostelbrevet, og ikke omvendt. Hvordan tror dere ellers at det hadde overlevd så lenge. – Historien tier jo om dette brevet!

– Det gjør den om Judasevangeliet og, kom det tørt fra Hyacinthe.

Smyth lot seg ikke stanse så lett.

– Dr. Rosati kan bekrefte at det jeg sier er riktig – han så dokumentet i morges sammen med meg.

Alle snudde seg mot professoren fra Roma. Han nikket til samtykke.

– Tror du de er sammen om dette? Andreas nappet Rafael i ermet.

– Du kan aldri vite... nei, forresten, han tar det hele langt roligere enn Smyth. Han skjønner nok ikke sammenhengen riktig ennå.

– Skal vi ikke gjøre noe?

– Vi venter, Andreas, dette klarer de kanskje uten vår hjelp.

Smyth fortsatte med sine utbrudd mens de andre gjenopptok letingen:

– Judasevangeliet er selve urevangeliet, eldre enn de

andre... Det er den palestinske Jesus vi møter, den de fire fordreier og gjør til en gresk vismann!

Her ble han avbrutt av Malatesta:

– Jeg mener å huske at det var skrevet på gresk... lik de andre?

– Hvor er von Fritz' notater? Smyth aktet ikke å svare på utfordringen.

– Hos abbeden, svarte hieromunken.

– Kan vi få dem opp hit så snart som mulig?

– Jeg skal se hva jeg kan gjøre. – Munken så usikkert fremfor seg et øyeblikk.

Alle lette febrilsk.

Alle var nervøse.

Alle hadde fått mye å tenke på.

– Har du noen anelse om hvem som har vært på ferde her oppe? Rafael så mistenksomt på Andreas.

– Den samme som sist, skulle jeg tro...

– Anthonios...!

– Ikke så høyt, padre... de kan høre oss!

– Han er ikke riktig klok!

– Joda, han går bare sine egne veier.

– Men nå er han jo i vanskeligheter for alvor.

– Vi får se...

– Andreas, bruk hodet! – Hvordan skal vi komme til bunns i dette når han driver på slik?

Andreas utstøtte et lite rop av forbauselse da han kom over et verk av Hadrian VII. – Han hadde ikke ventet å finne pavens bøker i et ortodoks bibliotek.

Dette tok han med seg bort til Smyth, litt tilfeldig liksom, og sa:

– Ser De hva man finner hos de ortodokse i våre dager?

Nå fulgte et nytt utbrudd fra professoren. Han ante ingen fare i spørsmålet fra ikonjegeren.

– Paven... ah! – Han har gitt vitenskapen usle kår... han hadde passet bedre på et sted som dette enn i Vatikanet... der skriver han teologiske pamfletter og sender dem rundt til hele kirken...

Professoren snudde seg rasende bort, og Andreas kunne vende tilbake til hyllen hvor bindet hørte hjemme.

– Gi ham lenger rep, Andreas. Frateren var borte hos Rafael igjen.

– Jeg synes det er langt nok . . .

– Vi vil jo gjerne se dokumentet – det er derfor vi er her, og nå har vi sjansen.

Andreas hadde funnet nok en bok fra hans hellighets hånd. – Rafael fortsatte:

– Hvis du har noe med dette å gjøre, kommer jeg aldri til å tilgi deg, så mye du vet det.

– Hva er det du fantaserer om? – Jeg kom samtidig med deg.

Rafael ga seg.

Så fortsatte de å hjelpe med letingen, skjønt de visste at de lette forgjeves.

Situasjonen var ute av kontroll igjen, det var alle sørgelig klar over. Smyth hadde fått et farlig uttrykk i ansiktet. – Nå var endelig alt som det skulle være – og så skjedde denne katastrofen, at manuskriptet ble borte på ny.

Kristodul var til liten nytte i øyeblikket.

Han forsikret at ingen andre hadde hatt adgang hit, at håndskriftet måtte befinne seg innenfor bibliotekets fire vegger, at det bare gjaldt å lete videre.

Men stemmen lød hul og tom.

Han visste med seg selv at slaget var tapt – at noe var skjedd som han ikke kunne gjøre rede for.

I et forsøk på å forsvare seg antydet han at de eneste som kunne ha gjemt manuskriptet var Rosati og Smyth.

Og hvorfor skulle de gjøre det? Han fikk øyeblikkelig svar på tiltale.

Det måtte de vite best selv . . .

Kristodul hadde tydd til angrep fremfor forsvar, men med det resultat at han ble beskyldt for selv å være den som hadde stukket manuskriptet unna. – Nå så han bare en handlemåte som kunne redde ham, i hvert fall for en stund: å stenge biblioteket igjen.

Men det var lettere sagt enn gjort. Ingen ville høre tale om slikt.

Nå vendte Smyth seg plutselig mot ikonjegerne, som om han hadde fått et innfall. – Hva hadde de egentlig her oppe å gjøre? Biblioteket var for forskerne, ikke for turister, fikk de høre.

Hadde han været en fiende i de to karmelittene? – I så fall været han den for sent, det visste de bedre enn han.

Rafael parerte kort og effektivt ved å sende sprøsmålet videre til hieromunken, som forsvarte sin handlemåte, og igjen fikk anledning til å bevise for alle at her oppe var det han som var herre, ikke de.

Da var det forsynet kom dem til unnsetning. Kirkeklokkene ringte til vesper.

Kristodul kunne lettet fortelle alle besøkende at de måtte forlate stedet inntil gudstjenesten var over. – Da kunne de lete videre.

Flere prøvde å protestere, men forgjeves.

Det var ikke annet å gjøre enn å begi seg til kirken så lenge, i håp om at gudstjenesten ikke ville vare i all evighet, det hadde den visst for vane å gjøre blant ortodokse.

På veien ned kunne de tydelig høre en mindre klokke kime, og blande seg med ringingen fra hovedkirken. Men det var ingen som hadde tid til å svare døren akkurat nå.

*

Inne i kirken var det mørkt, og det tok noen sekunder før øynene vente seg til den dunkle belysningen, selv om aftensolen sivet inn gjennom noen små vinduer øverst. Lys og kjerter var tent.

Fremst i kirken, foran koret, var munkene allerede på plass.

Abbeden satt på en slags trone til høyre for ikonostasen. Han hadde en munk på hver side, og over på motsatt side satt de fire andre.

Midt i kirkeskipet sto lesepulten.

Nå fikk ikonene en annen funksjon enn den rent estetiske. Her inne ble de alle levende. Det var ikke bare syv munker som skulle feire sin aftenliturgi. Det var himmelens hærskarer og alle kirkens hellige som hadde satt dem stevne i Kedrondalen.

Klokkeringingen var ferdig. Aftenliturgien skulle ta til. – I stillheten som fulgte, kunne de høre den svake ringingen utenfra et sted, det måtte være fra porten.

Så begynte de å synge.

Klagende, ropende, jamrende lød sangen fra greske røster – akkurat slik de hadde hørt den på Sinai.

Andreas gjenkjente de fleste av munkene fra sin plass nederst: Kristodul, Anthonios, Alexandros, Grigori, Eutykio... de var der alle sammen. – Der var sannelig også Theofil. Han måtte nettopp ha innfunnet seg.

Dette hvisket han i øret på Rafael, som heller ikke kunne huske å ha sett arkimandritten tidligere.

De hadde plassert seg på benken like til høyre for inngangen. På benken til venstre satt Smyth og Rosati. Hyacinthe og Malatesta hadde funnet noen stoler langs høyre langvegg, mens Bernardino ennå ikke var kommet. Foten hans hadde en tung dag.

Andreas kunne høre de to papyrologene mumle seg imellom. – For Smyth måtte dette være den sorteste dagen i hans liv. Han hadde klart å kvitte seg med von Fritz, han hadde også klart å bortforklare feilen han hadde begått i manuskriptet – men så var det forsvunnet igjen. Professoren hadde vist tegn på stort nervepress oppe i biblioteket. I øyeblikket satt han og skulte over mot karmelittene.

Kristodul var forsanger. Han hadde en rungende bass. De andre røstene blandet seg med hans så godt de kunne. Det som derved oppsto var en underlig kakofoni, men i den liturgiske sammenhengen fikk lyden helt andre dimensjoner.

Sangen forstummet etter en kort stund.

En diakon – Grigori, såvidt Andreas kunne se – gikk frem til lesepulten, fulgt av en røkelsesbærer som måtte være Eutykio, den yngste i klosteret etter Anthonios.

Det var tydelig at det skulle følge en evangelielesning, det så de av røkelsen.

Diakonen hadde mottatt abbedens velsignelse og kastet seg ut i sangen.

Stemmen lød høy og skingrende.

Likevel kunne de oppfatte ordene han sang:

– EK TOU EVANGGELIOU KATA IOUDAN... kata Ioudan... kata Ioudan... Ropene gjenlød i hele kirkerommet.

Andreas så at abbeden rykket til.

Han kjente at Rafael dunket ham i siden.

Så ble det uro fremme blant munkene. – De begynte å se på hverandre og snakke lavt sammen.

Diakonen fortsatte ufortrødent å synge fra teksten foran på lesepulten. – Han sang episoden om keiserens mynt. Og det var i Judasevangeliets versjon.

I det samme spratt Smyth opp fra sin plass.

Det gjorde også Anthonios fra sin.

Og i det Smyth styrtet frem mot diakonen for å bemektige seg dokumentet, hadde Anthonios vært der før ham og snappet det fra Grigori, som ingenting forsto av det hele, men bare ble stående og måpe.

Abbeden hadde reist seg.

Det samme gjorde de andre munkene. – Nå hersket det full forvirring fremme i kirken.

Anthonios styrtet ned midtgangen uten at Smyth klarte å innhente ham. De kunne tydelig se at han holdt noe i høyre hånd.

Etter ham kom Eutykio med røkelseskaret.

Abbeden hadde selv begynt å bevege seg nedover skipet med de andre munkene på slep. Med sitt enorme skjegg minnet han mest om en av ikonene oppe på veggen – det var som om en av de mange hellige til stede hadde steget ned og tatt ledelsen...

Utenfra hørtes stadig kiming fra dørklokken.

Anthonios hadde satt kursen mot terrassen utenfor kirken, der var det en liten have helt ut mot dalen. Der sto han med Judasevangeliet i hånden mens Smyth kom løpende

rett mot ham. Anthonios vred seg unna, og fant nytt fotfeste litt lenger ute mot kanten.

Nå hadde de innfunnet seg alle sammen, også abbeden.

Bernardino kom som den siste av alle. – Han skulle nettopp inn i kirken da alle de andre kom styrtende ut.

– Hit med evangeliet! befalte abbeden.

Ordene falt for døve ører. Anthonios hadde mer enn nok med å vri seg unna Smyth.

Abbeden kom nærmere mens de to kjempet om å få tak i dokumentet.

Mens dette pågikk dukket Alexandros opp. Han hadde gått til porten for å se hvem det var som ringte. Nå henvendte han seg direkte til abbeden:

– Det står en kvinne utenfor og forlanger å slippe inn . . . hun er professor og sier hun har rett til å se Judasevangeliet.

– Ingen kvinner har adgang til dette hellige sted! freste abbeden – hvor ofte må jeg si det?

– Hun har stått der i timesvis påstår hun . . .

Nå begynte den iltre kimingen fra porten igjen.

– Hørte du hva jeg sa . . .?

Så vendte han seg mot dem ute på kanten. Kedrondalen lå like under dem.

– Anthonios . . . gi meg manuskriptet!! – Abbeden var rasende.

I det Anthonios skulle bøye seg for autoriteten og levere manuskriptet fra seg, skjedde noe uventet.

Smyth hadde nå sin siste sjanse til å redde det han så tydelig betraktet som sitt eget. Han gjorde et byks fremover mot munken da denne lydig forsøkte å rekke abbeden papyrusarket.

Smyth hadde helt sikkert lykkes dersom det ikke hadde vært for Bernardino. – Raskt som et lyn skjøt stokken frem og slo hånden tilbake.

Dette reddet Anthonios. For nå hadde han fri passasje frem til abbeden. Og sekundet etter hadde Judasevangeliet skiftet hender – for siste gang.

Abbeden hadde endelig fått situasjonen under kontroll.

Han vinket på Eutykio, som kom pilende med røkelseskaret.

Så ble alle vitne til det utroligste de hadde sett under hele dette dramaet.

Med en enkel håndbevegelse krøllet abbeden dokumentet sammen og kastet det inn i røkelseskaret mens han skrek:

– Kjetterske skrift, løgn og fabler! – bli til røk . . . tilbake til ild og flammer, dit hvorfra du steg opp!

I bestyrtelsen trådte Smyth feil. – Han tok overbalanse og falt.

Nede fra dalen runget brølet hans og laget et ekko mellom fjellveggene.

Men ingen så i retning av Kedrondalen – alle stirret på en liten hvit sky som steg opp fra røkelseskaret.

*

Abbeden tok munkene med seg tilbake til kirken, unntatt Anthonios. Han fikk beskjed om å ringe til Betlehem og fortelle hva som var skjedd med Smyth. – Om noen kunne hjelpe ham, måtte det være de høyere makter.

Forskerne samlet seg rundt Andreas og Rafael mens de begynte å fortelle fra Sinai.

Fra kirken hørtes sang, og klokken fra porten fortalte at den besøkende ikke aktet å gi opp.

Det var naturligvis dr. Levi.

Hun fikk sitte på med Bernardino og de to karmelittene tilbake til Jerusalem.

En liten kortesje av Mercedeser dro fra Kedrondalen i retning av Betlehem. Samtidig krøp solen ned bak horisonten.

*

Vel tilbake i St. Saviour's hadde de ringt til Biblicum for å fortelle at det hele var over.

Sterke reaksjoner var uteblitt. En forvirret Emiliano takket for opplysningen – og for hjelpen – og la på. De fikk diskutere det alt sammen når de møttes igjen.

Så begynte de å diskutere apostelbrevet . . . her var skjedd mer enn en forfalskning, et mord og en ulykke – her var bibelvitenskapens største klenodium gått tapt, rett foran øynene på dem.

Hva i all verden var det som hadde fått Anthonios til å gå opp i biblioteket og forsyne seg med det som alle var kommet for å studere?

Her følte Andreas seg kallet til å komme med en aldri så liten forklaring.

Munken hadde fortalt ham på veien opp til biblioteket at han hadde forberedt en liten overraskelse for dem, åpenbart i den tro at de lærde var ferdige med arbeidet før middag – samt ut fra ønsket om å få høre det nye evangeliet brukt i sin rette sammenheng. Som kirkens sakristan mente han at nå var tiden kommet til å gi fragmentet den plass som tilkom det – evangelier var til for å brukes i liturgien, ikke for å studeres.

Og hvorfor hadde ikke Andreas gjort noe for å endre på dette?

Fordi han ville gi Smyth en sjanse til å røpe seg . . .

Rafael sukket dypt.

– Vil de tro oss når vi kommer tilbake til Roma? – Bernardino blunket usikkert bak gullbrillene.

– Neppe . . .

*

Samme kveld pågikk det en hektisk aktivitet i pavebyen.

Fra Biblicum gikk det først telefoner og siden drosjer over til Vatikanbiblioteket.

Der ble samtaler ført bak tunge dører.

Senere bega Camillo og Emiliano seg over til pavepalasset hvor noen sveitsergardister ventet dem.

Folk som la veien over Petersplassen denne kvelden ville

ha det til at lyset fra pavens arbeidsværelse gikk ut først ved 4-tiden om morgenen.

*

I St. Øysteins kloster i Gamlebyen rådet også forvirring.

På en og samme dag hadde de mottatt hele tre kort fra sine to Roma-farere – ett fra Kairo, ett fra Jerusalem . . . og ett fra Roma.

De ble sittende lenge utover kvelden og diskutere hva meningen kunne være med dette.

Selv abbeden ute i Kedrondalen kunne ikke motsette seg dette.

*

I Betlehem fant de en sjåfør de husket fra før, og han kunne fortelle at dette var annen gang de fraktet gjester ut til klosteret på en dag. Tidligere hadde hans kollega kjørt noen turister fra Jerusalem – en italiener og en engelskmann.

I bilen innviet de pater Bernardino i teoriene omkring mordet. Han ble med dem til tross for plagene med foten.

Han var ennå ikke helt i stand til å tro på forklaringene fra Andreas. Men han fant fraterens praktiske fremgangsmåte besnærende – han innrømmet villig at han selv hadde vært altfor opptatt av den akademiske siden ved saken til å tolke det som et kriminalmysterium. – Foreløpig ville han holde alle muligheter åpne – også den kriminelle.

– Bravo, fratello! sa han. Men han så bekymret ut der han satt i baksetet ved siden av Rafael.

Andreas var mer overrasket enn smigret over at de andre to ikke hadde tenkt som han. Bernardino var for så vidt unnskyldt, på grunn av foten. Han hadde jo ikke større muligheter til å se seg så mye rundt. – Men med pater Rafael var det noe annet – han burde visst bedre . . .

Bernardino hadde vært i kontakt med Emiliano, viste det seg, og han hadde bedt dem om å følge nøye med i hva som skjedde med apostelbrevet. For i Roma hadde nyheten kommet som en stor overraskelse. – De var med andre ord på oppdrag igjen, og denne gangen var det mer alvorlig enn noen i Roma kunne vite.

Bernardino kunne bekrefte at bibelvitenskapen hadde hatt trangere kår under dette pontifikatet, noe som bidro til å styrke hans tro på at deres teori var riktig. – Hadrian VII's kontroversielle profil var slett ikke noe dårlig motiv for å produsere et evangelium med en revolusjonær Jesus. Dersom man ønsket å skade hans hellighet personlig var dette måten å gjøre det på . . .

– Det begynner å haste, mente Rafael, bilen hadde nettopp passert stedet hvor de hadde funnet von Fritz. – Dersom mannen er gal, kan flere liv stå på spill.

Så fulgte en opplysning som interesserte Andreas.

Bernardino mente at han nå var i stand til å rekonstruere scenen da von Fritz hadde sagt at han ville reise ut til klosteret i stedet for å gå til universitetet. Han var temmelig sikker på at både Rosati og Smyth hadde hørt ham si dette, de hadde stått sammen i en gruppe på fire.

– Hva tror dere han ønsker å oppnå i denne omgangen?

– Enten vil han rette opp feilen for å redde Judasevangeliet – eller så vil han kanskje forsøke å fjerne manuskriptet eller noe lignende. Der kan vel også tenkes at han ønsker å ødelegge apostelbrevet siden evangelieforsøket hans ikke førte frem . . .? Slik kunne han hevne seg på dem alle, og ikke bare på von Fritz.

Rafael var overbevist om at slaget ennå ikke var vunnet. Judasevangeliet truet ikke bare apostelbrevet, men kanskje alle de impliserte, så mye hadde mordet på von Fritz bevist.

Bernardino motsa ham ikke i dette, men forsøkte en annen vri:

Kunne det tenkes at Smyth og Rosati samarbeidet? Begge hadde forsvart Judasevangeliets ekthet til det siste. Begge hadde trukket von Fritz's konklusjoner i tvil.

En støvsky i horisonten fortalte at en bil kom rett imot dem.

Det viste seg å være en annen drosje. Bilene stanset på den smale veien og sjåførene vekslet et par ord. – Den andre hadde nettopp avlevert noen latinske munker. Det måtte være Hyacinthe og Malatesta.

Like etter fikk de øye på klostermurene, med tårnet øverst til høyre. – Judasevangeliet lå og ventet på dem der inne.

*

Det var en overrasket Anthonios som åpnet porten for dem.

– Hadde de ikke reist til Sinai likevel?

Mens han fulgte dem opp til biblioteket ville Andreas helst fortelle mest mulig fra Sankta Katarina. Men Rafael sørget for at dette ikke skjedde riktig ennå. – Anthonios var i stand til å finne på litt av hvert, hvisket han Andreas i øret. Det var best å innvie ham på et senere tidspunkt. I stedet ga han seg til å legge ut om ikonmuseet der nede og om alt de hadde sett.

Rafael gjorde dette med stor iver og la ikke merke til at Andreas og Anthonios førte en slags samtale seg imellom, i små replikker her og der, en og annen bisetning, blikk som ble utvekslet, et nikk eller et smil.

Det tok litt tid før de var fremme ved tårnet. Bernardino gikk dårlig og de lot ham bestemme tempoet.

Hvorfor ville karmelittene opp i biblioteket? spurte Kristodul. Han sto ved inngangen med noen bøker under armen.

De ville gjerne se på illuminerte manuskripter, som siste ledd i sine undersøkelser. Rafael var ikke sen om å komme med en forklaring. – Siden de nettopp hadde hørt at det var adgang til samlingene, ville de gjerne benytte anledningen. De regnet med å vende hjem igjen med det aller første. Slik kunne de legge siste hånd på arbeidet.

Bibliotekaren stusset litt. – De hadde nok misforstått situasjonen, men han husket at de hadde søkt om adgang tidligere, nemlig første dagen de kom for å se på ikonene.

Det var ikke slik å forstå at alle og enhver hadde adgang hit, forklarte han en tanke brydd. Abbeden hadde bare sagt seg enig i å slippe til forskerne. Han nølte igjen. – Så tok han avgjørelsen på egen hånd og slapp dem inn sammen med Bernardino.

Anthonios forsvant i retning av portnerstuen. Han måtte regne med flere gjester denne ettermiddagen.

*

I biblioteket hersket det stor forvirring.

Smyth og Rosati sto i en opphisset diskusjon i den ene

enden av rommet, mens Malatesta og Hyacinthe førte en roligere samtale like ved døren. Da de så Bernardino kom de rett bort til ham.

Dagens begivenheter i Mar Saba var fort fortalt.

Smyth var kommet tidlig på morgenen og hadde fått arbeide i fred med Judasevangeliet inntil Rosati dukket opp en times tid senere. Sammen hadde de gransket dokumentet inntil det var tid for lunch. Da hadde de begitt seg ned til Anthonios ved porten og fått smake på hans monastiske spesialiteter. Etter maten hadde de tatt en liten hvil i gjestefløyen før de bega seg til biblioteket igjen. Litt senere var Hyacinthe og Malatesta ankommet.

I biblioteket hadde de møtt de to papyrologene som begge var opphisset. – Dette skyldtes at Judasevangeliet var forsvunnet igjen . . . det var simpelthen fjernet fra plassen hvor de hadde sittet og arbeidet om formiddagen.

Og der sto tingene i øyeblikket.

Hyacinthe så svært betenkt ut. Han mumlet lavt på fransk noe om at dette hadde han vært med på et par ganger før, og at nå fikk det snart være nok.

Andreas og Rafael vekslet noen ord på norsk, trygge på at ingen kunne følge med i det de hadde å si hverandre.

Kristodul hadde følt seg sikker på at de hvert øyeblikk ville finne det igjen. – Nå kom han pesende opp trappen etter et lite ærend nede i klosteret.

Rosati og Smyth kastet seg over ham, de beskyldte ham for likegyldighet og rot.

Hieromunken ble helt overrumplet, dette skjønte han ikke.

Manuskriptet hadde ligget på pulten til Smyth og Rosati da de gikk ned til Anthonios. – Hadde de ikke lagt det et annet sted mens de spiste, bare for sikkerhets skyld?

De hadde ikke det, fikk han vite. Det hadde ligget på lesepulten der borte!

Kristodul ble på ny gjenstand for anklager og beskyldninger fra de to papyrologene. – Hvem andre hadde adgang hit? – Ingen, så langt hieromunken visste. Dessuten mente han å

ha låst døren da de gikk til lunch. – Og hvor hadde han lagt nøkkelen? – På det vanlige stedet . . . et sted bare han kjente til. – Var han så sikker på det? – Helt sikker.

De fortsatte å bombardere ham med ubehagelige spørsmål, men munken tok det hele med fatning. – Det var ikke annet å gjøre enn å lete, forklarte han behersket.

Alle ble bedt om å hjelpe til.

Bernardino, Hyacinthe og Malatesta hadde stått og iakttatt hele opptrinnet mens Rafael og Andreas hadde sagt ting på norsk til hverandre.

Nå ble de også bedt om å være med.

Stemningen var febrilsk og litt amper da de ga seg i kast med å gå gjennom biblioteket. Ingen av dem skjønte hva det var som var skjedd. – Holdt noen dem for narr? – Hadde en eller annen prøvd å gjøre dem en tjeneste? – Hadde kanskje abbeden selv intervenert uten at de hadde fått vite det? – Hadde hieromunken en assistent?

Slik søkte de høyt og lavt etter dette manuskriptet som så mange hadde lett etter i det siste. Det hadde en utrolig evne til å forsvinne mens man endelig trodde at det var under kontroll.

Hyacinthe viste Andreas og Rafael hvor han hadde oppdaget Judasevangeliet første gang. Bindet med Dionysios av Areopagos viste seg å være rikt illustrert, så Rafael og Andreas benyttet anledningen til å ta en titt på det. Det dreide seg om en usedvanlig vakker utgave som trolig var blitt til her i klosteret.

Slik hadde hele historien begynt, den dagen da pateren fra Nablus Road hadde slått opp i innholdsfortegnelsen bakerst og funnet Judasevangeliet.

Rafael og Andreas sto litt for seg selv og beundret illuminasjonene da letingen ble avbrutt av en høyrøstet diskusjon mellom Smyth og Malatesta.

Smyth var meget forarget. Han hevdet at Judasevangeliet slett ikke var noen forfalskning. At en ukjent denar fra Tiberius dukket opp, var intet fellende bevis . . . alle mynter dukker før eller siden opp for første gang. Det var slik vi fikk

utvidet vår kunnskap om disse gamle seriene. – Tvert imot burde denne legenden bare bidra til å styrke Judasevangeliets stilling som dokument fra det første århundret! Her hadde vi en tekst som i tillegg til å kaste nytt og avgjørende lys over jøden Jesus også ga oss ny informasjon om myntingen under Tiberius.

Andreas og Rafael stakk hodene sammen på ny. – Mannen virket ganske desperat.

Malatesta lot seg ikke imponere av denne bevisførselen. – Han gikk bort til hyllene og tok ned et bind av en engelsk katalog, Roman Imperial Coins, av Mattingly og Sydenham. Han fant fort frem til denarene fra Tiberius, få som de var, og viste alle hva katalogen sa.

Smyth protesterte på ny. Det var ikke von Fritz' kompetanse han dro i tvil, naturligvis, men hans argumentasjon. Det hele dreide seg om det velkjente «argumentum ex silentio» – argumentering ut fra manglende materiale – det svakeste av alle argumenter. Tidligere fravær av en mynt beviste ikke annet enn at den endelig var dukket opp, dessuten var katalogen gammel, fra 1968.

Her oppsto en pinlig pause.

Alle tenkte sitt, men ingen ga professoren sin støtte . . .

Andreas og Rafael fant det nødvendig å konferere på norsk igjen. Det de ventet var at Smyth hvert øyeblikk ville gå for langt og avsløre seg selv.

– Hvorfor griper du ikke ordet, padre?

– Fordi det er klokere å vente og se hva som blir hans neste trekk . . . her kan alt skje.

Smyth hadde nå kastet seg ut i det lidenskapeligste forsvar for Judasevangeliets ekthet. Så lidenskapelig at ingen andre enn de to karmelittene helt kunne skjønne hvorfor, selv om alle skjønte at her var noe galt fatt et sted.

– Dette er så godt som bevis for at vår teori er riktig.

– Min . . . kom det fra frateren.

Rafael overhørte korreksen.

Nå fortsatte Smyth.

– Apostelbrevet er så godt som bevis . . . ingen har trukket

dets ekthet i tvil. Jeg leste det selv i morges. Som papyrolog kan jeg forsikre at det er fra det første århundre, akkurat som datoen viser. Den som kopierte episoden fra Judasevangeliet og satte overskriften på arket, visste akkurat hva han gjorde... han valgte å skrive det på baksiden av urkirkens største klenodium, brevet fra Markus. Dette skulle være nok til å garantere ektheten, i hvert fall for alminnelige mennesker. – Han så seg rundt etter å ha sagt dette siste; det var visst myntet på dem alle.

Smyth sto midt på gulvet med de andre i en krets rundt seg.

Andreas opplevde det som om professoren forsvarte seg for en slags domstol. – Nå måtte da de andre fatte mistanke etter hvert...

– Apostelbrevet er så godt som fellende bevis for at Judasevangeliet er ekte, fortsatte han med høy røst. – Det er takket være Judasevangeliet at vi i dag har apostelbrevet, og ikke omvendt. Hvordan tror dere ellers at det hadde overlevd så lenge. – Historien tier jo om dette brevet!

– Det gjør den om Judasevangeliet og, kom det tørt fra Hyacinthe.

Smyth lot seg ikke stanse så lett.

– Dr. Rosati kan bekrefte at det jeg sier er riktig – han så dokumentet i morges sammen med meg.

Alle snudde seg mot professoren fra Roma. Han nikket til samtykke.

– Tror du de er sammen om dette? Andreas nappet Rafael i ermet.

– Du kan aldri vite... nei, forresten, han tar det hele langt roligere enn Smyth. Han skjønner nok ikke sammenhengen riktig ennå.

– Skal vi ikke gjøre noe?

– Vi venter, Andreas, dette klarer de kanskje uten vår hjelp.

Smyth fortsatte med sine utbrudd mens de andre gjenopptok letingen:

– Judasevangeliet er selve urevangeliet, eldre enn de

andre... Det er den palestinske Jesus vi møter, den de fire fordreier og gjør til en gresk vismann!

Her ble han avbrutt av Malatesta:

– Jeg mener å huske at det var skrevet på gresk... lik de andre?

– Hvor er von Fritz' notater? Smyth aktet ikke å svare på utfordringen.

– Hos abbeden, svarte hieromunken.

– Kan vi få dem opp hit så snart som mulig?

– Jeg skal se hva jeg kan gjøre. – Munken så usikkert fremfor seg et øyeblikk.

Alle lette febrilsk.

Alle var nervøse.

Alle hadde fått mye å tenke på.

– Har du noen anelse om hvem som har vært på ferde her oppe? Rafael så mistenksomt på Andreas.

– Den samme som sist, skulle jeg tro...

– Anthonios...!

– Ikke så høyt, padre... de kan høre oss!

– Han er ikke riktig klok!

– Joda, han går bare sine egne veier.

– Men nå er han jo i vanskeligheter for alvor.

– Vi får se...

– Andreas, bruk hodet! – Hvordan skal vi komme til bunns i dette når han driver på slik?

Andreas utstøtte et lite rop av forbauselse da han kom over et verk av Hadrian VII. – Han hadde ikke ventet å finne pavens bøker i et ortodoks bibliotek.

Dette tok han med seg bort til Smyth, litt tilfeldig liksom, og sa:

– Ser De hva man finner hos de ortodokse i våre dager?

Nå fulgte et nytt utbrudd fra professoren. Han ante ingen fare i spørsmålet fra ikonjegeren.

– Paven... ah! – Han har gitt vitenskapen usle kår... han hadde passet bedre på et sted som dette enn i Vatikanet... der skriver han teologiske pamfletter og sender dem rundt til hele kirken...

Professoren snudde seg rasende bort, og Andreas kunne vende tilbake til hyllen hvor bindet hørte hjemme.

– Gi ham lenger rep, Andreas. Frateren var borte hos Rafael igjen.

– Jeg synes det er langt nok . . .

– Vi vil jo gjerne se dokumentet – det er derfor vi er her, og nå har vi sjansen.

Andreas hadde funnet nok en bok fra hans hellighets hånd. – Rafael fortsatte:

– Hvis du har noe med dette å gjøre, kommer jeg aldri til å tilgi deg, så mye du vet det.

– Hva er det du fantaserer om? – Jeg kom samtidig med deg.

Rafael ga seg.

Så fortsatte de å hjelpe med letingen, skjønt de visste at de lette forgjeves.

Situasjonen var ute av kontroll igjen, det var alle sørgelig klar over. Smyth hadde fått et farlig uttrykk i ansiktet. – Nå var endelig alt som det skulle være – og så skjedde denne katastrofen, at manuskriptet ble borte på ny.

Kristodul var til liten nytte i øyeblikket.

Han forsikret at ingen andre hadde hatt adgang hit, at håndskriftet måtte befinne seg innenfor bibliotekets fire vegger, at det bare gjaldt å lete videre.

Men stemmen lød hul og tom.

Han visste med seg selv at slaget var tapt – at noe var skjedd som han ikke kunne gjøre rede for.

I et forsøk på å forsvare seg antydet han at de eneste som kunne ha gjemt manuskriptet var Rosati og Smyth.

Og hvorfor skulle de gjøre det? Han fikk øyeblikkelig svar på tiltale.

Det måtte de vite best selv . . .

Kristodul hadde tydd til angrep fremfor forsvar, men med det resultat at han ble beskyldt for selv å være den som hadde stukket manuskriptet unna. – Nå så han bare en handlemåte som kunne redde ham, i hvert fall for en stund: å stenge biblioteket igjen.

Men det var lettere sagt enn gjort. Ingen ville høre tale om slikt.

Nå vendte Smyth seg plutselig mot ikonjegerne, som om han hadde fått et innfall. – Hva hadde de egentlig her oppe å gjøre? Biblioteket var for forskerne, ikke for turister, fikk de høre.

Hadde han været en fiende i de to karmelittene? – I så fall været han den for sent, det visste de bedre enn han.

Rafael parerte kort og effektivt ved å sende sprøsmålet videre til hieromunken, som forsvarte sin handlemåte, og igjen fikk anledning til å bevise for alle at her oppe var det han som var herre, ikke de.

Da var det forsynet kom dem til unnsetning. Kirkeklokkene ringte til vesper.

Kristodul kunne lettet fortelle alle besøkende at de måtte forlate stedet inntil gudstjenesten var over. – Da kunne de lete videre.

Flere prøvde å protestere, men forgjeves.

Det var ikke annet å gjøre enn å begi seg til kirken så lenge, i håp om at gudstjenesten ikke ville vare i all evighet, det hadde den visst for vane å gjøre blant ortodokse.

På veien ned kunne de tydelig høre en mindre klokke kime, og blande seg med ringingen fra hovedkirken. Men det var ingen som hadde tid til å svare døren akkurat nå.

*

Inne i kirken var det mørkt, og det tok noen sekunder før øynene vente seg til den dunkle belysningen, selv om aftensolen sivet inn gjennom noen små vinduer øverst. Lys og kjerter var tent.

Fremst i kirken, foran koret, var munkene allerede på plass.

Abbeden satt på en slags trone til høyre for ikonostasen. Han hadde en munk på hver side, og over på motsatt side satt de fire andre.

Midt i kirkeskipet sto lesepulten.

Nå fikk ikonene en annen funksjon enn den rent estetiske. Her inne ble de alle levende. Det var ikke bare syv munker som skulle feire sin aftenliturgi. Det var himmelens hærskarer og alle kirkens hellige som hadde satt dem stevne i Kedrondalen.

Klokkeringingen var ferdig. Aftenliturgien skulle ta til. – I stillheten som fulgte, kunne de høre den svake ringingen utenfra et sted, det måtte være fra porten.

Så begynte de å synge.

Klagende, ropende, jamrende lød sangen fra greske røster – akkurat slik de hadde hørt den på Sinai.

Andreas gjenkjente de fleste av munkene fra sin plass nederst: Kristodul, Anthonios, Alexandros, Grigori, Eutykio... de var der alle sammen. – Der var sannelig også Theofil. Han måtte nettopp ha innfunnet seg.

Dette hvisket han i øret på Rafael, som heller ikke kunne huske å ha sett arkimandritten tidligere.

De hadde plassert seg på benken like til høyre for inngangen. På benken til venstre satt Smyth og Rosati. Hyacinthe og Malatesta hadde funnet noen stoler langs høyre langvegg, mens Bernardino ennå ikke var kommet. Foten hans hadde en tung dag.

Andreas kunne høre de to papyrologene mumle seg imellom. – For Smyth måtte dette være den sorteste dagen i hans liv. Han hadde klart å kvitte seg med von Fritz, han hadde også klart å bortforklare feilen han hadde begått i manuskriptet – men så var det forsvunnet igjen. Professoren hadde vist tegn på stort nervepress oppe i biblioteket. I øyeblikket satt han og skulte over mot karmelittene.

Kristodul var forsanger. Han hadde en rungende bass. De andre røstene blandet seg med hans så godt de kunne. Det som derved oppsto var en underlig kakofoni, men i den liturgiske sammenhengen fikk lyden helt andre dimensjoner.

Sangen forstummet etter en kort stund.

En diakon – Grigori, såvidt Andreas kunne se – gikk frem til lesepulten, fulgt av en røkelsesbærer som måtte være Eutykio, den yngste i klosteret etter Anthonios.

Det var tydelig at det skulle følge en evangelielesning, det så de av røkelsen.

Diakonen hadde mottatt abbedens velsignelse og kastet seg ut i sangen.

Stemmen lød høy og skingrende.

Likevel kunne de oppfatte ordene han sang:

– EK TOU EVANGGELIOU KATA IOUDAN... kata Ioudan... kata Ioudan... Ropene gjenlød i hele kirkerommet.

Andreas så at abbeden rykket til.

Han kjente at Rafael dunket ham i siden.

Så ble det uro fremme blant munkene. – De begynte å se på hverandre og snakke lavt sammen.

Diakonen fortsatte ufortrødent å synge fra teksten foran på lesepulten. – Han sang episoden om keiserens mynt. Og det var i Judasevangeliets versjon.

I det samme spratt Smyth opp fra sin plass.

Det gjorde også Anthonios fra sin.

Og i det Smyth styrtet frem mot diakonen for å bemektige seg dokumentet, hadde Anthonios vært der før ham og snappet det fra Grigori, som ingenting forsto av det hele, men bare ble stående og måpe.

Abbeden hadde reist seg.

Det samme gjorde de andre munkene. – Nå hersket det full forvirring fremme i kirken.

Anthonios styrtet ned midtgangen uten at Smyth klarte å innhente ham. De kunne tydelig se at han holdt noe i høyre hånd.

Etter ham kom Eutykio med røkelseskaret.

Abbeden hadde selv begynt å bevege seg nedover skipet med de andre munkene på slep. Med sitt enorme skjegg minnet han mest om en av ikonene oppe på veggen – det var som om en av de mange hellige til stede hadde steget ned og tatt ledelsen...

Utenfra hørtes stadig kiming fra dørklokken.

Anthonios hadde satt kursen mot terrassen utenfor kirken, der var det en liten have helt ut mot dalen. Der sto han med Judasevangeliet i hånden mens Smyth kom løpende

rett mot ham. Anthonios vred seg unna, og fant nytt fotfeste litt lenger ute mot kanten.

Nå hadde de innfunnet seg alle sammen, også abbeden.

Bernardino kom som den siste av alle. – Han skulle nettopp inn i kirken da alle de andre kom styrtende ut.

– Hit med evangeliet! befalte abbeden.

Ordene falt for døve ører. Anthonios hadde mer enn nok med å vri seg unna Smyth.

Abbeden kom nærmere mens de to kjempet om å få tak i dokumentet.

Mens dette pågikk dukket Alexandros opp. Han hadde gått til porten for å se hvem det var som ringte. Nå henvendte han seg direkte til abbeden:

– Det står en kvinne utenfor og forlanger å slippe inn . . . hun er professor og sier hun har rett til å se Judasevangeliet.

– Ingen kvinner har adgang til dette hellige sted! freste abbeden – hvor ofte må jeg si det?

– Hun har stått der i timesvis påstår hun . . .

Nå begynte den iltre kimingen fra porten igjen.

– Hørte du hva jeg sa . . .?

Så vendte han seg mot dem ute på kanten. Kedrondalen lå like under dem.

– Anthonios . . . gi meg manuskriptet!! – Abbeden var rasende.

I det Anthonios skulle bøye seg for autoriteten og levere manuskriptet fra seg, skjedde noe uventet.

Smyth hadde nå sin siste sjanse til å redde det han så tydelig betraktet som sitt eget. Han gjorde et byks fremover mot munken da denne lydig forsøkte å rekke abbeden papyrusarket.

Smyth hadde helt sikkert lykkes dersom det ikke hadde vært for Bernardino. – Raskt som et lyn skjøt stokken frem og slo hånden tilbake.

Dette reddet Anthonios. For nå hadde han fri passasje frem til abbeden. Og sekundet etter hadde Judasevangeliet skiftet hender – for siste gang.

Abbeden hadde endelig fått situasjonen under kontroll.

Han vinket på Eutykio, som kom pilende med røkelseskaret.

Så ble alle vitne til det utroligste de hadde sett under hele dette dramaet.

Med en enkel håndbevegelse krøllet abbeden dokumentet sammen og kastet det inn i røkelseskaret mens han skrek:

– Kjetterske skrift, løgn og fabler! – bli til røk . . . tilbake til ild og flammer, dit hvorfra du steg opp!

I bestyrtelsen trådte Smyth feil. – Han tok overbalanse og falt.

Nede fra dalen runget brølet hans og laget et ekko mellom fjellveggene.

Men ingen så i retning av Kedrondalen – alle stirret på en liten hvit sky som steg opp fra røkelseskaret.

*

Abbeden tok munkene med seg tilbake til kirken, unntatt Anthonios. Han fikk beskjed om å ringe til Betlehem og fortelle hva som var skjedd med Smyth. – Om noen kunne hjelpe ham, måtte det være de høyere makter.

Forskerne samlet seg rundt Andreas og Rafael mens de begynte å fortelle fra Sinai.

Fra kirken hørtes sang, og klokken fra porten fortalte at den besøkende ikke aktet å gi opp.

Det var naturligvis dr. Levi.

Hun fikk sitte på med Bernardino og de to karmelittene tilbake til Jerusalem.

En liten kortesje av Mercedeser dro fra Kedrondalen i retning av Betlehem. Samtidig krøp solen ned bak horisonten.

*

Vel tilbake i St. Saviour's hadde de ringt til Biblicum for å fortelle at det hele var over.

Sterke reaksjoner var uteblitt. En forvirret Emiliano takket for opplysningen – og for hjelpen – og la på. De fikk diskutere det alt sammen når de møttes igjen.

Så begynte de å diskutere apostelbrevet . . . her var skjedd mer enn en forfalskning, et mord og en ulykke – her var bibelvitenskapens største klenodium gått tapt, rett foran øynene på dem.

Hva i all verden var det som hadde fått Anthonios til å gå opp i biblioteket og forsyne seg med det som alle var kommet for å studere?

Her følte Andreas seg kallet til å komme med en aldri så liten forklaring.

Munken hadde fortalt ham på veien opp til biblioteket at han hadde forberedt en liten overraskelse for dem, åpenbart i den tro at de lærde var ferdige med arbeidet før middag – samt ut fra ønsket om å få høre det nye evangeliet brukt i sin rette sammenheng. Som kirkens sakristan mente han at nå var tiden kommet til å gi fragmentet den plass som tilkom det – evangelier var til for å brukes i liturgien, ikke for å studeres.

Og hvorfor hadde ikke Andreas gjort noe for å endre på dette?

Fordi han ville gi Smyth en sjanse til å røpe seg . . .

Rafael sukket dypt.

– Vil de tro oss når vi kommer tilbake til Roma? – Bernardino blunket usikkert bak gullbrillene.

– Neppe . . .

*

Samme kveld pågikk det en hektisk aktivitet i pavebyen.

Fra Biblicum gikk det først telefoner og siden drosjer over til Vatikanbiblioteket.

Der ble samtaler ført bak tunge dører.

Senere bega Camillo og Emiliano seg over til pavepalasset hvor noen sveitsergardister ventet dem.

Folk som la veien over Petersplassen denne kvelden ville

ha det til at lyset fra pavens arbeidsværelse gikk ut først ved 4-tiden om morgenen.

*

I St. Øysteins kloster i Gamlebyen rådet også forvirring.

På en og samme dag hadde de mottatt hele tre kort fra sine to Roma-farere – ett fra Kairo, ett fra Jerusalem . . . og ett fra Roma.

De ble sittende lenge utover kvelden og diskutere hva meningen kunne være med dette.